

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

**Установа адукацыі
“ Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны”**

**Кафедра давузаўскай падрыхтоўкі
і прафарыентацыі**

С.В. ЧАЙКОВА

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

ЗБОРНИК ТЭСТАЎ
*для слухачоў падрыхтоўчага аддзялення
і падрыхтоўчых курсаў, абітурыентаў*

Гомель 2007

УДК 811.161.3 (079.1)

ББК 81.411.38644-922

Ч – 153

Рэцэнзент:

кафедра давузаўскай падрыхтоўкі і прафарыентацыі установы адукацыі
“Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”

Рэкамендаваны да выдання навукова-метадычным саветам установы
адукацыі “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска
Скарыны”

Беларуская мова : зборнік тэстаў для слухачоў падрыхтоўчага
Ч–153 аддзялення і падрыхтоўчых курсаў, абітурыентаў /аўт.-склад.
С.В. Чайкова; М-ва адук. РБ, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны. – Гомель : ГДУ імя Ф.Скарыны, 2007.
– 119 с.

Зборнік тэкстаў па беларускай мове складзены ў адпаведнасці з
праграмай уступных іспытаў па беларускай мове для паступаючых ва
ўстановы, якія забяспечваюць атрыманне вышэйшай адукацыі ў
Рэспубліцы Беларусь, зацверджанай Міністэрствам адукацыі Рэспублікі
Беларусь у 2007 годзе і ставіць на мэце праверку ведаў па беларускай
мове.

Адрасаваны слухачам падрыхтоўчага аддзялення і падрыхтоўчых
курсаў, абітурыентам.

УДК 811.161.3 (079.1)

ББК 81.411.38644-922

© Чайкова С.В., 2007

© УА “ГДУ імя Ф. Скарыны”, 2007

ЗМЕСТ

УВОДЗІНЫ.....	4
ТЭСТ 1.....	5
ВАРЫЯНТ 1.....	5
ВАРЫЯНТ 2.....	12
ТЭСТ 2.....	19
ВАРЫЯНТ 1.....	19
ВАРЫЯНТ 2.....	23
ТЭСТ 3.....	27
ВАРЫЯНТ 1.....	27
ВАРЫЯНТ 2.....	32
ТЭСТ 4.....	37
ВАРЫЯНТ 1.....	37
ВАРЫЯНТ 2.....	42
ТЭСТ 5.....	47
ВАРЫЯНТ 1.....	47
ВАРЫЯНТ 2.....	51
ТЭСТ 6.....	55
ВАРЫЯНТ 1.....	55
ВАРЫЯНТ 2.....	60
ТЭСТ 7.....	65
ВАРЫЯНТ 1.....	65
ВАРЫЯНТ 2.....	71
ТЭСТ 8.....	77
ВАРЫЯНТ 1.....	77
ВАРЫЯНТ 2.....	85
ТЭСТ 9.....	93
ВАРЫЯНТ 1.....	93
ВАРЫЯНТ 2.....	106
ЛІТАРАТУРА.....	118

УВОДЗІНЫ

Выпускнікам сярэдніх навучальных устаноў, каб прадоўжыць навучанне ў ВНУ, неабходна прайсці тэсціраванне па мове. Канцэпцыя моўнай адукацыі прадугледжвае, што выкладанне беларускай мовы павінна быць арганізавана такім чынам, каб глыбокае і дасканалое валоданне мовай дало магчымасць навучэнцам свабодна ўступаць у зносіны паміж сабой, добра адчуваць сябе ў беларускамоўным асяродзі, а галоўнае быць сапраўднымі носьбітамі беларускай мовы.

Састаўнымі пунктамі канцэпцыі моўнай адукацыі з'яўляецца выпрацоўка фанетычных, арфаэпічных, арфаграфічных, стылістычных навыкаў, валоданне марфалагічным, сінтаксічным, словаўтваральным і іншымі відамі разбораў.

Акрамя тэарэтычнай падрыхтоўкі абітурыентам вельмі важна практычнае замацаванне ведаў па курсу беларускай мовы, выпрацоўка ўменняў і навыкаў.

Дадзены зборнік тэставых заданняў складзены з той мэтай, каб даць магчымасць навучэнцам сістэматызаваць набытыя веды па розных раздзелах беларускага мовазнаўства на больш высокай ступені.

Зборнік тэстаў адпавядае Праграме ўступных іспытаў для паступаючых у вышэйшыя навучальныя ўстановы, зацверджаных Загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Разам з тым ён змяшчае заданні павышанай цяжкасці, у сувязі з тым, што разлічаны на слухачоў падрыхтоўчага адзялення і падрыхтоўчых курсаў, якія, як вядома, зарыентаваны на паглыбленае вывучэнне беларускай мовы.

Тэставыя заданні разбіты на 9 тэстаў, кожны з якіх змяшчае 2 варыянты. Кожны варыянт складаецца з заданняў А і заданняў В. Заданні А – заданні закрытага тыпу (з выбарам адказаў з 5 прапануемых варыянтаў), заданні В – заданні адкрытага тыпу (без выбару адказаў). Тэст 1 ахоплівае праверку ведаў па такіх раздзелах мовазнаўства як «Стылістыка», тэст 2 – «Лексікалогія, лексікаграфія, фразеалогія», тэст 3 – «Фанетыка, арфаэпія, акцэнталогія, графіка», тэст 4 – «Арфаграфія», тэст 5 – «Марфеміка і словаўтварэнне», тэст 6 – «Марфалогія і правапіс часцін мовы», тэст 7 – «Сінтаксіс і пунктуацыя простага сказа», тэст 8 – «Сінтаксіс і пунктуацыя складанага сказа», тэст 9 уключае ў сябе заданні па ўсяму курсу беларускай мовы і з'яўляецца абагульняючым.

ТЭСТ 1
СТЫЛІСТЫКА

ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Адзначце, у якім парадку трэба размясціць сказы, каб атрымаўся тэкст:

- 1) Дзякуючы гэтаму, яна заснавала жаночы манастыр, якім і кіравала.
- 2) Еўфрасіння Полацкая была не проста манашкаю.
- 3) Як князеўна, яна мела шмат грошай.
- 4) Яе родная сястра Гарыслава таксама пастрыглася ў манаішкі.
- 5) Яны разам перапісвалі кнігі дзеля асветы народа.

1) 3, 2, 5, 4, 1;	4) 4, 3, 5, 1, 2;
2) 2, 3, 1, 4, 5;	5) 1, 4, 2, 3, 5.
3) 5, 1, 4, 2, 3;	

А 2 Адзначце, у якім парадку трэба размясціць сказы, каб атрымаўся тэкст:

- 1) Затое начной парою даў сабе волю.
- 2) Янка не спяваў на людзях, лічыў, што не мае голасу.
- 3) У адным месцы начному падарожніку перабег дарогу заяц.
- 4) Ідучы па лесе, пачаў спяваць спачатку паціху, потым на ўвесь голас.
- 5) Песня патроху адганяла страх.

1) 5, 3, 2, 1, 4;	4) 4, 3, 5, 2, 1;
2) 3, 4, 2, 1, 5;	5) 1, 3, 4, 5, 2.
3) 2, 1, 4, 3, 5;	

А 3 Адзначце правільны адказ лагічна-сэнсавага падзелу тэксту на абзацы:

1. Ці даводзілася вам праязджаць ў канцы лета, калі нітачкі прыгожага засмучэння ўжо існуюць нявідна і незлавіма ў цёплым прасторы? 2. Ціха ўсё і бязлюдна. 3. Шэрым ціхамірным пылам пасцелена пустая вуліца. 4. На гародзе, за абціснутым плятнём схіліў на сонца жоўтую, з махрамі кружэлачку высокі сланечнік. 5. Абсыпае чырвона-чорныя пялёстачкі добры мак. 6. Дзеці за доўгі дзень насклі з макрыцы і крапівы сечкі свінням; споўзалі ў чужую рэпу і ў яблыкі; пакачалі кацёлку і няўмысля пабілі ёю шыбу ў кутнікавым акне; паскрыгаталі, аглушаючы, калёсікамі па вуліцы.

1) 1, 3, 5;	4) 1, 4, 6;
2) 1, 2, 6;	5) 1, 2, 5.
3) 1, 3, 6;	

А 4 Адзначце асноўны сродак сувязі сказаў у тэксце:

Вёска Мікалаеўшчына на Стаўбцоўшчыне добра вядома ў нашай рэспубліцы. Яе ваколіцы – гэта надзвычай прыгожыя куткі Панямоння, чароўныя і маляўнічыя мясціны. Яны з высокім майстэрствам і любоўю апеты ў многіх творах Якуба Коласа. Тут будучы паэт адчуў веліч і прыгажосць прыроды, навучыўся разумець яе мову.

1) сінонімы;	4) пабочныя каструкцыі;
2) займеннікі і прыслоўе;	5) лексічныя паўторы.
3) злучнікі;	

А 5 Адзначце асноўны сродак тэкставай сувязі:

На лагу і далёка за ракой кожны вечар ляжаў сівы туман. Праяўляўся адразу на захадзе сонца, спачатку ля самай ракі, пасля вышэй, на лагу. Слаўся вузкімі сінімі палосамі, адна на адну, высока над зямлёй, упоравень з платамі.

1) непаўната асобных сказаў;	4) пабочныя каструкцыі;
2) займеннікі і прыслоўе;	5) сінтаксічны паралелізм.
3) часціцы;	

А 6 Вызначце стыль і тып тэксту:

У адну з такіх вясновых раніц партызаны прабіраліся балотам праз лес. Узмакрэлыя коні асцярожна пераступалі кутымі капытамі па адталым лёдзе, прыслухоўваючыся да шорхату леташніх чаратоў, шолаху вербалозаў, да журчання вады, якая часам фантанам вырывалася з-пад капыта. Пярэдні конь раптам захроп, нерашуча затупаў на месцы, намагаючыся падацца назад. Коннік занукаў на яго, але, не дабіўшыся выніку, лёгка саскочыў на лёд.

1) мастацкі, апісанне;	4) гутарковы, апісанне;
2) публіцыстычны, апавяданне;	5) мастацкі, апавяданне.
3) навуковы, апісанне;	

А 7 Вызначце стыль і тып тэксту:

Вёска была досыць вялікая, цягнулася ў адну лінію, і толькі каля цэркаўкі, на ўзгорку, хаты гуртаваліся гусцей і шырэй. Злева, пры канцы вёскі, стаяў дом валаснога ўпраўлення з двума высокімі чырвонымі комінамі над пачарнелым дахам. Насупраць, на другі бок вуліцы, выглядала школа з белымі аканіцамі і двума ці трыма развіслымі вязамі каля яе.

1) мастацкі, апісанне;	4) навуковы, разважанне;
2) публіцыстычны, апісанне;	5) мастацкі, апавяданне.
3) навуковы, апісанне;	

А 8 Вызначце стыль і тып тэксту:

Раз улетку, напрацаваўшыся, што аж пот з мяне цурком каціў, губы пасмяглі, босыя ногі да крыві патрэскаліся, – зацягнуўся я на гару да свайго дзядулі аддыхнуць. Толькі прылажыўся я, пачынаю драмаць... Ажно чую: нехта побач уздыхае...

1) мастацкі, апісанне;	4) гутарковы, апавяданне;
2) гутарковы, апісанне;	5) публіцыстычны, разважанне.
3) навуковы, апісанне;	

А 9 Вызначце стыль і тып тэксту:

Археалогія – навука, якая вывучае гісторыю грамадства па матэрыялах – рэштках жыццядзейнасці людзей. Тэрмін “археалогія” ўпершыню быў ужыты Платонам (V–IV ст. да н.э.) у значэнні “навука аб старажытнасці”. Як навука археалогія зарадзілася ў XVIII–пачатку XIX стагоддзя.

1) мастацкі, апісанне;	4) гутарковы, апавяданне;
2) гутарковы, апісанне;	5) навуковы, апісанне.
3) публіцыстычны, разважанне;	

А 10 Вызначце стыль і тып тэксту:

Баравік, белы грыб. Шапка дыяметрам 4–15(20) см, таўшчынёй 2–6(9) см, паўшарападобная, пазней пуката-распасцёртая, сухая, гладкая або крыху лямцаватая, іншы раз злёгку маршчакаватая. Колер яе ад белага да фіялета-карычневага. Скурка не знімаецца. Ножка даўжынёй 5–15 см, таўшчынёй 2–6 (8) см, з тонкім белым або злёгку бураватым, светлым, сеткаватым малюнкам. Мякаць тоўстая, шчыльная, белая, з арэхамым прыемным смакам і слабым грыбным пахам, на зломе не мяняе колеру.

1) мастацкі, апісанне;	4) гутарковы, апавяданне;
2) гутарковы, апісанне;	5) публіцыстычны, разважанне;
3) навуковы, апісанне.	

А 11 Вызначце стыль, тып і жанр тэксту:

Разам з марозным паветрам у хату ўскочыла дзяўчынка і, хукаючы на далоні, сказала.

– Добры дзень. Маці і тата казалі, каб вы прыходзілі сёння ўвечары да нас у госці.

– Дзякуем, шчыра дзякуем, – адказала гаспадыня, – а мо яшчэ што казалі?

– Казалі.

– Што?

– Запрасі, кажа, цётку да нас у госці, ды ці хіба ліха яе панясе ў такое надвор’е.

1) мастацкі, апавяданне, казка;	4) мастацкі, апісанне, замалёўка;
2) гутарковы, апавяданне, размова;	5) мастацкі, разважанне, байка;
3) гутарковы, разважанне, гутарка;	

А 12 Визначце, у якім стылі мовы ўжываюцца наступныя словы і спалучэнні слоў:

тэрмін; удзельная вага; паняцце; эксперымент; касмічная хуткасць; прэфікс; флексія, субстантывацыя, асіміляцыя; асіміляцыя; імпрэсіянізм

1) мастацкім;	4) навуковым;
2) гутарковым;	5) публіцыстычным.
3) афіцыйна-дзелавым;	

А 13 Визначце, у якіх жанрах рэалізуецца НАВУКОВЫ стыль:

- 1) у законах, статутах, пастановах, указах, паведамленнях, дагаворах, рэзалюцыях;
- 2) у газетах, часопісах, лекцыях, замалёўках, рэпартажах;
- 3) у дакладах, водгуках, рэцэнзіях, анатацыях, манаграфіях;
- 4) у вершах, аповяданнях, раманах, камедыях, казках;
- 5) у размовах, гутарках, лістах, запісках, СМС.

А 14 Визначце стыль па яго характэрных асаблівасцях:

дакументалізм, факталагічная дакладнасць, афіцыйнасць, адкрытасць аўтарскай пазіцыі, выкарыстанне агітацыйна-прапагандысцкіх сродкаў, уласна-ацэначнай лексікі і фразеалогіі, эпітэтаў, метафар, рытарычных зваротаў

1) мастацкі;	4) навуковы;
2) гутарковы;	5) публіцыстычны.
3) афіцыйна-дзелавы;	

А 15 Визначце стыль па яго характэрных асаблівасцях:

натуральнасць маўлення, эмацыянальнасць, ацэначны характар, адсутнасць строгай лагічнасці, выкарыстанне агульнаўжывальных слоў, бытавой лексікі, фразеалагізмаў, экспрэсіўна-эмацыянальнай лексікі, няпоўных, пытальных, пытальна-пабуджальных і клічных сказаў

1) мастацкі;	4) навуковы;
2) гутарковы;	5) публіцыстычны.
3) афіцыйна-дзелавы;	

А 16 Адзначце групу слоў і выказаў афіцыйна-дзелавога стылю:

- 1) эксперымент, тангенс, дысіміляцыя, рэфрэн, нуклеін;
- 2) сокал ясны, разгулялася мяцеліца, буйныя вятры, рэкрут;
- 3) грамадзянін, баявітасць, баявыя і працоўныя традыцыі, другі хлеб, эстафета пакаленняў;
- 4) лайдак, апраставалосіцца, даражэнькі, іхні, мае любыя.
- 5) прыняць да ведама, у адпаведнасці з, пералічанае вышэй, дакумент, загад;

А 17 Вызначце, якому стылю характэрны наступныя віды (жанры) тэкстаў:

выступленні, лекцыі, паведамленні, дыспуты на грамадска-палітычныя тэмы; газетныя і часопісныя артыкулы; інфармацыя, рэпартаж

1) навуковаму;	4) гутарковаму;
2) мастацкаму;	5) афіцыйна-дзелавому.
3) публіцыстычнаму;	

А 18 Вызначце, якому стылю характэрны наступныя жанры:
даклад, паведамленне, тэзісы, артыкул, анатацыя, рэферат, курсавая і дыпломныя работы, дысертацыя

1) навуковаму;	4) гутарковаму;
2) мастацкаму;	5) афіцыйна-дзелавому.
3) публіцыстычнаму;	

А 19 Адзначце назвы жанраў маўлення:

1) рэферат;	4) загадка;
2) цытата;	5) эпіграф.
3) маналагічнае маўленне;	

А 20 Адзначце, якія жанры могуць выкарыстоўвацца ў мастацкім стылі мовы:

1) трагедыя;	4) загад;
2) дысертацыя;	5) рэцэнзія.
3) санет;	

А 21 У “Тлумачальным слоўніку беларускай мовы” зафіксаваны ніжэй пададзеныя значэнні слова “характарыстыка”. Адзначце, у якім з іх слова сустракаецца ў афіцыйна-дзелавым стылі:

- 1) апісанне, вызначэнне істотных, адметных рыс, асаблівасцей, якасцей каго-небудзь // Апісанне характару, учынкаў і пад., якое даецца дзеючай асобе ў мастацкім творы;
- 2) афіцыйны дакумент, у якім змяшчаецца водзыў, заключэнне аб чыёй-небудзь працоўнай і грамадскай дзейнасці;
- 3) у матэматыцы – цэлая частка дзесятковага лагарыфма;
- 4) спец. графічны паказ уласцівасцей чаго-небудзь праз крывую; асноўны паказчык чаго-небудзь.

А 22 Адзначце правільныя меркаванні:

- 1) маналагічнае маўленне скіравана да самога сябе ці да гледача і разлічана на пасіўнае, апасродкаванае ўспрымання інфармацыі;
- 2) у стылістыцы вылучаецца сем асноўных функцыянальных стыляў;

- 3) разважанне – выклад думкі, для якога найбольш характэрна лагічнасць і аргументаванасць;
- 4) для выражэння думак або перадачы пэўнага паведамлення мы выбіраем толькі тыя моўныя сродкі, якія адпавядаюць абставінам, мэце і задачам паведамлення;
- 5) унутранае маўленне можа быць вусным ці пісьмовым, маналагічным ці дыялагічным.

А 23 Адзначце няправільныя меркаванні:

- 1) мастакі стыль абслугоўвае сферу бытавых моўных зносін;
- 2) апісанне ўжываецца для характарыстыкі прадметаў, з’яў, асобы;
- 3) афіцыйна-дзелавы стыль абслугоўвае патрэбы людзей, звязаных з іх дзейнасцю ў пэўнай галіне навукі і тэхнікі;
- 4) дыялог – форма маўлення, якая ўтвараецца ў выніку актыўнай маўленчай дзейнасці, разлічанай на пасіўнае і апасродкаванае ўспрыманне.
- 5) у залежнасці ад спосабу перадачы зместу і арганізацыі тэксту адрозніваюць такія тыпы маўлення (тэкстаў), як апавяданне, апісанне, разважанне.

А 24 Адзначце, які від трыпу выкарыстаны ў сказе:

Ідзе вясна ў шумлівых водах, у звонкім срэбры ручаёў.

1) метафара;	4) параўнанне;
2) метанімія;	5) сінекдаха.
3) эпітэт;	

А 25 Адзначце, які від трыпу выкарыстаны ў сказе:

А побач юныя бароды размовы тонкія вядуць.

1) метафара;	4) параўнанне;
2) метанімія;	5) сінекдаха.
3) эпітэт;	

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	раздзел мовазнаўства, які вывучае стылі мовы;	
В 2	камунікатыўная дзейнасць чалавека, выкарыстанне мовы ў працэсе зносін з іншымі людзьмі;	
В 3	сукупнасць моўных сродкаў, ужыванне якіх залежыць ад характару, мэт і зместу выказвання;	
В 4	звязнае выказванне, якое складаецца з некалькіх сказаў, аб'яднаных агульнай тэмай і звязаных паміж сабой па сэнсе і граматычна;	
В 5	разгорнутае выказванне асобы, звернутае да суб'едніка, але фармальна не звязанае з ім рэплікамі;	
В 6	гукавая форма маўлення, якой людзі карыстаюцца ў вусных зносінах паміж сабой;	
В 7	адзінка маўлення, якая заключаецца ў абмене выказванняў-рэплік, што звязаны па сэнсе і будове, але характарызуюцца непасрэднасцю, непадрыхтаванасцю;	
В 8	від маўлення, пры якім інфармацыя ўспрымаецца зрокава;	
В 9	тып маўлення, у якім абмалёўваюцца асобы, прадметы, прыметы, дзеянні, падзеі;	
В 10	тып маўлення, у якім дзеянні, падзеі адбываюцца адна за другой;	
В 11	тып маўлення, у якім для абгрунтавання выказанай думкі прыводзяцца доказы (агрументы) і робяцца вывады;	
В 12	стыль, які абслугоўвае патрэбы людзей, звязаных з іх дзейнасцю ў пэўнай галіне навукі і тэхнікі;	
В 13	стыль штодзённай неафіцыйнай размовы людзей;	
В 14	кароткая характарыстыка кнігі, твора, артыкула і пад., якая ў асноўным перадае іх змест і дае ацэнку (ад лац. слова <i>заўвага</i>).	
В 15	кароткі запіс зместу лекцыі, прамовы, твора (ад лац. <i>агляд</i>).	

Заданні А

- 1) Бо ўсе мы на гэтай зямлі суседзі – рэчка і бусел, дрэва і травінка, кветка і пчала, рыба і водарасці, мураш і чалавек.
- 2) Мы часам забываемся, што прырода не толькі для нас адных...
- 3) Бо зямля ў нас адна, яна агульная для ўсіх.
- 4) Усе мы зямляне.
- 5) І ўсе мы маем радасць суіснаваць на ёй, жыць у сапраўднай дружбе і ўзаемнай павазе.

- 1) 1, 5, 4, 3, 2;
- 2) 5, 1, 2, 3, 4;
- 3) 4, 3, 2, 1, 5;
- 4) 2, 1, 4, 3, 5;
- 5) 3, 5, 4, 2, 1.

- 1) Я часта туліла яго да твару, адчуваючы незвычайна тонкі водар мілых кветак.
- 2) Добра памятаю гэта, бо ўпершыню зайшла туды з духмяным белым букецікам.
- 3) Якраз тою парою адкрылася ў палацы мастацтваў выстаўка.
- 4) Мне ў той дзень падабалася ўсё.
- 5) Я перажывала ні з чым не параўнанае ўзрушэнне.

1) 5, 3, 1, 2, 4;   4) 3, 1, 4, 2, 5;
2) 3, 2, 1, 4, 5;   5) 3, 2, 1, 5, 4.
3) 4, 1, 3, 2, 5;

1. Ці даводзілася вам праязджаць ў канцы лета, калі нітачкі прыгожага засмучэння ўжо існуюць нявідна і незлавіма ў цёплым прасторы? 2. Ціха ўсё і бязлюдна. 3. Шэрым ціхамірным пылам пасцелена пустая вуліца. 4. На гародзе, за абціснутым плятнём схіліў на сонца жоўтую, з махрамі кружэлачку высокі сланечнік. 5. Абсыпае чырвона-чорныя пялёстачкі добры мак. 6. Дзеці за доўгі дзень насеклі з макрыцы і крапівы сечкі свінням; споўзалі ў чужую рэпу і ў яблыкі; пакачалі кацёлку і няўмысля пабілі ёю шыбу ў кутнікавым акне; паскрыгат

1) 1, 3, 5; 4) 1, 4, 6;
2) 1, 2, 6; 5) 1, 2, 5.
3) 1, 2, 4;

А 4 Адзначце асноўны сродак сувязі сказаў у тэксце:

Ад усіх трох галоўных дарог раёна збочвала мноства меншых дарог, дарожак, сцежак. У кожнай дарогі і дарожкі былі свой характар, свой нораў; мала дзе ў свеце было столькі наравістых, ненадзейных дарог, як на гэтай зямлі.

1) сінонімы;	4) пабочныя каструкцыі;
2) займеннікі і прыслоўі;	5) лексічныя паўторы.
3) злучнікі;	

А 5 Адзначце асноўны сродак тэкставай сувязі:

Нашча трэба чытаць Васіля Быкава.

Нашча трэба думаць пра Васіля Быкава.

Нашча трэба хінуцца душой да святла слова ягонага.

1) непаўната асобных сказаў;	4) пабочныя каструкцыі;
2) займеннікі і прыслоўе;	5) сінтаксічны паралелізм.
3) часціцы;	

А 6 Вызначце стыль і тып тэксту:

Славянства ўяўляецца высокім, раскідзістым і дужым дрэвам. Якія толькі віхуры, вогненныя смерчы ні праносіліся над ім, але зламаць яго нікому не ўдалося. І сёння, падточанае шашалем нацыянальнага бяспамяцтва, апаленае злавесным выдыхам Чарнобылю, яно стаіць, як і стаяла. Караніся ж, вечнае дрэва славянства!

1) мастацкі, апісанне;	4) мастацкі, апавяданне;
2) публіцыстычны, разважанне;	5) навуковы, разважанне.
3) навуковы, апісанне;	

А 7 Вызначце стыль і тып тэксту:

Мне здаецца, што Беларусь можна назваць “зямлёй пад белымі крыламі”, бо ў пэўнай ступені бусел – наш сімвал. Ёсць, вядома, дацкія буслы, апетыя Андэрсэнам, ёсць буслы і ў іншых заходніх краінах. Ёсць яны і на поўдні. Але беларусы лічаць бусла сваёй птушкай.

1) мастацкі, апісанне;	4) мастацкі, апавяданне;
2) навуковы, разважанне;	5) публіцыстычны, разважанне.
3) навуковы, апісанне;	

А 8 Вызначце стыль і тып тэксту:

Зноў успамінаецца май. Маладая зеляніна вакол. Усё такое жаўтавата-зялёнае. Вы, пэўна, заўважалі, што, калі распускаецца лес, здалёк ён выдае жаўтавата-зялёным. А калі яшчэ зацвітуць ласкавыя коцікі на лазовых кустах, то ён такім і сапраўды выглядае. Па-маладому надзвычай вясёлым і светлым.

1) мастацкі, апавяданне;	4) навуковы, разважанне;
2) гутарковы, апавяданне;	5) мастацкі, апісанне;
3) навуковы, апісанне;	

А 9 Вызначце стыль і тып тэксту:

Калі месяц падняўся і пабялеў, можна было заўважыць на поплаве цёмныя і рухавыя постаці. Чым бліжэй яны падыходзілі да рэчкі, тым здаваліся большымі. Раптам замільгацелі ці то іскры, ці то гарачыя вугалькі. Адразу можна было пазнаць, што гэта пабліскаваюць воўчыя вочы.

1) мастацкі, апісанне;	4) мастацкі, апавяданне;
2) гутарковы, апісанне;	5) публіцыстычны, разважанне.
3) навуковы, апісанне;	

А 10 Вызначце стыль і тып тэксту:

Каля тысячу гадоў назад тэрыторыю сучаснай Беларусі засялялі прадстаўнікі некалькіх племянных групавак, у асноўным славянскіх.

Самай буйной племянной групой, якая на поўдні займала абсяг аж да Мінска, а таксама Смаленшчыну і Пскоўшчыну, былі крывічы. Як мяркуецца, назва крывічоў узнікла ад імені легендарнага родапачынальніка або ад назвы паганскіх жрацоў, атрыбутам якіх быў крывы жэзл. На землях крывічоў утварыліся такія магутныя для таго часу дзяржавы, як Полацкае і Смаленскія княствы.

1) мастацкі, апісанне	4) гутарковы, апавяданне;
2) гутарковы, апісанне;	5) публіцыстычны, разважанне.
3) навуковы, апісанне;	

А 11 Вызначце стыль, тып і жанр тэксту:

Кітабы – кнігі, напісаныя на беларускай мове арабскім пісьмом. Створаны з шаснаццаціга стагоддзя татарамі на Беларусі і ў Літве, што пасяліліся ў Вялікім княстве Літоўскім і паступова забылі сваю родную мову. Яе змест – легенды, паданні, казкі.

- 1) публіцыстычны, апісанне, выступленне;
- 2) навуковы, разважанне, анатацыя;
- 3) навуковы, апавяданне, артыкул;
- 4) мастацкі, апавяданне, казка;
- 5) мастацкі, апісанне, аповесць.

А 12 Адзначце, у якім стылі мовы ўжываюцца наступныя словы і спалучэнні слоў:

выкананне; развіццё; у сувязі з тым што; аўтар; дакумент; у адпаведнасці з; заява; з мэтай; павелічэнне; дасягненне; пры дапамозе; план; вытворчасць

1) мастацкім;	4) навуковым;
2) гутарковым;	5) публіцыстычным.
3) афіцыйна-дзелавым;	

А 13 Вызначце, у якіх жанрах рэалізуецца публіцыстычны стыль:

- 1) у законах, статутах, пастановах, указах, паведамленнях, дагаворах, рэзалюцыях;
- 2) у газетах, часопісах, лекцыях, замалёўках, рэпартажах;
- 3) у дакладах, водгуках, рэцэнзіях, анатацыях, манаграфіях;
- 4) у вершах, аповяданнях, раманах, камедыях, казках;
- 5) у размовах, гутарках, лістах, запісках, СМС.

А 14 Вызначце стыль па яго характэрных асаблівасцях:

лагічнае, паслядоўнае, дакладнае выкладанне матэрыялу, яго доказнасць, выкарыстанне тэрмінаў, спецыфічных слоў і разгорнутых сінтаксічных канструкцый, складаных сказаў, спасылак на навуковыя крыніцы.

1) мастацкі;	4) навуковы;
2) гутарковы;	5) публіцыстычны.
3) афіцыйна-дзелавы;	

А 15 Вызначце стыль па яго характэрных асаблівасцях:

строгая дакладнасць і паслядоўнасць выкладання фактаў, іх аб'ектыўнасць, адсутнасць эмацыянальна афарбаваных слоў, фразеалагізмаў, выклічнікаў, ужывання выказнікаў-інфінітываў, аднаасатаўных сказаў

1) мастацкі;	4) навуковы;
2) гутарковы;	5) публіцыстычны.
3) афіцыйна-дзелавы;	

А 16 Вызначце групу слоў і выказаў навуковага стылю:

- 1) флексія, субстантывацыя, асіміляцыя, косінус, амперметр, глебазнаўства;
- 2) вышэй названыя, у мэтах забеспячэння, устаноўчы дагавор, прыцягнуць да адказнасці, за справядачны перыяд;
- 3) мох сівы, срэбразвонны ручай, белая мяцеліца, траскучы мароз, пазалота дрэў;
- 4) наватар, застрэльшчык, працаваць з аганьком, чорнае золата, інтэрв'ю, адзінадушна;
- 5) баламут, вачаняты, мае дарагія, даміна, кволенькая.

А 17 Визначце, якому стылю характэрны наступныя моўныя сродкі:
словы, што выражаюць пачуцці, настрой аўтара; словы з пераносным значэннем; словы якаснай ацэнкі; апавядальныя, пыталныя і клічныя сказы; сказы з аднароднымі членамі

1) навуковаму;	4) гутарковаму;
2) мастацкаму;	5) афіцыйна-дзелавому.
3) публіцыстычнаму;	

А 18 Визначце, якому стылю характэрны наступныя моўныя рысы:
дакладнасць, доказнасць, лагічнасць, сцісласць; адсутнасць выражэння адносін да прыведзеных фактаў аб прадметах і з’явах; асноўная форма – маналог

1) навуковаму;	4) гутарковаму;
2) мастацкаму;	5) афіцыйна-дзелавому.
3) публіцыстычнаму;	

А 19 Адзначце назвы жанраў маўлення:

1) дыялагічнае маўленне;	4) прымаўка;
2) простая мова;	5) манаграфія.
3) аб’ява;	

А 20 Адзначце, якія жанры могуць выкарыстоўвацца ў мастацкім стылі мовы:

1) п’еса;	4) пратакол;
2) элегія;	5) гутарка.
3) анатацыя;	

А 21 У “Тлумачальным слоўніку беларускай мовы” зафіксаваны ніжэй пададзеныя значэнні слова “характарыстыка”. Визначце, у якім з іх слова сустракаецца ў мастацкім стылі:

- 1) апісанне, вызначэнне істотных, адметных рыс, асаблівасцей, якасцей чаго-небудзь // Апісанне характару, учынкаў і пад., якое даецца дзеючай асобе ў мастацкім творы;
- 2) афіцыйны дакумент, у якім змяшчаецца водзыў, заключэнне аб чыёй-небудзь працоўнай і грамадскай дзейнасці;
- 3) у матэматыцы – цэлая частка дзесятковага лагарыфма;
- 4) спец. графічны паказ уласцівасцей чаго-небудзь праз крывую; асноўны паказчык чаго-небудзь.

А 22 Визначце правільныя меркаванні:

- 1) маналагічнае маўленне рэалізуецца пры непасрэдных зносінах паміж двюма ці некалькімі асобамі і залежыць ад умоў размовы;

- 2) моўны стыль – гэта сукупнасць моўных сродкаў, ужыванне якіх залежыць ад характару, мэт і зместу выказвання;
- 3) стылістыка займаецца вывучэннем моўных стыляў;
- 4) у стылістыцы вылучаюцца тры асноўныя функцыянальныя стылі;
- 5) дыялог – форма маўлення, якая заключаецца ў абмене выказванняў-рэплік, што звязаны па сэнсе і будове, але характарызуюцца непасрэднасцю, непадрыхтаванасцю.

А 23 Вызначце няправільныя меркаванні:

- 1) асноўная функцыя навуковага стылю – эстэтычнае ўздзеянне на чытача і слухача;
- 2) для ўсіх стыляў характэрна наяўнасць міжстылёвых (нейтральных) сродкаў;
- 3) афіцыйна-дзелавы стыль выконвае дзве асноўныя функцыі – інфармацыі і эмацыянальнага ўздзеяння;
- 4) кожны стыль характарызуецца пэўным наборам моўных сродкаў з аднатыпнай эмацыянальна-экспрэсіўнай і функцыянальна-стылістычнай афарбоўкай;
- 5) апавяданне служыць для перадачы падзей, якія разгортваюцца ў часе і маюць дынаміку.

А 24 Адзначце, які від трыпу выкарыстаны ў сказе:

У бубны дахаў вецер б'е.

1) метафара;	4) параўнанне;
2) метанімія;	5) сінекдаха.
3) эпітэт;	

А 25 Адзначце, які від трыпу выкарыстаны ў сказе:

Быццам купінка з сухой ігліцы, недаверлівы спяшаецца вожык.

1) метафара;	4) параўнанне;
2) метанімія;	5) сінекдаха.
3) эпітэт;	

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	лінгвістычная навука, што вывучае сродкі моўнай выразнасці і заканамернасці іх функцыянавання;	
В 2	галоўная, зыходная функцыя мовы;	
В 3	напісанае, надрукаванае або выказанае вусна паведамленне, якое характарызуецца сэнсавай і структурнай завершанасцю;	
В 4	частка звязнага тэксту ад аднаго чырвонага радка да другога, у якую ўваходзіць адзін або некалькі сказаў, звязаных сэнсавым адзінствам і адноснай закончанасцю;	
В 5	графічная форма маўлення, пры якой людзі кантатуюць апасродкавана з дапамогай тэкстаў;	
В 6	адзінка маўлення, якая ўтвараецца ў выніку актыўнай маўленчай дзейнасці, разлічанай на пасіўнае і апасродкаванае ўспрыманне;	
В 7	форма маўлення, пры якой адбываецца абмен выказваннямі паміж двюма або некалькімі асобамі;	
В 8	від маўлення, пры якім праяўляецца ўменне ствараць уласныя выказванні ў вуснай форме;	
В 9	тып маўлення, у якім выяўляюцца розныя меркаванні, суджэнні, погляды, прычыны і вынікі;	
В 10	тып маўлення, у якім паведамляецца пра якое-небудзь здарэнне, выпадак, якую-небудзь з'яву, факт;	
В 11	стыль, асноўная функцыя якога – эстэтычнае ўздзеянне на чытача і слухача праз мастацкія вобразы;	
В 12	стыль, што служыць для афармлення заканадаўчых актаў і дакументаў;	
В 13	стыль, які выконвае дзве асноўныя функцыі – інфармацыі і эмацыянальнага ўздзеяння;	
В 14	аналіз і ацэнка навуковага або мастацкага твора, спектакля, кінафільма (ад лац. слова <i>разгляд</i>);	
В 15	сціслая перадача зместу навуковага артыкула або кнігі (паходзіць ад лац. слова).	

ТЭСТ 2

ЛЕКСІКАЛОГІЯ, ЛЕКСІКАГРАФІЯ, ФРАЗЕАЛОГІЯ

ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Адзначце словазлучэнні, ужытыя ў прамым значэнні:

1) гарачы прыхільнік;	4) свежая страва;
2) лёгкая каляска;	5) клубы дыму.
3) цвёрдыя веды;	

А 2 Адзначце словы, якія з'яўляюцца матываванымі:

1) чарніцы;	4) бяроза;
2) лета;	5) бегчы.
3) падбярэзавік;	

А 3 Адзначце словы-аманімы:

- 1) **мяккі** 'які ўгінаецца пры націсканні, няцвёрды, эластычны' і **мяккі** 'плаўны, павольны';
- 2) **лава** 'прыстасаванне для сядзення' і **лава** 'расплаўленая маса, якая выкідаецца вулканам';
- 3) **тур** 'дзікая жывёла' і **тур** 'частка падарожжа';
- 4) **глыбіня** 'адлегласць ад паверхні да дна' і **глыбіня** 'сіла, ступень праяўлення чаго-небудзь; змястоўнасць';
- 5) **рэйд** 'водная прастора ля берага або блізка каля порта для стаянкі судна на якары' і **рэйд** 'пранікненне рухомай вайскавай адзінкі ў тыл ворага'.

А 4 Адзначце радкі, у якіх усе словы з'яўляюцца сінанімічнымі:

1) шасэ, магістраль, дарога;	4) педагог, рэжысёр, выхавальнік;
2) закон, правіла, вопыт;	5) уважліва, неадрыўна, пільна.
3) ісці, шыбаваць, плысці;	

А 5 Адзначце нумары радкоў, у якіх пары з'яўляюцца антанімічнымі:

1) мірыць – сварка;	4) дзіця – старац;
2) добры – шкодны;	5) праўда – казка.
3) добраахвотна – прымусова;	

А 6 Адзначце радкі слоў з правільна ўжытымі паранімамі:

1) адыходлівая душа;	4) акраек хлеба;
2) адборнае жыта;	5) вуглавы дом.
3) адукаваны стандарт;	

А 7 Адзначце, у якім з радоў усе словы з'яўляюцца запазычанымі з лацінскай мовы:

1) фае, сінтаксіс, акварыум;	4) штатыў, валејбол, Марына;
2) суфікс, дэдукцыя, аўдыторыя;	5) Віктар, экскурсія, шпіг.
3) сервіз, юрыст, Фёдар;	

А 8 Адзначце, у якім з радоў усе словы з'яўляюцца запазычанымі з грэчаскай мовы:

1) кашнэ, жэле, салют;	4) тратуар, багаж, жакет;
2) псіхалогія, Аляксандр, дыск;	5) баран, кавалерыя, партэр.
3) экскурсія, біфштэкс, пудінг;	

А 9 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з французскай мовы:

1) суфлёр, байкот, спартсмен;	4) вуаль, журы, тыраж;
2) батальён, сяржант, шалаш;	5) джаз, кіль, каюта.
3) чэмпіён, манцёр, жанр;	

А 10 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з англійскай мовы:

1) мундштук, лоцман, танкер;	4) трумо, макароны, кантата;
2) дэкрэт, халва, чай;	5) хакей, спінінг, джэмпер.
3) камісар, арыя, трамвай;	

А 11 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з нямецкай мовы:

1) эміграцыя, Юлія, плед;	4) мітынг, футбол, катэдж;
2) цынк, конус, бліндаж;	5) катлета, шахта, барабан.
3) шуфляда, бутэрброд, ліхтар;	

А 12 Адзначце, у якім з радоў усе словы з'яўляюцца запазычанымі:

1) майстар, рот, чалавек;	4) смокінг, жабо, снежань;
2) арол, кінжал, матэматыка;	5) верацяно, манітор, піва.
3) жанр, суфікс, трактар;	

А 13 Адзначце, у якім з радоў усе словы з'яўляюцца славянскімі:

1) партызан, палена, капучына;	4) дрэва, вароты, малако;
2) рака, ліпень, лікёр;	5) галава, бенефіс, долар.
3) сын, карова, сюжэт;	

А 14 Адзначце стылістычна нейтральныя словы:

1) зенкі;	4) сонца;
2) твар;	5) валындацца.
3) блакітны;	

А 15 Адзначце стылістычна афарбаваныя словы:

1) жыта;	4) веснавей;
2) тупатець;	5) маляваць.
3) бельмы;	

А 16 Адзначце, у якім з радоў першым запісаны гістарызм, а архаізм – другім:

1) воласць, ліўрэя;	4) ратнік, астрог;
2) галіцызмы, пралка;	5) лікбез, перст.
3) акалотачны, аканом;	

А 17 Адзначце, у якім з радоў першым запісана ўстарэлае слова, а запазычанае — другім:

1) рэкрут, бабслей;	4) джакузі, каморнік;
2) чай, скарбнік;	5) роўмінг, асаднік.
3) гарадавы, шпроты;	

А 18 Адзначце пары слоў, якія называюць адзін прадмет (паняцце), адно з якіх з'яўляецца дыялектным:

1) беднасць – галота;	4) чай – гарбата;
2) абоі – шпалеры;	5) ашыйнік – аброжак.
3) чамадан – валізка;	

А 19 Адзначце слова, якое з'яўляецца сінонімам да фразеалагізма ХВАРЭЦЬ НА ПАНА:

1) весяліцца;	3) хварэць.
2) гультаяваць;	

А 20 Адзначце рады, у якіх усе фразеалагізмы з'яўляюцца сінанімічнымі:

- 1) зуб на зуб не пападае, ні жывы ні мёртвы, труса задаваць;
- 2) абы з рук, адкуль вецер дзьме, з пятага на дзесятае;
- 3) што мець духу, ва ўсе лапаткі, аж пыл курэў;
- 4) цапам-лапам, туманіць вочы, браць на арапа;
- 5) як мокрае гарыць, нага за нагу, як назаўтра трэба.

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
<i>В 1</i>	сукупнасць слоў той ці іншай мовы;	
<i>В 2</i>	фанетычна і граматычна аформленая адзінка мовы, што мае пэўнае значэнне і выступае	

	сродкам моўных зносін;	
В 3	асноўнае значэнне слова;	
В 4	наяўнасць у слове аднаго лексічнага значэння;	
В 5	значэнне слова, якое ўзнікае на аснове пэўнага падабенства, пераносу;	
В 6	разнавіднасць мнагазначнасці (від пераносу), заснаваная на падабенстве формы, функцыі, колеру, унутраных асаблівасцей;	
В 7	словы, якія гучаць і пішуцца па-рознаму, але маюць блізкае або аднолькавае значэнне;	
В 8	галоўнае слова ў сінанімічным радзе;	
В 9	словы з супрацьлеглым значэннем;	
В 10	лексіка, якая складаецца са слоў, што ўзніклі ў перыяд моўнага адзінства славян, захаваліся і ўжываюцца амаль ва ўсіх славянскіх мовах;	
В 11	словы і выразы, запазычаныя з французскай мовы;	
В 12	лексіка, якая выкарыстоўваецца ў размоўным стылі і мае афарбоўку неафіцыйнасці і бытавізму, часта выражае зніжаныя адценні неадабрэння, зневажальнасці;	
В 13	словы, якія выкарыстоўваюцца прадстаўнікамі пэўнай прафесіі, спецыяльнасці;	
В 14	штучныя, часам умоўныя словы або выразы, якімі карыстаюцца людзі, аб'яднаныя сацыяльнымі, прафесійнымі, бытавымі інтарэсамі;	
В15	словы або спалучэнні слоў, якія абазначаюць пэўныя паняцці з галіны навукі, тэхнікі, мастацтва і інш.;	
В 16	словы, якія абазначаюць прадметы, з'явы і паняцці мінулых эпох;	
В17	устойлівыя спалучэнні слоў, якія ўжываюцца як гатовыя моўныя адзінкі з непадзельным, цэласным значэннем;	
В 18	лексіка, якая шырока выкарыстоўваецца ў штодзённай гутарцы;	
В 19	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаюцца пытанні складання слоўнікаў рознага тыпу;	
В 20	слоўнік, у якім падаюцца словы, ужыванне якіх абмежавана пэўнай тэрыторыяй.	

ВАРЫЯНТ 2

Заданні А

А 1 Адзначце словазлучэнні, у якіх выдзеленыя словы ўжываюцца ў прамым значэнні:

1) гняздо паэтаў;	4) карань дрэва;
2) салодкі мёд;	5) мора кветак.
3) цвёрдае рашэнне;	

А 2 Адзначце словы, якія з'яўляюцца матываванымі:

1) настольнік;	4) клён;
2) зіма;	5) ісці.
3) паравоз;	

А 3 Адзначце словы-амонімы:

- 1) **наварстаць** 'шляхам вёрсткі зрабіць у нейкай колькасці' і **наварстаць** 'выканаць тое, што не было зроблена ў свой час';
- 2) **кулон** 'адзінка вымярэння электрычнасці' і **кулон** 'жаночае ўпрыгожванне';
- 3) **вяселле** 'абрад шлюбу і ўрачыстасць, святкаванне, звязаныя з гэтым' і **вяселле** 'вясёлае правядзенне часу; гульні, забавы';
- 4) **праспект** 'вялікая шырокая вуліца ў горадзе' і **праспект** 'план, змест якога-небудзь выдання: кнігі, альбома і пад.';
- 5) **родны** 'які знаходзіцца ў кроўнай сувязі' і **родны** 'дарагі, блізкі'.

А 4 Адзначце радкі, у якіх усе словы з'яўляюцца сінанімічнымі:

1) абыякава, настойліва, упарта;	4) малы, дробны, мініяцюрны;
2) задума, намер, планаванне;	5) упэўнена, уважліва, правільна.
3) крочыць, ехаць, бегчы;	

А 5 Адзначце нумары радкоў, у якіх пары з'яўляюцца антанімічнымі:

1) добрае – ліхое;	4) перамога – паражэнне;
2) новы – былы;	5) ганьба – бясслаўе.
3) максімальна – сярэдне;	

А 6 Адзначце радкі слоў з правільна ўжытымі паронімамі:

1) абанент у тэатр;	4) абрыдлівая прапанова;
2) аб'ёмны рукапіс;	5) абыходак з людзьмі.
3) абмежаваны чалавек;	

А 7 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з лацінскай мовы:

1) дэкан, гальштук, рэпертуар;	4) шнур, мармелад, экспедытар;
2) экзамен, Павел, студэнт;	5) аспірантура, таршэр, косінус.
3) рэктар, вахта, пламбір;	

А 8 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з грэчаскай мовы:

1) пюрэ, рэгрэс, шрам;	4) біялогія, дырыжор, гравюра;
2) Аксана, філалогія, ксілафон;	5) артылерыя, партэр, касцюм.
3) экватар, суфле, камюніке;	

А 9 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з французскай мовы:

1) сіньёр, кашнэ, салют;	4) валанцёр, абажур, аташэ;
2) віраж, арда, бастыён;	5) гавань, гузік, халат.
3) акварыум, эстрада, вельвет;	

А 10 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з англійскай мовы:

1) эміграцыя, джэм, капрычыю;	4) мітынг, футбол, катэдж;
2) цыркуль, конус, сабатаж;	5) каньяк, шахта, сарай.
3) атэлье, таракан, рагу;	

А 11 Адзначце, у якім з радоў усе словы запазычаны з нямецкай мовы:

1) шпроты, фехтаванне, слесар;	4) бокс, жабо, брашура;
2) сарай, тлушч, боінг;	5) экскаватар, жэле, ланцуг.
3) спартсман, фанетыка, прэфікс;	

А 12 Адзначце, у якім з радоў усе словы з'яўляюцца запазычанымі:

1) мароз, пчала, картрыдж;	4) джэм, парашут, аўтсайдэр;
2) дзядзька, лімфадэніт, караван;	5) джынсы, возера, фарватэр.
3) мічман, джунглі, канферансье;	

А 13 Адзначце, у якім з радоў усе словы з'яўляюцца славянскімі:

1) тангенс, акцёр, швабра;	4) траўлер, катэр, верацяно;
2) соус, дачка, хлеб;	5) вясна, пляменнік, мука.
3) аргумент, пляж, браслет;	

А 14 Адзначце стылістычна нейтральныя словы:

1) лік;	4) дзіця;
2) ісці;	5) лайдак.
3) Айчына;	

А 15 Адзначце стылістычна афарбаваныя словы:

1) зараначка;	4) загад;
2) вецер;	5) плявузгаць.
3) дрыхнуць;	

А 16 Адзначце, у якім з радоў першым запісаны гістарызм, а архаізм – другім:

1) каліта, уезд;	4) ланіты, рэўком;
2) бірыла, манарх;	5) рабфак, бортнік.
3) паліцмейстар, длань;	

А 17 Адзначце, у якім з радоў першым запісана ўстарэлае слова, а запазычанае – другім:

1) сервіз, прыгонны;	4) цынк, рэпертуар;
2) эміграцыя, джаз;	5) нэпман, каледж.
3) аршын, камп'ютэр;	

А 18 Адзначце пары слоў, якія называюць адзін прадмет (паняцце), адно з якіх з'яўляецца дыялектным:

1) бусел – бацян;	4) май – травень;
2) сябар – дружбак;	5) бацвінне – гічаны.
3) сажа – сόпуха;	

А 19 Адзначце слова, якое з'яўляецца сінонімам да фразеалагізма У СВІНЬЯ ГАЛАСЫ:

1) прыйсці з вялікім спазненнем;	3) вярнуцца загадзя.
2) гучна спяваць;	

А 20 Адзначце рады, у якіх усе фразеалагізмы з'яўляюцца сінанімічнымі:

- 1) лахі пад пахі, аж пяткі блішчаць, даць цягу;
- 2) садзіцца на галаву, абіваць бакі, распускаць язык;
- 3) на адзін капыл, абое рабое, і кропелькі падабраў;
- 4) аслаблі гайкі, даваць маху, валяць дурня;
- 5) з розуму сысці, з глузду з'ехаць, блёкату аб'еўся.

Заданні В

	Пытанні Як называе(ю)цца:	Адказы
В 1	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаюцца словы і іх лексічнае значэнне;	

В 2	унутраны, рэальны змест слова, суадноснасць яго гукавой абалонкі з адпаведнымі прадметамі ці з’явамі аб’ектыўнай рэчаіснасці;	
В 3	наяўнасць у слове некалькіх лексічных значэнняў;	
В 4	значэнне слова, якое ўзнікае на аснове пэўнага падабенства, пераносу;	
В 5	словы, якія маюць аднолькавае гучанне і напісанне, але рознае значэнне;	
В 6	разнавіднасць мнагазначнасці (від пераносу), заснаваная на сумежнасці прадметаў і з’яў;	
В 7	група слоў, аб’яднаная сінанімічнымі адносінамі;	
В 8	словы з розным лексічным значэннем, якія маюць падабенства ў вымаўленні і напісанні;	
В 9	лексіка, якая складаецца са слоў, што ўзніклі ў перыяд усходнеславянскага адзінства, захаваліся і ўжываюцца ў рускай, беларускай і ўкраінскай мовах;	
В 10	словы і выразы, запазычаныя з польскай мовы;	
В 11	лексіка, якая выкарыстоўваецца ў любым стылі ў аднолькавай ступені;	
В 12	словы, якія не толькі называюць што-небудзь, але адначасова выражаюць дадатковыя эмацыянальна-экспрэсіўныя адценні;	
В 13	словы, якія бытуюць на тэрыторыі ўсёй Беларусі; агульнанародныя словы, зразумелыя ўсім носьбітам мовы;	
В 14	словы, ужыванне якіх абмежавана пэўнай тэрыторыяй, мясцовасцю;	
В 15	словы або выразы, якія ўжываюцца ў мове прадстаўнікоў розных прафесій, спецыяльнасцей;	
В 16	новыя словы, што ўзнікаюць у мове для абазначэння новых паняццяў, якасцей, працэсаў;	
В 17	лексіка, якая складаецца з нейтральных слоў, а таксама слоў-тэрмінаў, якія абазначаюць разнастайныя навуковыя паняцці;	
В 18	раздзел мовазнаўства, які вывучае ўстойлівыя выразы;	
В 19	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаецца тэорыя і практыка складання слоўнікаў;	
В 20	слоўнік, у якім пададзены лексічныя значэнні слоў.	

ТЭСТ 3

ФАНЕТЫКА, АРФАЭПІЯ, АКЦЭНТАЛОГІЯ, ГРАФІКА

ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Адзначце рад(ы), у якіх усе гукі глухія:

1) [к'], [ч], [л];	4) [т], [ц'], [к];
2) [с], [з'], [м];	5) [х], [ф], [дж].
3) [дз'], [п], [ш];	

А 2 Адзначце рады, у якіх усе гукі санорныя:

1) [л'], [т], [ж];	4) [н'], [с], [х];
2) [в'], [м'], [н];	5) [ц'], [г], [л].
3) [р], [й], [в];	

А 3 Адзначце рады, у якіх ўсе гукі зацвярдзелыя:

1) [ц], [п], [к];	4) [р], [м], [з];
2) [дж], [ч], [ш];	5) [ж], [дз], [ф].
3) [ф], [л], [д];	

А 4 Адзначце словы, у якіх усе зычныя гукі глухія:

1) іншасказанне;	4) падчэпка;
2) пешаход;	5) абтрэсці.
3) каўчук;	

А 5 Адзначце словы, у якіх усе зычныя гукі мяккія:

1) ездзіць;	4) з'яднанне;
2) зямля;	5) ельнік.
3) дзевяць;	

А 6 Адзначце словы, у якіх ёсць свісцячыя зычныя гукі:

1) сшытак;	4) ежжу;
2) развіццё;	5) дзьме.
3) падарожжа;	

А 7 Адзначце словы, у якіх ёсць шыпячыя зычныя гукі:

1) шыпшына;	4) на рэчцы;
2) асіна;	5) завіхаешся.
3) вучыцца;	

А 8 Визначте, у яких словах правильна визначана кількість звуків:

1) аб'ява (6);	4) дзядуля (6);
2) добрушкі (9);	5) янот (4).
3) дожджык (7);	

А 9 Адзначце словы, у якіх гукаў больш, чым літар:

1) авіяцыя;	4) бацька;
2) гарадскі;	5) гаючы.
3) спяваць;	

А 10 Адзначце словы, у якіх літары Е, Ё абазначаюць два гукі:

1) радыё;	4) галлё;
2) булён;	5) мёд.
3) калье;	

А 11 Адзначце словы, у якіх літара Ю абазначае два гукі:

1) спяваюць;	4) юнга
2) дзюшэз;	5) дзюны.
3) налью;	

А 12 Адзначце словы, у якіх літара Я абазначае два гукі:

1) перыяд;	4) капялюш;
2) вясна;	5) аб'ява.
3) явар;	

А 13 Адзначце словы, у якіх літара І абазначае два гукі:

1) імгла;	4) над ільнозаводам;
2) на ігрышчы;	5) салаўі.
3) Ірына;	

А 14 Адзначце словы, у якіх вымаўленне зычных не адпавядае напісанню:

1) казка;	4) размова;
2) стол;	5) кніжны.
3) песня;	

А 15 Адзначце словы, у якіх вымаўленне зычных адпавядае напісанню:

1) гарадскі;	4) брацкі;
2) сцежка;	5) талент.
3) кніга;	

А 16 Адзначце словы, у якіх вымаўляецца падоўжаны гук [Ч]:

1) ламачча;	4) вадаправодчык;
2) чайнік;	5) разведчык.
3) лётчык;	

А 17 Адзначце словы, у якіх спалучэнне літар ДЗ, ДЖ абазначае адзін гук:

1) джала;	4) аджаць;
2) джынсы;	5) паджылкі.
3) дажджы;	

А 18 Адзначце словы, у якіх гукі, абазначаныя падкрэсленымі літарамі, вымаўляюцца мякка:

1) з <u>м</u> ена;	4) з <u>г</u> інуць;
2) з <u>в</u> ер;	5) з <u>в</u> іць.
3) с <u>в</u> ята;	

А 19 Адзначце радкі, у якіх усе падкрэсленыя галосныя з'яўляюцца націскнымі:

1) мы <u>с</u> ленне, ні <u>к</u> уды;	4) зам <u>ч</u> ышча, п <u>е</u> рапіс;
2) ту <u>з</u> аць, ка <u>ў</u> чук;	5) пасла <u>н</u> ец, <u>а</u> лфавіт.
3) ма <u>л</u> енькі, не <u>п</u> агадзь;	

А 20 Адзначце словы, у якіх націск пастаўлены правільна:

1) адз <u>і</u> наццаць;	4) укра <u>і</u> нцы;
2) вы <u>п</u> адак;	5) кры <u>х</u> у.
3) рэ <u>м</u> ень;	

А 21 Адзначце рады слоў з першым націскным складам:

1) мармур, кухар;	4) агр <u>э</u> ст, дакумент;
2) памятаць, агент;	5) с <u>і</u> вы, статут.
3) нафта <u>в</u> ы, прыняць;	

А 22 Адзначце словы з другім націскным складам:

1) най <u>м</u> іт;	4) іль <u>н</u> яны;
2) стату <u>я</u> ;	5) дас <u>ы</u> та.
3) руб <u>е</u> ль;	

А 23 Адзначце словы з трэцім націскным складам:

1) жалас <u>л</u> іва;	4) са <u>д</u> авіна;
2) дыспан <u>с</u> ер;	5) круп <u>я</u> ны.
3) на <u>в</u> іна;	

А 24 Адзначце, якія прыметы адпавядаюць падкрэсленаму гуку ў слове жыццё?

- 1) зычны, санорны, мяккі, падоўжаны, шыпячы;
- 2) зычны, шумны, глухі, цвёрды, свісцячы;
- 3) зычны, глухі, мяккі, падоўжаны, свісцячы;
- 4) зычны, звонкі, мяккі, санорны, свісцячы;
- 5) зычны, санорны, зацвярдзелы, падоўжаны, шыпячы.

А 25 Адзначце, якія фанетычныя працэсы (агульныя для ўсяго раду слоў) адбываюцца ў словах ЗАГАДКА, ДАРОЖКА, КАЗКА, РЭЗКІ, СВЕДКА:

- 1) азванчэнне глухога гука;
- 2) асіміляцыя па глухасці;
- 3) змякчэнне цвёрдага гука;
- 4) прыпадабненне свісцячага да шыпячага;
- 5) аглушэнне і змякчэнне гукаў (адначасова ў кожным слове).

А 26 Адзначце, якія фанетычныя працэсы (агульныя для ўсяго раду слоў) адбываюцца ў словах ПЕСНЯ, ЗМЕНА, СМЕЛАСЦЬ, ЦВЁРДЫ, ЛАЗНЯ:

- 1) азванчэнне глухога гука;
- 2) аглушэнне звонкага гука;
- 3) прыпадабненне свісцячага да шыпячага;
- 4) асіміляцыя па мяккасці;
- 5) аглушэнне і змякчэнне гукаў (адначасова ў кожным слове).

А 27 Адзначце словы, у якіх правільна прадстаўлена транскрыпцыя слова:

1) не хоча – [н'эхóча];	4) схема – [с'х'эма];
2) дождж – [дóшч];	5) бездакорна – [б'эздакóрна].
3) на дарожцы – [надарóсцы];	

А 28 Адзначце словы, у якіх няправільна прадстаўлена транскрыпцыя слова:

1) суседскі – [сус'эцк'і];	4) спадчына – [спátчына];
2) чацвёрты – [чац'в'óрты];	5) футбол – [фудбóл].
3) поспех – [пóсп'эх].	

А 29 Знайдзіце правільныя сцвярджэнні:

- 1) гукі мовы, якія служаць сродкам адрознення слоў, называюцца фанемамі;
- 2) паводле ўдзелу ў вымаўленні губ галосныя бываюць лабіялізаваныя і нелабіялізаваныя;

- 3) пераход галосных [о] і [э] у першым складзе перад націскам у [а] адбываецца як у словах славянскага паходжання, так і запазычаных;
- 4) у беларускай мове націск у словах заўсёды падае на апошні склад;
- 5) падоўжаныя зычныя перадаюцца падвойным напісаннем літар.

А 30 Знайдзіце няправільныя сцвярджэнні:

- 1) фанетыка – гэта раздзел мовазнаўства, які вывучае гукавы склад мовы;
- 2) зычныя гукі паводле ўдзелу голасу і шуму падзяляюцца на звонкія і шумныя;
- 3) літары е, ё, ю, я абазначаюць два гукі ў пачатку слова, у канцы слова, пасля раздзяляльных мяккага знака і апострафа, пасля *й*, пасля галоснага;
- 4) фанетычная транскрыпцыя – гэта спецыяльны спосаб запісу, які дакладна перадае вымаўленне;
- 5) складаныя словы могуць мець адзін націск або два – асноўны і пабочны.

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
<i>В 1</i>	навука аб гукавым складзе мовы;	
<i>В 2</i>	раздзел мовазнаўства, які вывучае сістэму націску ў мовах;	
<i>В 3</i>	гукі, якія вымаўляюцца пры дапамозе голасу;	
<i>В 4</i>	становішча гукі ў дачыненні да тых гукаў, што стаяць побач з ім, а таксама да націску і месца ў слове;	
<i>В 5</i>	гукі [з], [з'], [с], [с'], [ц], [ц'], [дз'];	
<i>В 6</i>	закон змянення націскных гукаў [о], [э] на [а] у першым складзе перад націскам пасля мяккіх зычных;	
<i>В 7</i>	змена зычнага [д] пры яго памякчэнні на мяккі [дз'] у роднасных словах;	
<i>В 8</i>	вымаўленне аднаго са складоў у слове з большай сілай і працягласцю;	
<i>В 9</i>	найкарацейшая адзінка моўнай плыні, якая складаецца з галоснага гукі або спалучэння галоснага з зычнымі і вымаўляецца адным штуршком паветра;	
<i>В 10</i>	сукупнасць літар, размешчаных у традыцыйна ўстаноўленым парадку.	

ВАРІАНТ 2

Заданні А

А 1 Адзначце рады, у якіх усе гукі глухія:

1) [п'], [с], [х'];	4) [дж], [д], [р];
2) [ш], [ч], [б];	5) [ў], [п], [н].
3) [р], [л], [в'];	

А 2 Адзначце рады, у якіх усе гукі санорныя:

1) [п], [р], [д];	4) [ч], [б'], [ш]
2) [й], [л], [м'];	5) [ф], [с'], [ў].
3) [ж], [в'], [з];	

А 3 Адзначце рады, у якіх ўсе гукі зацвярдзелыя:

1) [дж], [ф], [д];	4) [ў], [з], [к];
2) [ш], [ч], [в];	5) [й], [п], [г].
3) [р], [ж], [ц];	

А 4 Адзначце словы, у якіх усе зычныя гукі глухія:

1) дзяцел;	4) шчупак;
2) снег;	5) печка.
3) спайка;	

А 5 Адзначце словы, у якіх усе зычныя гукі мяккія:

1) звесці;	4) мяняешся;
2) скеміць;	5) хіндзі.
3) здзяйсненне;	

А 6 Адзначце словы, у якіх ёсць свісцячыя зычныя гукі:

1) самалёт;	4) зжаты;
2) зжую;	5) жыхар.
3) званок;	

А 7 Адзначце словы, у якіх ёсць шыпячыя зычныя гукі:

1) смяешся;	4) калоссе;
2) расшчодрыцца;	5) вучыцца.
3) спеў;	

А 8 Вызначце, у якіх словах правільна вызначана колькасць гукаў:

1) заінецъ (7);	4) медзь (4);
2) павільён (8);	5) дзве (3).
3) юнак (4);	

А 9 Адзначце словы, у якіх гукаў больш, чым літар:

1) калодзеж;	4) мазаіка;
2) мядзведзь;	5) салаўі.
3) пераплётчык;	

А 10 Адзначце словы, у якіх літары Е, Ё абазначаюць два гукі:

1) сёлы;	4) паштальён;
2) ёд;	5) прыёмная.
3) пад'езд;	

А 11 Адзначце словы, у якіх літара Ю абазначае два гукі:

1) цюль	4) пюрэ;
2) раз'юшаны	5) Юлія.
3) цюльпан	

А 12 Адзначце словы, у якіх літара Я абазначае два гукі:

1) праязны;	4) янот;
2) гняздо;	5) зямля.
3) яны;	

А 13 Адзначце словы, у якіх літара І абазначае два гукі:

1) кіт;	4) Іван;
2) вераб'і;	5) брат і сястра.
3) над іржышчам;	

А 14 Адзначце словы, у якіх вымаўленне зычных не адпавядае напісанню:

1) жаніцьба;	4) снег;
2) грыб;	5) сшытак.
3) маска;	

А 15 Адзначце словы, у якіх вымаўленне зычных адпавядае напісанню:

1) сцэна;	4) купаешся;
2) збор;	5) малацьба.
3) поўнач;	

А 16 Адзначце словы, у якіх вымаўляецца падоўжаны гук [Ч]:

1) чайка;	4) часовы
2) адчапіць;	5) Чукотка.
3) Зарэчча;	

А 17 Адзначце словы, у якіх спалучэнне літар ДЗ, ДЖ абазначае адзін гук:

1) адзвінець;	4) дзянёк;
2) падзяка;	5) падземны.
3) дзядзька;	

А 18 Адзначце словы, у якіх гукі, абазначаныя падкрэсленымі літарамі, вымаўляюцца мякка:

1) раз <u>г</u> інаць;	4) <u>с</u> недаць;
2) рас <u>х</u> іліць;	5) рас <u>ц</u> вітаць.
3) <u>с</u> ківіца;	

А 19 Адзначце радкі, у якіх усе падкрэсленыя галосныя з'яўляюцца націскнымі:

1) аб <u>е</u> руч, фурма <u>н</u> ка;	4) жардз <u>і</u> на, в <u>э</u> люм;
2) гра <u>б</u> ар, цыг <u>а</u> ны;	5) за <u>і</u> нець, зап <u>е</u> чак.
3) бар <u>ы</u> ш, блука <u>ц</u> ь;	

А 20 Адзначце словы, у якіх націск пастаўлены правільна:

1) кварта <u>л</u> ;	4) кра <u>п</u> іва;
2) ка <u>м</u> енны;	5) ву <u>с</u> ы.
3) сп <u>і</u> на;	

А 21 Адзначце рады слоў з першым націскным складам:

1) сапра <u>ў</u> ды, наледз <u>ь</u> ;	4) пакутава <u>ц</u> ь, мезене <u>ц</u> ;
2) жал <u>ь</u> ба, стату <u>с</u> ;	5) за <u>с</u> ланка, дзе <u>я</u> ч.
3) фарту <u>х</u> , цяжа <u>р</u> ;	

А 22 Адзначце словы з другім націскным складам:

1) і <u>с</u> ную;	4) ка <u>ў</u> чук;
2) кру <u>п</u> яны;	5) абагу <u>ль</u> ніць.
3) дзе <u>я</u> ч;	

А 23 Адзначце словы з трэцім націскным складам:

1) арах <u>і</u> с;	4) і <u>н</u> дустрыя;
2) зба <u>ж</u> ына;	5) я <u>р</u> ына.
3) непісьме <u>н</u> насць;	

А 24 Адзначце, якія прыметы адпавядаюць падкрэсленаму гуку ў слове КАЛОССЕ?

- 1) зычны, санорны, мяккі, падоўжаны, шыпячы;
- 2) зычны, шумны, глухі, цвёрды, свісцячы;
- 3) зычны, глухі, мяккі, падоўжаны, свісцячы;
- 4) зычны, звонкі, мяккі, санорны, свісцячы;
- 5) зычны, санорны, зацвярдзелы, падоўжаны, шыпячы.

А 25 Адзначце, якія фанетычныя працэсы (агульныя для ўсяго раду слоў) адбываюцца ў словах КАСЬБА, ПРОСЬБА, ЖАНІЦЬБА, МАЛАЦЬБА, БАРАЦЬБА:

- 1) асіміляцыя па звонкасці;
- 2) аглушэнне звонкага гука;
- 3) змякчэнне цвёрдага гука;
- 4) прыпадабненне свісцячага да шыпячага;
- 5) аглушэнне і змякчэнне гукаў (адначасова ў кожным слове).

А 26 Адзначце, якія фанетычныя працэсы (агульныя для ўсяго раду слоў) адбываюцца ў словах СНЕГ, СЛЕД, СЦЯГ, ЗЛЁГ, УСЛЕД:

- 1) азванчэнне глухога гука;
- 2) аглушэнне звонкага гука;
- 3) змякчэнне цвёрдага гука;
- 4) прыпадабненне свісцячага да шыпячага;
- 5) аглушэнне і змякчэнне гукаў (адначасова ў кожным слове).

А 27 Адзначце словы, у якіх правільна прадстаўлена транскрыпцыя слова:

1) не просіць – [н'апрóсіц'];	4) ёд – [йóд];
2) расчоска – [рашчóска];	5) у куртцы – [укóртцы].
3) без ласкі – [б'эсла́скі];	

А 28 Адзначце словы, у якіх няправільна прадстаўлена транскрыпцыя слова:

1) людскі – [л'уцк'і];	4) адчуваць – [атчува́ц'];
2) цвёрды – [ц'в'óрды];	5) носьбіт [но́з'б'ít].
3) на вкладки – [наво́клатцы];	

А 29 Знайдзіце правільныя сцвярджэнні:

- 1) усе зычныя гукі ўтвараюцца толькі пры дапамозе шуму;
- 2) націскныя галосныя ў беларускай мове маюць выразнае гучанне;
- 3) дзеканне і цеканне адбываецца як у словах славянскага паходжання, так і запазычаных;
- 4) многія аднолькавыя беларускія і рускія словы адрозніваюцца месцам націску;
- 5) беларускае пісьмо – літарна-гукавое.

А 30 Знайдзіце няправільныя сцвярджэнні:

- 1) сучасны беларускі алфавіт складаецца з 34 літар;
- 2) націск маюць як самастойныя, так і службовыя часціны мовы;
- 3) у слове столькі складоў, колькі галосных гукаў;
- 4) колькасць галосных гукаў адпавядае колькасці літар, якія іх перадаюць на пісьме;
- 5) сучаснае беларускае пісьмо бярэ свае вытокі са стараславянскай кірыліцы.

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаюцца нормы літаратурнага вымаўлення;	
В 2	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаецца сукупнасць ўсіх сродкаў для абазначэння вуснай мовы на пісьме;	
В 3	найменшая (непадзельная) адзінка мовы, якую мы можам вымавіць і пачуць;	
В 4	гукі, якія ўтвараюць склады;	
В 5	гукі, якія вымаўляюцца пры дапамозе голасу і шуму або толькі шуму;	
В 6	закон змянення націскных гукаў [o], [э] на [a] у ненаціскным становішчы;	
В 7	змена зычнага [т] пры яго памякчэнні на мяккі [ц'] у роднасных словах;	
В 8	націск, які перамяшчаецца пры змене формы слова;	
В 9	славянскі сінонім да слова, якое называе сукупнасць літар, размешчаных у строгім, традыцыйна ўстаноўленым парадку;	
В 10	адна з першых славянскіх азбук, якая атрымала назву ў гонар выдатнага асветніка Канстанціна (у манастве насіў іншае імя).	

ТЭСТ 4

АРФАГРАФІЯ

ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара А:

1) р...ка, ч...рапіца;	4) ш...птаць, ч...канка;
2) ч...чэнец, ац...ніць;	5) Токі..., с...рдэчны.
3) лід...р, ч...хол;	

А 2 Адзначце словы, у якіх пішацца літара О:

1) рады...;	4) піянін...;
2) Антары...;	5) т...рты.
3) д...гляд;	

А 3 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Э:

1) ч...мпіён, ж...стыкуляцыя;	4) ч...рнаваты, бяспр...чна;
2) ц...нтральны, інж...нер;	5) ш...разём, р...корд.
3) інт...лігенцыя, ж...леза;	

А 4 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Е:

1) дзес...ць, гал...рэя;	4) с...кунда, п...даль;
2) кал...ктыў, ...нот;	5) з...ленаваты, б...з слоў.
3) н...хацеў, вас...мнаццаць;	

А 5 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Я:

1) тыс...ча, ц...жкаваты;	4) по...с, ...ўропа;
2) в...сковы, дз...журны;	5) ...ўген, вец...р.
3) пле...да, с...ло;	

А 6 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара І:

1) ня...начай, за...скрыцца;	4) су...скальнік, за...нтрыгаваць;
2) за...кацца, пера...маць;	5) транс...арданскі, гука...заляцыя.
3) аб...мшэлы, дэз...нфармацыя;	

А 7 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ё:

1) бл...ха, др...ўляны;	4) тр...вога, кр...шыць;
2) спад...лба, ч...рвонец;	5) мед...нстытут, без...менны.
3) ябл...ня, кр...жавы;	

А 8 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ы:

1) пры...шоў, непры...мальны;	4) ады...сці, вы...сці;
2) за...мець, па...менна;	5) аб...граць, пера...начаны.
3) за...сці, пера...маць;	

А 9 Адзначце рады, ва ўсіх складаных словах якіх пішацца літара А:

1) п...ўметра, ч...рнабароды;	4) ф...таздымак, п...літэхнічны;
2) гр...смайстар, р...знавіднасць;	5) с...нцапёк, м...тацыкл.
3) в...даправод, шыр...катвары;	

А 10 Адзначце рады, ва ўсіх складаных словах якіх пішацца літара О:

1) х...ладаўстойлівы, час...піс;	4) сл...ваўтварэнне, д...браякасны;
2) р...знакаляровы, м...вазнаўства;	5) св...ечасова, п...ліклініка.
3) пр...цілеглы, шт...сілы;	

А 11 Адзначце словы, у якіх пішацца спалучэнне літар ЕА(ЭА):

1) пал...літ;	4) акард...ніст;
2) мемар...л;	5) ф...далізм.
3) б...тлон;	

А 12 Адзначце словы, у якіх пішацца спалучэнне літар ІЁ(ЫЁ):

1) глад...лус;	4) кард...лаг;
2) мет...р;	5) рад...эфір.
3) пант...н;	

А 13 Адзначце словы, у якіх пішацца спалучэнне літар ІЯ(ЫЯ):

1) зад...к;	4) ф...лка;
2) г...графія;	5) ід...л.
3) р...льны;	

А 14 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца прыстаўны галосны:

1) пад ...льдом, ...мшара;	4) за...рдзеца, ...ржавы;
2) ...мгла, над ...льнозаводам;	5) ...мгненне, па...мчаць.
3) вока...мгненна, ...льготы;	

А 15 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца прыстаўны зычны:

1) на...ука, за...улак;	4) ...озера, ...О(о)льга;
2) ...ордэн, ...опратка;	5) ...одзыў, ...угор.
3) ...асенні, Рады...он;	

А 16 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх прыстаўны зычны не пішацца:

1) ...узор, ...учоба;	4) ...остры, ...офіс;
2) ...оканне, у...огуле;	5) ...аблокі, на...огул.
3) ...О(о)рша, ...ужытак;	

А 17 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара У:

1) рады...с, па...за;	4) еса...л, тры...мф;
2) шэдэ...р, нака...т;	5) дыназа...р, калгаснікі-...дарнікі.
3) а...торак, Далёкі ...сход;	

А 18 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ў (нескладовае):

1) ла...рэат, жанчына-...рач;	4) па...за, со...с;
2) во...к, за ...ралам;	5) ва ...ніверсітэце, а...тамат.
3) Люблінская ...нія, мане...р;	

А 19 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх адбываецца падаўжэнне зычных:

1) зацішша, соллю;	4) ноччу, жыццё;
2) разводдзе, туманны;	5) Ганна, вяселле.
3) ванна, багацце;	

А 20 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх адбываецца падваенне зычных:

1) бязлюддзе, лімонны;	4) аддае, каменны;
2) галлё, рассаднік;	5) вясенні, раззлавацца.
3) Зарэчча, аббіты;	

А 21 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх прапушчаны зычны гук:

1) балас...ны, поз...ні;	4) выяз...ны, сэр...ца;
3) аблас...ны, пэн...заль;	5) фарпос...ны, лан...шафт.
3) помс...лівы, карыс...ны;	

А 22 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца апостраф:

1) надвор...е, трох...ярусны;	4) сям...я, аб...ём;
2) здароў...е, сур...ёзны;	5) кур...ёзны, рэл...еф.
3) камп...ютэрны, недал...ю;	

А 23 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца мяккі знак:

1) мен...ш, кал...е;	4) Лавуаз...е, ліпен...скі;
2) голуб..., п...еса;	5) н...юанс, міл...ён.
3) вос...мы, парц...е;	

А 24 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца спалучэнне літар ДЗ:

1) д...ень, каманд...ір;	4) д...экан, Д...яніс;
2) д...юшэз, д...ядзька;	5) д...эсант, д...веры.
3) д...юны, д...ве;	

А 25 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ц:

1) ...ень, ...элефон;	4) ман...ёр, ...элевізар;
2) ...вёрды, оп...ыка;	5) каран...ін, увер...юра.
3) рэпар...ёр, канвер...ік;	

А 26 Адзначце словы, у якіх пішацца літара Ш:

1) у дзе...цы;	4) ...чарствелы;
2) ра...чуліць;	5) хавае...ся.
3) пя...чотны;	

А 27 Адзначце рады з правільным напісаннем слоў:

1) блыха, клеймо;	4) мядуза, тунэль;
2) дыпеша, агрыгат;	5) спецоўка, рысора.
3) дрымучы, веялка;	

А 28 Адзначце словы, у якіх дапушчана памылка:

1) льявня;	4) дзірэктар;
2) дзьве;	5) баластны.
3) вушанка;	

А 29 Адзначце словазлучэнні, у якіх ёсць словы, што пішуцца з вялікай літары:

1) (В, в)ялікая (М, м)ядзведзіца;	4) (Д, д)ом (А, а)дпачынку;
2) (В, в)еткаўскі (Р, р)аён;	5) (С, с)таражытная (Г, г)рэцыя.
3) (С, с)ізіфава (П, п)раца;	

А 30 Адзначце словазлучэнні, у якіх усе словы пішуцца з малой літары:

- 1) (О, о)рдэн (П, п)ерамогі;
- 2) (Ч, ч)асопіс “(П, п)олымя”;
- 3) (К, к)андыдат (Ф, ф)ілалагічных (Н, н)авук;
- 4) (К, к)оласаўскія (В, в)ершы;
- 5) (Ч, ч)орнае (М, м)ора.

А 31 Адзначце словы, напісанне якіх заснавана на фанетычным прыцыпе:

1) мядзведзь;	4) надпіс;
2) мыешся;	5) бессаромны.
3) зайграць;	

А 31 Адзначце словы, напісанне якіх заснавана на марфалагічным прыцыпе:

1) уезджаны;	4) любуешся;
2) дзяцел;	5) бясшумна.
3) контрідзя;	

А 33 Адзначце словы, напісанне якіх традыцыйнае:

- 1) дзевяты;
- 2) мяцеліца;
- 3) смяешся;
- 4) рошчына;
- 5) узвар.

А 34 Адзначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) асноўныя прынцыпы беларускага правапісу – фанетычны і марфалагічны;
- 2) не пад націскам галосны [о] змяняецца на [а];
- 3) ва ўсіх словах іншамоўнага паходжання ў першым складзе перад націскам пішацца літара **я**;
- 4) прыстаўныя гукі [а] і [і] перад пачатковымі р, л, і м пішуцца пасля прыставак, якія заканчаюцца на галосны гук;
- 5) прыстаўны [в] не пішацца перад пачатковымі [о] і [у] у іншамоўных словах і ўласных назвах.

А 35 Адзначце няправільныя сцвярджэнні:

- 1) у словах іншамоўнага паходжання літары д, т захоўваюцца нязменна;
- 2) апостраф ставіцца ў сярэдзіне слоў пасля літар, якія абазначаюць мяккія зычныя гукі;
- 3) апостраф пішацца перад галоснымі і, е, ё, ю, я і пасля ў (нескладовага);
- 4) аглушэнне звонкіх зычных у канцы слова адлюстроўваецца на пісьме;
- 5) перад галоснымі, звонкімі і санорнымі зычнымі прыставачная літара **з** захоўваецца.

Заданні В

	Пытанні Як называе(ю)цца:	Адказы
В 1	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаюцца правілы аднастайнай перадачы вуснай мовы на пісьме;	
В 2	прынцып беларускага правапісу, сутнасць якога заключаецца ў тым, што правілы, заснаваныя на ім, патрабуюць аднолькавага напісання пэўнай марфемы слова ва ўсіх яго формах і роднасных словах незалежна ад вымаўлення;	
В 3	напісанні, якія перадаюцца па традыцыі і не адпавядаюць сучасным нормам пісьма;	
В 4	спалучэнне двух аднолькавых зычных на стыку марфем;	
В 5	мяккі знак, які пішацца пасля літар <i>дз, з, л, н, с, ц</i> для перадачы мяккасці абазначаных імі гукаў.	

ВАРІАНТ 2

Заданні А

А 1 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара А:

1) ч...мадан, бр...зент;	4) Ч...чня, адр...с;
2) сальфеджы..., ц...на;	5) характ...рыстыка, кр...пасны.
3) Антоні..., ч...рчэнне;	

А 2 Адзначце словы, у якіх пішацца літара О:

1) кака...;	4) у кр...ві;
2) капрычы...;	5) Ватэрло....
3) фартэпіян...;	

А 3 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Э:

1) р...дактар, ч...ранок;	4) р...гіён, д...фект;
2) ш...дэўр, пераас...нсаваць;	5) р...зьба, пар...заць.
3) т...мпература, ар...штаваць;	

А 4 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Е:

1) м...даль, б...рэт;	4) дзев...ць, с...зон;
2) л...генда, ...фрэйтар;	5) н...ведаў, г...рой.
3) с...мнаццаць, б...сконца;	

А 5 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Я:

1) выгл...д, зел...нь;	4) дал...чынь, в...ршыня;
2) с...зон, м...док;	5) ц...гнік, г...рбарый.
3) ...фрэмаў, м...ккаваты;	

А 6 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара І:

1) аб'...нець, спорт...нвентар;	4) без...ніцыятыўны, пера...начаць;
2) за...скрыцца, пан...сламізм;	5) паліт...нфармацыя, раз...грацца.
3) фін...нспектар, звыш...мклівы;	

А 7 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ы:

1) інж...нер, контр...дзя;	4) пад...сці, др...жаць;
2) гор...ч, звыш...ндустрыяльны;	5) пл...тагон, пед...нстытут.
3) ябл...к, ад...менны;	

А 8 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ў:

1) над...шоў, за...сці;	4) сы...сціся, вы...граць;
2) про...грыш, пры...дзе;	5) па...сці, пра...гравальнік.
3) абы...ду, пра...нфармаваць;	

А 9 Адзначце рады, ва ўсіх складаных словах якіх пішацца літара А:

1) п...ўгорада, Н...ваполацк;	4) шт...сутачна, кін...студыя;
2) ф...таатэлье, ст...годдзе;	5) м...вазнаўца, асн...васкладанне.
3) ваг...нарамонтны, гр...маадвод;	

А 10 Адзначце рады, ва ўсіх складаных словах якіх пішацца літара О:

1) зб...жжаўборка, шт...дзень;	4) св...еасаблівы, п...ўнаўладна;
2) р...знастайны, т...рфаўборачны;	5) ст...гадовы, Чарн...быль.
3) д...брасумленны, пр...цілегласць;	

А 11 Адзначце словы, у якіх пішацца спалучэнне літар ЕА(ЭА):

1) Л...нід;	4) в...ланчэль;
2) алімп...да;	5) р...лізм.
3) д...пазон;	

А 12 Адзначце словы, у якіх пішацца спалучэнне літар ІЁ(ЫЁ):

1) п...н;	4) р...кцыя;
2) рад...антэна;	5) хар...графія.
3) т...рыя;	

А 13 Адзначце словы, у якіх пішацца спалучэнне літар ІЯ(ЫЯ):

1) д...дэма;	4) л...пард;
2) к...скёр;	5) ак...н.
3) ід...логія;	

А 14 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца прыстаўны галосны:

1) за ...льнозаводам, ...лгаць;	4) алей ...льняны, ...мкненне;
2) дрот ...ржавы, ...мхі;	5) хлеб...ржаны, ...мчацца.
3) чарга ...льготная, ...мжэць;	

А 15 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца прыстаўны зычны:

1) ...осень, ...улачка;	4) па...уцінне, Лары...он;
2) ...азёрны, ...онтам;	5) ...абласны, ...урна.
3) ...ушанка, ...оптыка;	

А 16 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх прыстаўны зычны не пішацца:

1) ...О(о)зераў, за...ушніцы;	4) ... У(у)ладзімір, ...опіум;
2) за...астрыць, ...універсальны;	5) ...узкі, Тадэ...уш.
3) ...оспа, ...охкаць;	

А 17 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара У:

1) фра..., до...га;	4) шлагба...м, но...-ха...;
2) ма...зер, хлопец-...далец;	5) мане...р, ...краіна.
3) аквары...м, стра...с;	

А 18 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ў (нескладовае):

1) а...дыторыя, жанчына-...рач;	4) а...тар, па...ночна-....сходні;
2) ва ...збекістане, ...звод;	5) натары...с, на ...злессі.
3) а...кцыён, ба...л;	

А 19 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх адбываецца падаўжэнне зычных:

1) узвышша, печчу;	4) паўнагалоссе, мадонна;
2) манна, асяроддзе;	5) мышшу, палоззе.
3) Жанна, паўстанне;	

А 20 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх адбываецца падваенне зычных:

1) карэнне, чыгунны;	4) асенні, дзённы;
2) узіраецца, кішэнны;	5) падарожжа, суддзя.
3) збожжа, бяссонніца;	

А 21 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх прапушчаны зычны гук:

1) дэсан...ны, браз...нуць;	4) жалас...лівы, міласэр...ны;
2) праяз...ны, шчас...лівы;	5) мнагамес...ны, капус...ны.
3) бух...алтар, аванпос...ны;	

А 22 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх апостраф:

1) п...яніца, двух...ярусны;	4) б...ю, аб...езд;
2) салаў...і, п...едэстал;	5) аб...ектыўны, павіл...ён.
3) медал...ён, кар...ера;	

А 23 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца мяккі знак:

1) бул...ён, дас...е;	4) бол...ш, паштал...ён;
2) пяц...сот, кап...ё;	5) восен...скі, сып....
3) бац...ка, канферанс...е;	

А 24 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца спалучэнне літар ДЗ:

1) д...яцел, д...ырэктар;	4) д...ыктант, д...іця;
2) д...ывізія, д...ёгаць;	5) д...юралевы, д...ік.
3) Д...ягілеў, гвард...ейскі;	

А 25 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ц:

1) ...эатр, ...ёмны;	4) біле...ік, ...юрых;
2) ...ё...я, э...юд;	5) інс...ытут, кас...ёл.
3) на...юрморт, ап...эка;	

А 26 Адзначце словы, у якіх пішацца літара Ш:

1) пя...чаны;	4) ра...чыніць дзверы;
2) рыхтуе....ся;	5) вера...чаць.
3) во...чык;	

А 27 Адзначце рады з правільным напісаннем слоў:

1) шніцаль, кватарант;	4) выкрэслены, рэцэдыў;
2) выгляд, інтылегент;	5) пельмені, кардыбалет.
3) дырыжабль, драўляны;	

А 28 Адзначце словы, у якіх дапушчана памылка:

1) вокаімгненна;	4) цюрма;
2) дзверы;	5) кантрастны.
3) воблачны;	

А 29 Адзначце словазлучэнні, у якіх ёсць словы, што пішуцца з вялікай літары:

1) (Н, н)ясвіжскі (З, з)амак;	4) (С, с)афійскі (С, с)абор;
2) (П, п)аўночны (П, п)олюс;	5) (Н, н)авагоднія (П, п)адарункі.
3) (Т, т)анталавы (П, п)акуты;	

А 30 Адзначце словазлучэнні, у якіх усе словы пішуцца з малой літары:

- 1) (А, а)хілесава (П, п)ята;
- 2) (І, і)ндыйскі (А, а)кіян;
- 3) (К, к)араткевічаў (Р, р)аман;
- 4) (Д, д)октар (Т, т)эхнічных (Н, н)авук;
- 5) (В, в)ялікае (К, к)няства (Л, л)ітоўскае.

А 31 Адзначце словы, напісанне якіх заснавана на фанетычным прыцыпе:

1) лічба;	4) бездакорны;
2) разбіць;	5) цяпло.
3) усплыць;	

А 32 Адзначце словы, напісанне якіх заснавана на марфалагічным прыцыпе:

1) бездань;	4) дзеці;
2) падарожжа;	5) медінстытут.
3) зямля;	

А 33 Адзначце словы, напісанне якіх традыцыйныя:

1) дзесяты;	4) ростань
2) лебядзіны;	5) уздым.
3) купаешся;	

А 34 Адзначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) літара ё пішацца толькі пад націскам (акрамя слоў радыё, аўдыё і вытворных ад іх);
- 2) у спрадвечна беларускіх словах, а таксама ў словах іншамоўнага паходжання галосны [о] вымаўляецца толькі пад націскам і на пісьме абазначаецца літарай о;
- 3) каранёвае, а таксама пачатковае **я** ў імёнах і прозвішчах людзей пішацца заўсёды нязменна, незалежна ад месца націску ў слове;
- 4) прыстаўны [в] не пішацца перад пачатковымі [у], які абазначае галосны, што ўзнік на месцы [в] і перад [у] прыставачным;
- 5) на канцы слоў іншамоўнага паходжання спалучэнне [дт] перадаецца літарай т.

А 35 Адзначце няправільныя сцвярджэнні:

- 1) мяккі знак ставіцца пасля літар, што абазначаюць цвёрдыя зычныя гукі;
- 2) калі [о] не пад націскам змяняецца на [а], прыстаўны [в] не вымаўляецца і не абазначаецца на пісьме;
- 3) незалежна ад вымаўлення нязменна перадаецца на пісьме каранёвы [д] у спалучэнні з суфіксальным [с];
- 4) перад глухімі зычнымі ў прыстаўках пішацца літара з (а не с);
- 5) у пачатку ўласных назваў ў (нескладовае) пішацца, калі гэтыя назвы стаяць пасля слоў, якія заканчваюцца на галосны.

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
<i>В 1</i>	мовазнаўчая дысцыпліна практычнага характару, збор агульнапрынятых, абавязковых для ўсіх правіл перадачы вуснай мовы на пісьме;	
<i>В 2</i>	прынцып беларускага правапісу, сутнасць якога заключаецца ў тым, што напісанне адпавядае літаратурнаму вымаўленню слова і дакладна перадае яго гукавы склад;	
<i>В 3</i>	напісанні, якія адрозніваюць сугучныя словы або іх формы, якія супадаюць у вымаўленні;	
<i>В 4</i>	мяккі знак, які ўжываецца паміж мяккімі зычнымі і ётавамі галоснымі;	
<i>В 5</i>	гукі [і], [а], якія ўзнікаюць у пачатку слова перад групай зычных, першым гукам у якой выступаюць [м], [р] або [л].	

ТЭСТ 5
МАРФЕМІКА І СЛОВАЎТВАРЭННЕ
ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “корань + канчатак”:

1) пісьмо;	4) глядзець;
2) стралок;	5) зялёны.
3) лес;	

А 2 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “корань + суфікс + канчатак”:

1) ручка;	4) касіць;
2) паштоўка;	5) сельскі.
3) прадзед;	

А 3 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “прыстаўка + корань + суфікс + канчатак”:

1) пасівелы;	4) намалююць;
2) памыцца;	5) прыморскі.
3) вырашаючы;	

А 4 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “прыстаўка + корань + суфікс + канчатак”:

1) парыжэлы;	4) падслухоўваюць;
2) высушыцца;	5) амаральны.
3) аглядзеўшы;	

А 5 Адзначце словы, якія не маюць канчатка:

1) прыходзіць;	4) узлесак;
2) жыццяпіс;	5) гаварыў.
3) далёка;	

А 6 Адзначце словы, якія маюць нулявы канчатак:

1) матчын;	4) чытаць;
2) атамаход;	5) прыгажэй.
3) уздаваўшы;	

А 7 Адзначце рад(ы), у якія ўсе словы з’яўляюцца аднакаранёвымі:

1) даносчык, паднос, носік;	4) вадаём, вадалаз, падводны;
2) падушка, завушніцы, вушанка;	5) хваля, хваляванне, пахвала.
3) радасць, радасны, узрадаваны;	

А 8 Адзначце словы са складанай асновай:

1) траваполле;	4) жаўцейшы;
2) асушыць;	5) новабудоўля.
3) ляснік;	

А 9 Адзначце, як называецца марфема, якая знаходзіцца ў слове пасля канчатка або формаўтваральнага суфікса:

1) прэфікс;	4) інтэрфікс;
2) суфікс;	5) канчатак.
3) постфікс;	

А 10 Адзначце, як называецца марфема, якая знаходзіцца ў аснове пасля кораня:

1) прэфікс;	4) інтэрфікс;
2) суфікс;	5) канчатак.
3) постфікс;	

А 11 Адзначце словы, утвораныя прыставачным спосабам:

1) антыфашыст;	4) падаконнік;
2) абмежаваць;	5) нічый.
3) амаральны;	

А 12 Адзначце словы, утвораныя суфіксальным спосабам:

1) сямёра;	4) зайцаў;
2) зацемна;	5) абілеціць.
3) бессістэмнасць;	

А 13 Адзначце словы, утвораныя прыставачна-суфіксальным спосабам:

1) абедаць;	4) антынародны;
2) акраек;	5) дыскамфорт.
3) безбілетны;	

А 14 Адзначце словы, утвораныя прыставачна-нульсуфіксальным спосабам:

1) бяззубы;	4) абмераць;
2) збоку;	5) двойчы.
3) безлюдзь;	

А 15 Адзначце словы, утвораныя постфіксальным спосабам:

1) прыпазніцца;	4) адстраляцца;
2) кіньце;	5) хтосьці.
3) гарбаціцца;	

А 16 Адзначце словы, утвораныя нульсуфіксальным (бясуфіксным) спосабам:

1) сiнь;	4) дэмантаж;
2) назаўтра;	5) вылет.
3) больш;	

А 17 Адзначце словы, утвораныя складана-суфіксальным спосабам:

1) саломарэзка;	4) тагачасны;
2) доўгайграючы;	5) законапарушальнік.
3) штовечар;	

А 18 Адзначце словы, утвораныя спосабам зрашчэння:

1) самаakupiцца;	4) шырокавядомы;
2) санцапёк;	5) самаходам.
3) той-сёй;	

А 19 Адзначце словы, утвораныя спосабам складання:

1) вечназялёны;	4) ветрарухавік;
2) вагон-рэстаран;	5) сельмаг.
3) жалезабетон;	

А 20 Адзначце словы, утвораныя спосабам абрэвіяцыі:

1) камбат;	4) велік (разм.);
2) торфабрыкет;	5) ЛіМ.
3) першаразрадны;	

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	раздзел моваўнаўства, у якім вывучаюцца значымыя часткі слова (марфемы), іх структура, тыпы, заканамернасці размяшчэння ў словах;	
В 2	найменшая частка слова з пэўным значэннем;	
В 3	частка слова без канчатка, якая выражае яго лексічнае значэнне;	
В 4	аснова, значэнне якой немагчыма растлумачыць з дапамогай другога аднакаранёвага слова;	
В 5	карані, якія могуць ужывацца ў мове як самастойна, так і ў спалучэнні з афіксамі;	
В 6	марфемы, якія выкарыстоўваюцца пры ўтварэнні формаў слова або новых слоў;	
В 7	афікс, які знаходзіцца ў аснове перад коранем;	
В 8	афікс, які знаходзіцца ў слове пасля канчатка або формаўтваральнага суфікса;	
В 9	афіксы, якія ўтвараюць словы з новым лексічным значэннем;	
В 10	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаецца будова вытворных слоў, сродкі і спосабы іх ўтварэння;	
В 11	спосаб утварэння слоў пры дапамозе прыстаўкі;	
В 12	складанне ў спалучэнні з суфіксальным спосабам;	
В 13	спосаб утварэння складана-скарочаных слоў;	
В 14	утварэнне новых слоў шляхам рашчаплення значэнняў мнагазначнага слова;	
В 15	зліянне некалькіх слоў у адно ў працэсе іх гістарычнага развіцця, напрыклад: <i>сёння, нельга</i> .	
	Вызначце	
В 16	спосаб словаўтварэння назоўніка <i>інструктаж</i> ;	
В 17	спосаб словаўтварэння прыметніка <i>бяскрайні</i> ;	
В 18	спосаб словаўтварэння займенніка <i>нейкі</i> ;	
В 19	спосаб словаўтварэння дзеяслова <i>абжыцца</i> ;	
В 20	спосаб словаўтварэння прыслоўя <i>як-ніяк</i> .	

ВАРІАНТ 2

Заданні А

А 2 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “**корань + канчатак**”:

1) гняздо;	4) купіць;
2) жаўток;	5) сіні.
3) двор;	

А 2 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “**корань + суфікс + канчатак**”:

1) сценка;	4) чытаць;
2) найдаражэй;	5) вясковы.
3) прыгарад;	

А 3 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “**прыстаўка + корань + суфікс + канчатак**”:

1) абганяць;	4) запісваюць;
2) пагнацца;	5) падземны.
3) узлятаючы;	

А 4 Адзначце словы, якія адпавядаюць схеме “**прыстаўка + корань + суфікс + канчатак**”:

1) пажаўцелы;	4) вывучыць;
2) высушваюць;	5) прыбрэжны.
3) прачытаўшы;	

А 5 Адзначце словы, якія не маюць канчатка:

1) заходзіць;	4) узгорак;
2) аднакурснік;	5) маўчаў.
3) блізка;	

А 6 Адзначце словы, якія маюць нулявы канчатак:

1) сястрын;	4) пісаць;
2) часопіс;	5) мацней.
3) напісаўшы;	

А 7 Адзначце рад(ы), у якія ўсе словы з’яўляюцца аднакаранёвымі:

- 1) зімаваць, зіма, зімоўка;
- 2) водаправод, вадзяністы, падводка;
- 3) гара, загар, гарыстасць;
- 4) горад, прыгарад, гарадскі;
- 5) электразварка, заварка, зварот.

А 8 Адзначце словы са складанай асновай:

1) шматкроп'е;	4) бялейшы;
2) падняць;	5) асноваскладанне.
3) трава;	

А 9 Адзначце, як называецца марфема, якая знаходзіцца ў аснове перад каранем:

1) прэфікс;	4) інтэрфікс;
2) суфікс;	5) канчатак.
3) постфікс;	

А 10 Адзначце, як называецца марфема, якая злучае простыя асновы ў складанай:

1) прэфікс;	4) інтэрфікс;
2) суфікс;	5) канчатак.
3) постфікс;	

А 11 Адзначце словы, утвораныя прыставачным спосабам:

1) архіепіскап;	4) падбярозавік;
2) аднавіць;	5) ніякі.
3) асіметрычны;	

А 12 Адзначце словы, утвораныя суфіксальным спосабам:

1) васьмёра;	4) буслаў;
2) задоўга;	5) агучыць.
3) бяздзеянасць;	

А 13 Адзначце словы, утвораныя прыставачна-суфіксальным спосабам:

1) праракаць;	4) архірэакцыйны;
2) антыгрыпін;	5) дысбаланс.
3) бясхітрасны;	

А 14 Адзначце словы, утвораныя прыставачна-нульсуфіксальным спосабам:

1) бязрогі;	4) абламаць;
2) зверху;	5) тройчы.
3) бессань;	

А 15 Адзначце словы, утвораныя постфіксальным спосабам:

1) атаварыцца;	4) адляжацца;
2) памыйце;	5) штосьці.
3) слязіцца;	

А 16 Адзначце словы, утвораныя нульсуфіксальным (бяссуфіксным) спосабам:

1) недалёка;	4) дэзарыентацыя;
2) глуш;	5) прыход.
3) менш;	

А 17 Адзначце словы, утвораныя складана-суфіксальным спосабам:

1) мышалоўка;	4) левабярэжны;
2) усепаглынальны;	5) хуткасшывальнік.
3) штоноч;	

А 18 Адзначце словы, утвораныя спосабам зрашчэння:

1) водаправод;	4) глыбокапаважаны;
2) самаўхіліцца;	5) самавукам.
3) сёе-тое;	

А 19 Адзначце словы, утвораныя спосабам складання:

1) высокашаноўны;	4) электрарухавік;
2) шкаф-купэ;	5) лясгаз.
3) лесатундра;	

А 20 Адзначце словы, утвораныя спосабам абрэвіяцыі:

1) педсавет;	4) мультік (разм.);
2) шкловалакно;	5) БелАЗ.
3) пяцізначны;	

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	раздзел навукі аб мове, у якім вывучаюцца марфемы;	
В 2	марфема, якая выражае агульнае лексічнае значэнне роднасных (аднакаранёвых) слоў;	
В 3	карані, якія ўжываюцца толькі ў спалучэнні з афіксамі ў складзе вытворнай марфемы;	
В 4	аснова, значэнне якой можна растлумачыць (матываваць);	
В 5	агульная назва для ўсіх некаранёвых марфем;	
В 6	афікс, які знаходзіцца ў аснове пасля караня;	
В 7	афікс, які злучае простыя асновы ў складанай;	
В 8	афіксы, якія служаць для ўтварэння формаў слова;	
В 9	слова, да асновы якога далучаецца словаўтваральны сродак (прыстаўка, суфікс і інш.);	
В 10	спосаб утварэння слоў пры дапамозе суфіксаў;	
В 11	спосаб утварэння слоў пры дапамозе прыстаўкі і суфікса;	
В 12	спосаб утварэння слоў шляхам аб'яднання дзвюх ці больш асноў або цэлых слоў;	
В 13	спосаб словаўтварэння, пры якім два словы, звязаныя падпарадкавальнай сувяззю, аб'ядноўваюцца ў адно;	
В 14	утварэнне новых слоў шляхам пераходу адной частціны мовы ў другую;	
В 15	складанаскарочанае слова, утворанае з назваў пачатковых літар, гукаў ці з частак слоў зыходнага словазлучэння;	
	Вызначце	
В 16	спосаб словаўтварэння назоўніка <i>снопавязалка</i> ;	
В 17	спосаб словаўтварэння прыметніка <i>амаральны</i> ;	
В 18	спосаб словаўтварэння лічэбніка <i>васьмёра</i> ;	
В 19	спосаб словаўтварэння дзеяслова <i>бялецца</i> ;	
В 20	спосаб словаўтварэння прыслоўя <i>ўчатырох</i> .	

ТЭСТ 6

МАРФАЛОГІЯ І ПРАВАПІС ЧАСЦІН МОВЫ

ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Адзначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) у сучаснай беларускай мове 12 часцін мовы (назоўнік, прыметнік, лічэбнік, займеннік, дзеяслоў, дзеепрыметнік, дзеепрыслоўе, дзеяслоў, прыслоўе, прыназоўнік, злучнік, часціцы, выклічнік);
- 2) рознаскланяльныя назоўнікі маюць канчаткі розных тыпаў скланення;
- 3) паводле значэння і граматычных асаблівасцей лічэбнікі падзяляюцца на колькасныя і парадкавыя;
- 4) займеннікі ў сказе выступаюць толькі ў ролі дзейніка;
- 5) інфінітыў, дзеепрыметнік, дзеепрыслоў – неспрагальныя формы дзеяслова.

А 2 Адзначце рады, у якіх ўсе словы адносяцца да іменных часцін мовы:

1) ты, весела, маці;	4) лета, зялёны, бегчы;
2) наш, прыемны, два;	5) ластаўка, усміхнуўшыся, я.
3) першы, сумны, пяцёрка;	

А 3 Адзначце абстрактныя назоўнікі:

1) сорам;	4) акраек;
2) селянства;	5) рызыка.
3) гонар;	

А 4 Адзначце рады, у якіх ўсе назоўнікі мужчынскага роду:

1) меню, шынель, рэгбі;	4) піяніна, ЗАГС, джунглі;
2) цень, Капры, фрау;	5) шымпанзэ, медаль, Таіці.
3) паліто, кацяня, Батумі;	

А 5 Адзначце назоўнікі, якія не змяняюцца па ліках:

1) крупы, імя;	4) карункі, кіно;
2) лісты, хованкі;	5) бярэзнік, студэнт.
3) Альпы, каноплі;	

А 6 Адзначце рады, у якіх усе назоўнікі пішуцца разам:

1) (контр)ідэя, (мед)санбат;	4) (што)месяц, (вагон)рэстаран;
2) (кіна)аматар, (унтэр)афіцэр;	5) (норд)вест, (паў)лімона.
3) (Слаў)гарад, (чатырох)кутнік;	

А 7 Адзначце рады, у якім усе назоўнікі ў родным склоне адзіночнага ліку маюць канчаток -А(-Я):

1) верабей, камбайн, бакалаўр;	4) водгук, стол, крык;
2) поўдзень, матэрыялізм, кефір;	5) яблык, пасёлак, багацей.
3) лясочак, вальс, бакал;	

А 8 Адзначце назоўнікі з канчаткам -Ы ў месным склоне:

1) дзеяч;	4) шчака;
2) дачка;	5) гушчар.
3) Багдановіч;	

А 9 Адзначце рады, у якіх усе словазлучэнні з якаснымі прыметнікамі:

- 1) дубовы ліст, новая сукенка;
- 2) Міхасёў сшытак, малады чалавек;
- 3) працавіты хлопец, цікавая кніга;
- 4) жалезная логіка, мядзведжая паслуга;
- 5) бетонны мост, свінцовыя хмары.

А 10 Адзначце прыметнікі, якія не ўтвараюць формаў ступеней параўнання:

1) нявольны, траскучы;	4) вясёлы, добры;
2) вішнёвы, буланы;	5) моцны, яркі.
3) ганарлівы, каляровы;	

А 11 Адзначце рады, у словазлучэннях якіх усе прыметнікі пішуцца праз злучок:

- 1) (анты)ваеннае выступленне, (садова)агародны інвентар;
- 2) (паўночна)заходні вецер, (буда)кашалёўскія вуліцы;
- 3) (свое)асаблівы настрой, (малочна)шакаладны напой;
- 4) (паў)дзённая перадача, (трох)літровая склянка;
- 5) (сацыял)дэмакратычныя адносіны, (леў)талстоўскі стыль.

А 12 Адзначце рады, у якіх усе словы з'яўляюцца лічэбнікамі:

1) адзін, адзіны, адзінства;	4) пяцёра, сёмы, двое;
2) чацвёрты, двойка, трайны;	5) восьмы, дваіняты, дзесяць;
3) дзевяць дзесятых, мноства, сто;	

А 13 Адзначце лічэбнікі, якія напісаны правільна:

1) дзьве;	4) восем;
2) пяцьдзесят;	5) сямнаццаць.
3) міллён;	

А 14 Адзначце рад, у якім усе займеннікі азначальныя:

1) сам, мой, усе;	4) усялякая, цябе, нехта;
2) самыя, хто, мяне;	5) кожнае, хто-небудзь, я
3) сама, іншы, усё.	

А 15 Адзначце рады, у якіх усе дзеясловы I спражэння:

1) ведаць, плысці;	4) есці, біць;
2) касіць, гнаць;	5) крычаць, несці.
3) вазіць, стрыгчы;	

А 16 Адзначце дзеясловы, якія ў форме 1 асобы множнага ліку цяперашняга часу простага будучага часу маюць канчатак -ЫМ/-ІМ:

1) адоле...м;	4) гандлю...м;
2) абіра...м;	5) малю...м.
3) кле...м;	

А 17 Адзначце дзеясловы, якія ў форме 2 асобы адзіночнага ліку цяперашняга або простага будучага часу маюць канчатак -АШ:

1) моч...ш;	4) навуч...шся;
2) хоч...ш;	5) скаж...ш.
3) заўваж...ш;	

А 18 Адзначце дзеепрыметнікі залежнага стану проішлага часу:

1) напісаны, пашыты;	4) раскіданы, сціснутая;
2) накрышаны, змалочаны;	5) абагрэты, асветлены.
3) засеяны, гаючы;	

А 19 Адзначце дзеясловы, ад якіх утвараюцца дзеепрыметнікі пры дапамозе суфікса -Л-:

1) назбіраць;	4) разбіць;
2) паліняць;	5) настыць.
3) выцвісці;	

А 20 Адзначце дзеепрыслоўі закончанага трывання:

1) падняўшыся;	4) спяшаючыся;
2) несучы;	5) аплаціўшы.
3) стараючыся;	

А 21 Адзначце дзеепрыслоўі, утвораныя ад дзеясловаў II спражэння:

1) сочачы;	4) зламаўшы;
2) выконваючы;	5) праходзячы.
3) расцвіўшая;	

А 22 Адзначце прыслоўі спосабу дзеяння:

1) асцярожна;	4) па-вашаму;
2) бягом;	5) пехатою.
3) смела;	

А 23 Адзначце словазлучэнні у якіх выдзеленыя словы з'яўляюцца прыслоўямі:

1) стаялі збоку;	4) у высь блакітную;
2) з боку вакзала;	5) працавалі ўтраіх.
3) расце ўвысь;	

А 24 Адзначце рады, у якіх усе прыслоўі пішуцца праз злучок:

- 1) (даўным)даўно, (па)баявому, (па)першае;
- 2) (па)крысе, (па)просту, (па)пятае;
- 3) (па)вашаму, (па)роўну, калі(сьці)
- 4) (дзе)нідзе, (па)чалавечы, раз(пораз);
- 5) (так)сама, (у)восень, (у)нізе.

А 25 Адзначце рады, у якіх усе словы пішуцца разам:

- 1) (у)чатырох, (у)рассыпную, (пад)паху;
- 2) (напаў)голоса, (бяс)конца, (у)адкрытую;
- 3) (на)распашку, (міма)волі, (у)сур'ёз;
- 4) (на)колькі, (з)ранку, (на)славу;
- 5) (с)пачатку, (у)разброд, (на)водшыбе.

А 26 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы з'яўляюцца прыназоўнікамі:

- 1) Абапал дарогі ішлі пералескі.
- 2) Я выканаю заданне пасля.
- 3) Мы пайшлі ў паход, нягледзячы на дрэннае надвор'е.
- 4) Побач ішлі дзеці.
- 5) Побач дарогі цягнуўся лес.

А 27 Адзначце рады, у якіх усе злучнікі падпарадкавальныя:

1) а, для, з тым каб;	4) дык, няхай, чым;
2) або, ці, быццам;	5) таму што, як, нібы.
3) нягледзячы на, не то...не то;	

А 28 Адзначце словы, з якімі часціцы пішуцца асобна:

1) пакуль(што);	4) усё(ж)такі;
2) паеў(бы);	5) дзе(сьці).
3) атрымаў(такі);	

А 29 Адзначце сказы, у якіх не(ня) пішацца асобна:

- 1) Пачынаецца ўсё з любові. А інакш і жыць (не/ня)магчыма.
- 2) Ты душны, свет, і сто разоў – дзівосны! І (не/ня)спазнаны – тысячу разоў!
- 3) Ці ж да песень (не/ня)здольны мой кут?
- 4) Некаму пажаліцца на бессань, на (не/ня)пагоду ў свеце і ў душы.
- 5) Коля Сушэвіч больш (не/ня)хаваючы і (не/ня)крадучыся, пайшоў па шашы...

А 30 Адзначце пропускі, дзе пішацца НІ:

Аксіння жыла дзеля дачкі, для яе н¹... шкадавала н²...чога, н³...сіл сваіх, н⁴...здараўя, н⁵... грошай.

Заданні В

	Пытанні Як называе(ю)цца:	Адказы
В 1	раздзел мовазнаўства, які вывучае часціны мовы, іх граматычныя катэгорыі, формазмяненне і словаўтварэнне;	
В 2	часціны мовы, якім не ўласціва намінацыйная функцыя і якія не з'яўляюцца членамі сказа;	
В 3	назоўнікі, якія абазначаюць назвы цэлых класаў аднародных прадметаў, з'яў, паняццяў;	
В 4	прыметнікі, якія абазначаюць прыметы, якасць прадметаў, што могуць праяўляцца ў большай ці меншай ступені;	
В 5	лічэбнікі, што абазначаюць пэўную колькасць прадметаў як адно цэлае;	
В 6	дзеясловы, якія абазначаюць дзеянне, што непасрэдна пераходзіць на прадмет;	
В 7	граматычная катэгорыя дзеяслова, якая выражае адносіны дзеяння да суб'екта (утваральніка дзеяння);	
В 8	неспрагальная форма дзеяслова, што абазначае прымету прадмета ці асобы паводле дзеяння;	
В 9	разрад прыслоўяў, якія паказваюць, як адбывалася дзеянне, і адказваюць на пытанні <i>як? якім чынам? якім спосабам?</i>	
В 10	службовая часціна мовы, якая звязвае члены сказа або часткі складанага сказа і выражае адносіны паміж імі.	

ВАРЫЯНТ 2

Заданні А

А 1 Адзначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) граматычнае значэнне – гэта абагульненае значэнне аднатыпных слоў, якое не залежыць ад іх лексічнага (індывідуальнага) значэння;
- 2) да службовых часцін мовы адносяцца прыназоўнік, злучнік, часціцы, выклічнік, гукапераймальныя і мадальныя словы;
- 3) якасныя прыметнікі ўтвараюць 3 ступені параўнання: вышэйшую, найвышэйшую і складаную;
- 4) паводле структуры лічэбнікі падзяляюцца на простыя, складаныя і састаўныя;
- 5) інфінітыў, дзеепрыслоўе – нязменныя формы дзеяслова.

А 2 Адзначце рады, у якіх ўсе словы адносяцца да іменных часцін мовы:

1) пралеска, тройка, асенні;	4) радасць, кіраваць, сем;
2) пасівелы, адзіны, восем;	5) надыходзячы, свята, пяць.
3) моладзь, свой, бесклапотна;	

А 3 Адзначце абстрактныя назоўнікі:

1) храбрасць;	4) кавалак;
2) шэфства;	5) беганіна.
3) каханне;	

А 4 Адзначце рады, у якіх ўсе назоўнікі жаночага роду:

1) мадам, Місісіпі, цэцэ;	4) ЛіМ, авакада, ГЭС;
2) салямі, гусь, ДАІ;	5) жырафа, журы, дасье.
3) таполя, фальш, кабарэ;	

А 5 Адзначце назоўнікі, якія не змяняюцца па ліках:

1) паводзіны, смех;	4) грамадзяне, беганіна;
2) Асіповічы, забабоны;	5) лекі, моладзь.
3) дрыжыкі, назоўнік;	

А 6 Адзначце рады, у якіх усе назоўнікі пішуцца праз злучок:

- 1) (лён)даўгунец, (заяц)бяляк;
- 2) (што)месяц, (нацыянал)дэмакрат;
- 3) (экс)чэмпіён, (Дунін)Марцінкевіч;
- 4) (паў)лугавіны, (зубра)пітомнік;
- 5) (контр)адмірал, (мед)пункт.

А 7 Адзначце рады, у якім усе назоўнікі ў родным склоне адзіночнага ліку маюць канчаток -У(-Ю):

1) гуманізм, усход, водар;	4) спакой, певень, выбар;
2) балет, горад, канфлікт;	5) футбол, грам, дрывасек.
3) дождж, клопат, дагавор;	

А 8 Адзначце назоўнікі з канчаткам –І ў месным склоне:

1) лес;	4) Мікалай;
2) падзея;	5) алей.
3) біяграфія;	

А 9 Адзначце рады, у якіх усе словазлучэнні з адноснымі прыметнікамі:

- 1) чытальная зала, сардэчны боль;
- 2) драўляны слуп, салодкая цукерка;
- 3) дзіцячы садок, вясковая вуліца;
- 4) учарашні сход, Алёнчына сукенка;
- 5) студэнцкая сталовая, цікавы чалавек.

А 10 Адзначце прыметнікі, якія не ўтвараюць формаў ступеней параўнання:

1) знаходлівы, гомельскі;	4) аранжавы, гаючы;
2) жвавы, важны;	5) сонны, гаваркі.
3) прыгожы, шчаслівы;	

А 11 Адзначце рады, у словазлучэннях якіх усе прыметнікі пішуцца разам:

- 1) (газа)турбінны ўчастак, (фота)мантажны цэх;
- 2) (жара)паніжальныя сродкі, (паўночна)заходні напрамак;
- 3) (жалеза)керамічныя вырабы, (пяці)павярховы дом;
- 4) (Нава)беліцкі раён, (народна)гаспадарчы комплекс;
- 5) (малочна)кіслыя прадукты, (горка)салёны смак.

А 12 Адзначце рады, у якіх усе словы з'яўляюцца лічэбнікамі:

1) восем, пяцідзесаты, дваіцца;	4) адзінаццаць, сёмы, двойчы;
2) сто дваццаць, трое, адзін;	5) шмат, адна трэць, шосты.
3) васьмёрка, пяты, патроіць;	

А 13 Адзначце лічэбнікі, якія напісаны правільна:

1) дзвесці;	4) семдзесят;
2) шэсцьсот;	5) чацьвёрты.
3) васьмнаць;	

А 14 Адзначце рад, у якім усе займеннікі азначальныя:

1) самае, намі, нечы;	4) кожны, любая, само;
2) іншая, яго, наш;	5) ніхто, яны, сабе.
3) усё, увесь, інакшы;	

А 15 Адзначце рады, у якіх усе дзеясловы II спражэння:

1) прасіць, спаць;	4) насіць, бегчы;
2) смяцца, гаварыць;	5) гнаць, даць.
3) баяцца, лячыць;	

А 16 Адзначце дзеясловы, якія ў форме 1 асобы множнага ліку цяперашняга або простага будучага часу маюць канчатак -ЫМ/-ІМ:

1) рыхту...мся;	4) працу...м;
2) скін...м;	5) далуч...мся.
3) прыгледз...мся;	

А 17 Адзначце дзеясловы, якія ў форме 2 асобы адзіночнага ліку цяперашняга або простага будучага часу маюць канчатак -АШ:

1) акруж...ш;	4) цеш...шся;
2) упрыгож...ш;	5) вуч...шся.
3) скаж...ш;	

А 18 Адзначце дзеепрыметнікі незалежнага стану прошлага часу:

1) прыляцеўшы, узмужнелы;	4) прынёсшы, пачырванелы;
2) апалае, квітнеючы;	5) нязжаты, зачараваны.
3) пасівелы, кіруемая;	

А 19 Адзначце дзеясловы, ад якіх утвараюцца дзеепрыметнікі пры дапамозе суфікса -Л-:

1) насыціць;	4) пасівець;
2) акрапіць;	5) пачуць.
3) пацяжэць;	

А 20 Адзначце дзеепрыслоўі незакончанага трывання:

1) абыходзячы;	4) пераплёўшы;
2) сустраўшы;	5) трымаючы.
3) даючы;	

А 21 Адзначце дзеепрыслоўі, утвораныя ад дзеясловаў I спражэння:

1) звужаючыся;	4) зграбаючы;
2) гаворачы;	5) тоячы.
3) спісваючы;	

А 22 Адзначце прыслоўі спосабу дзеяння:

1) весела;	4) па-брацку;
2) вярхом;	5) раптам.
3) хораша;	

А 23 Адзначце словазлучэнні у якіх выдзеленыя словы з'яўляюцца прыслоўямі:

1) сядзець <i>зверху</i> ;	4) у <i>ночы</i> зімовыя;
2) з <i>верху</i> гары;	5) ішоў <i>насустрэч</i> .
3) прыехаў <i>уночы</i> ;	

А 24 Адзначце рады, у якіх усе прыслоўі пішуцца праз злучок:

- 1) (па)майстэрску, (на)гара, (па)другое;
- 2) (па)горла, (па)ціху, (па)пятае;
- 3) (па)твойму, (сюды)туды, крыж(накрыж);
- 4) дзе(сьці), (калі)небудзь, (па)беларуску;
- 5) (там)сама, (у)вечары, (з)верху.

А 25 Адзначце рады, у якіх усе словы пішуцца разам:

- 1) (з)даўна, (што)тыдня, (па)меры;
- 2) (без)упынку, (на)памяць, (з)размаху;
- 3) (на)пракат, (у)брод, (з)большага;
- 4) (на)відавоку, (у)семярых, (па)святочнаму;
- 5) (у)ранні, (не)хаця, (да)чыста

А 26 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы з'яўляюцца прыназоўнікамі:

- 1) *Скрозь* стаяла вада і са стрэх капала.
- 2) Сын сядзеў, *не глядзячы* маці ў вочы.
- 3) *Спраўляючы* свой карагод, Зямля *вакол* Сонца імчыцца.
- 4) *Вакол* было ціха і глуха.
- 5) Дрэва ляжала *уоперак* дарогі.

А 27 Адзначце рады, у якіх усе злучнікі злучальныя:

1) але, хоць, так што;	4) ды (= і), ні...ні, затое;
2) калі, што, па прычыне таго што;	5) як...так і, аднак, і.
3) не толькі...але, бо, куды;	

А 28 Адзначце словы, з якімі часціцы пішуцца асобна:

1) толькі(што);	4) хто(сьці);
2) прыйшоў(такі) ;	5) ён(такі).
3) паглядзеў(бы);	

А 29 Адзначце сказы, у якіх не(ня) пішацца асобна:

- 1) (Не/ня)кружыцца ад славы галава, у вокладкі вядомых (не/ня)спяшаю.
- 2) Адна трава, зялёная трава мне (не/ня)ўміручасць ціха абячае.
- 3) Свой радок на паперы (не/ня)чакаў я спаткаць, проста сэрца без меры захацела спяваць.
- 4) А лягу-прылягу край гасцінца старога на духмяным пракосе (не/ня)даспелай травы.
- 5) Пакуль паэты будуць пець – (не/ня)быць Радзіме безыменнай, зямлі бацькоў – (не(ня))анямець.

А 30 Адзначце пропускі, дзе пішацца НІ:

Бацькаўшчына? Колькі б мы н¹... хадзілі па тваіх дарогах, колькі б вёснаў н²... сустракалі пад дахам тваіх нябёсаў, н³... колі н⁴... здасца чэрствым твой хлеб, н⁵... будзе скупой твая рука.

Заданні В

	Пытанні Як называе(ю)цца:	Адказы
В 1	навука пра лад мовы, яго законы, раздзеламі якой з'яўляюцца марфалогія і сінтаксіс;	
В 2	часціны мовы, словы якіх выконваюць намінацьную функцыю і з'яўляюцца членамі сказа;	
В 3	назоўнікі – індывідуальныя назвы прадметаў, з'яў, паняццяў;	
В 4	прыметнікі, якія абазначаюць прымету прадмета праз яго адносіны да іншых прадметаў;	
В 5	лічэбнікі, якія абазначаюць частку адзінкі або цэлы лік і частку адзінкі;	
В 6	дзеясловы, якія абазначаюць дзеянне, што не накіравана на аб'ект;	
В 7	граматычная катэгорыя дзеяслова, якая абазначае адносіны дзеяння да яго мяжы, закончанасці;	
В 8	нязменная форма дзеяслова, якая абазначае дадатковае выніковае дзеянне пры галоўным, выражаным дзеясловам-выказнікам;	
В 9	разрад прыслоўяў, якія абазначаюць якасць дзеяння і ўтвараюцца ад якасных прыметнікаў, адказваюць на пытанне <i>як?</i>	
В 10	службовая часціна мовы, якая надае дадатковыя сэнсавыя, мадальныя і эмацыянальныя адценні словам, словазлучэнням і сказам.	

ТЭСТ 7

СІНТАКСІС І ПУНКТУАЦЫЯ ПРОСТАГА СКАЗА

ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Адзначце словазлучэнні:

1) недалёка ад нас;	4) луг і поле;
2) давайце пазнаёмімся;	5) змагацца з абставінамі.
3) нягледзячы на надвор'е;	

А 2 Адзначце словазлучэнні, у якіх словы звязаны па спосабу дапасавання:

1) прыходзіць увечары;	4) дзяжурства ў аптэцы;
2) сустрэцца выпадкова;	5) іншыя каштоўнасці.
3) ясная раніца;	

А 3 Адзначце словазлучэнні, у якіх словы звязаны па спосабу кіравання:

1) размаўлялі па-сяброўску;	4) парада ўрача;
2) узаранае поле;	5) схілілася над крыніцай.
3) ехаць па дровы;	

А 4 Адзначце словазлучэнні, у якіх словы звязаны па спосабу прымыкання:

1) вясенняе сонейка;	4) прыходзіць на заняткі;
2) добра адчуваць;	5) бачыць аблогі.
3) вельмі асцярожна;	

А 5 Адзначце сказы са складаным дзейнікам:

- 1) Дзве бярозы шумяць над акном.
- 2) Рабочыя ўсталі з месца, стаўпіліся каля насыпу і чакалі.
- 3) Кожны з нас прыпасае Радзімы куток.
- 4) Жыццё пражыць – не поле перайсці.
- 5) У лесе гаспадарыла бабіна лета.

А 6 Адзначце сказы з простым дзеяслоўным выказнікам:

- 1) Цудоўнаю красою здзіўляе Мінск мяне.
- 2) Няхай жыве Беларусь!
- 3) Вучыцца ў народа – задача кожнага пісьменніка.
- 4) Вечарам пачалі збірацца ў школьным будынку.
- 5) Я буду пець і танцаваць.

А 7 Адзначце сказы з састаўным дзеяслоўным выказнікам:

- 1) Жыццё ёсць радасць, вялікае шчасце, бясцэнны дар.
- 2) Без буслоў бяздоннае неба становіцца пустое і нецікавае.
- 3) Перастала каліна ў цвяточкі ўбірацца; перастала дзяўчына з ненаглядным страцацца.
- 4) Лета ўбіраецца ў сілу.
- 5) На нейкі момант кроплі дажджу перасталі падаць.

А 8 Адзначце сказы з састаўным іменным выказнікам:

- 1) Вада ў рэчцы была чыстая і халодная.
- 2) Хлеб, напэўна, нікому не горкі, горкая праўда зямлі.
- 3) Над мястэчкам, над полем, над балотам пачынае непадзельна гаспадарыць сонца.
- 4) Дзень прыйшоў ціхі і светлы.
- 5) І месяц бляск струменіць белы з бяздоннай цёмнай глыбіні.

А 9 Адзначце няпоўныя сказы:

- 1) Наступіла раніца.
- 2) Світае.
- 3) Збавына нізка клоніцца буйным зернем да зямлі.
- 4) Зямля запахла цёплым хлебам, бяргамі — мірам і жыццём.
- 5) Зноўку пара хараства.

А 10 Адзначце ўскладненыя сказы:

- 1) Здаецца, увесь поплаў звініць, спявае.
- 2) Добра было ранняй восенню у лесе.
- 3) Эх, слаўна ў лесе, слаўна, братцы!
- 4) Я збірала росы ў зорныя ночы.
- 5) Над люстрамі ракі запляці свае косы, бярозка-красуня.

А 11 Адзначце аднасастаўныя пэўна-асабовыя сказы:

- 1) Шлю падзяку вёскам і сябрам, жытнім копам на шырокім полі.
- 2) Горы тут называюць сопкамі.
- 3) Сем разоў адмерай – адзін адрэж.
- 4) Усе лужыны ўночы зацягнула шклістым лёдам.
- 5) Колькі перадумаў тут, на гэтай дарозе, колькі мар выпеліў, колькі радкоў знайшоў.

А 12 Адзначце аднасастаўныя няпэўна-асабовыя сказы:

- 1) Цішыня і вячэрняе сонца.
- 2) Пад узмахі касы нават і пра непрыемнае думалася лёгка.
- 3) У гэты вечар сцямнела раней, чым звычайна.
- 4) Мову пачалі адрываць ад роднай для яе зямлі, уводзіць у яе лексічны запас чужародныя словы і выразы.
- 5) У дзверы пазванілі.

А 13 Адзначце аднасастаўныя безасабовыя сказы:

- 1) Зранку парыла, пякло.
- 2) За багацце розуму не купіш.
- 3) Белая паласа прыбою.
- 4) Брату дазволена было з'яўляцца тут толкі ў выпадку самай пільнай патрэбы.
- 5) Не хачу нават планы складаць на далёкую будучыню.

А 14 Адзначце аднасастаўныя назыўныя сказы:

- 1) Ноч. Халодная зямлянка.
- 2) Нельга злічыць у небе зор.
- 3) Вось і рэчка.
- 4) Шыла ў мяшку не схаваеш.
- 5) Уваходзіць толькі па аднаму.

А 15 Адзначце аднасастаўныя абагульнена-асабовыя сказы:

- 1) Жыві і думай пра будучыню.
- 2) Згодаю двор збудуеш, а нязгодаю – гатовае разбурыш.
- 3) Не сядзіцца Алесі ў хаце.
- 4) Сонечны вераснёўскі дзень.
- 5) Сем разоў адмерай – адзін раз адрэж.

А 16 Адзначце сказы, у якіх паміж дзейнікам і выказнікам працяжнік ставіцца:

- 1) Менск гэта значыць месца, дзе мяняюць тавары.
- 2) Стракозы быццам верталёцікі.
- 3) Маланка з-за хмары блісь.
- 4) Дарога роўная і светлая.
- 5) Анютка хоць сёння замуж аддавай.

А 17 Адзначце сказы, у якіх паміж дзейнікам і выказнікам працяжнік не ставіцца:

- 1) Маленькае кацяня прыг на стул.
- 2) Антось часамі як дзіця.
- 3) Прачытаць кнігу у(ў)збагаціцца словам.
- 4) Жнівень месяц зарніц, лясной цішыні.
- 5) Ты маё шчасце, мая радасць.

А 18 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя сінтаксічныя канструкцыі (азначэнні і інш.) адасабляюцца:

- 1) З-за лесу пачала выпаўзаць шэра-сіняя хмара акаймаваная залатым абадком чэрвеньскага сонца.
- 2) Ноч стаяла светлая, сухая і ветраная.
- 3) Ахопленыя пажарам вайны стаялі нерухома рэдкія кучаравыя воблакі.

- 4) *Радасная і шчаслівая* яна кінулася на шыю маці.
- 5) У яго вачах было штосьці *трывожнае і сумнае*.

А 19 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя прыдаткі адасабляюцца:

- 1) *Сын лесніка* я сам з маленства любіў паліць касцёр, пасядзець ля вогнішча.
- 2) *Выдатны паэт і крытык* Максім Багдановіч вылучаўся глыбокай і шырокай адукацыяй, тонкім разуменнем і пачуццём паэзіі.
- 3) *Флора або расліннасць Белавежскай пушчы* зацікавіла вучоных іншых краін.
- 4) Як не славіць песняй сакалінай Беларусь *рэспубліку* маю.
- 5) Сабака *Амур* упэўнена ішоў па следу.

А 20 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя акалічнасці адасабляюцца:

- 1) Сонца яшчэ не ўзышло *хаваючыся недзе за небасхілам*.
- 2) Крушынскі гаварыў ціха і *не пазіраючы на госця*.
- 3) Злева над абшарамі балота плыў лёгкі туман.
- 4) Хутка праз дзень *ці праз тыдзень* восень дажджлівая прыйдзе яблыкi ў садзе атрэсці.
- 5) Аздоблен квас быў і грыбамі *выключна ўсё баравічкамі*.

А 21 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя дапаўненні адасабляюцца:

- 1) *Апроч той зямлі і зямное арбіты* былі ў ім яшчэ і сузор'і адбіты.
- 2) Расцівітуць *заместа пушчы* зеленакосыя сады.
- 3) Зімой рэкі Заходняй Еўропы *за выключэннем Одэра і Віслы* амаль не пакрываюцца лёдам.
- 4) *Звыш плана* выпушчаны два бульдозеры.
- 5) *Акрамя мяне* у(ў) школьнай майстэрні працавала шмат вучняў.

А 22 Адзначце, чым дасоблены дадзены сказ:

Дзве ялінкі, кучаравыя, з доўгімі і густымі лапкамі, ганарліва выглядалі з бярэзніку.

- 1) адасобленым дапаўненнем;
- 2) адасобленым недапасаваным азначэннем;
- 3) абасобленым дапасаваным азначэннем;
- 4) адасобленай акалічнасцю;
- 5) адасобленым прыдаткам.

А 23 Адзначце сказы, у якіх коска перад параўнальнымі злучнікамі ставіцца:

- 1) Дубы *як* вежы вартавыя.
- 2) Хвост андарты *не што іншае як* вясло і руль.

- 3) Адзінокія бярозкі жаўцелі між зелены сосен, і былі яны самотныя як сіроты.
- 4) Зямлі як старой бабе сесці.
- 5) Захад стаяў як дым.

А 24 Адзначце сказы, у якіх коска перад параўнальнымі злучнікамі не ставіцца:

- 1) Ноч была як казка.
- 2) Вышкі нібы людзі шырока і крэпка расставіўшы ногі, трымаюць цяжкія правіслыя правады.
- 3) Старая кніга як бы злучае сённяшняе з даўно мінулым.
- 4) І толькі так як роўная між роўных жыць можа мова родная мая.
- 5) Антось як сонца засвяціўся: даўно аб чоўне ён смуціўся.

А 25 Адзначце сказы з пабочнымі канструкцыямі:

- 1) Дарога з узгорка была добра відаць.
- 2) Дождж відаць зацягнуў надоўга.
- 3) У цябе мо шнур які знойдзеца?
- 4) Садок быў праўда невялікі.
- 5) Праўда даражэйшая за грошы.

А 26 Адзначце, чым ускладнены дадзены сказ (улічыце, што знакі прыпынку не расстаўлены):

Мужайся ж мая непакорная мацуйся ідзі працавітая да новых здабыткаў краіна!

1) адасобленым азначэннем;	4) параўнальным зваротам;
2) звароткамі;	5) выклічнікам.
3) аднароднымі членамі сказа;	

А 27 Адзначце, чым з'яўляюцца выдзеленыя словы ў сказе:

Ад дарогі – дарога нібы мяжой была – пачынаецца заліўны луг.

1) пабочнай канструкцыяй;	4) устаўной канструкцыяй;
2) удакладняльнымі членамі;	5) параўнальным зваротам.
3) адасобленымі даданымі членамі;	

А 28 Адзначце, у якіх сказах на месцы пропуску ставяцца коскі:

- 1) О__шчырасць матчына! Яна нас асвятляе і гартуе.
- 2) Ой__ляцелі гусі ды з-пад Белай Русі.
- 3) Не__не знайсці свяцей святога, чым ты__бацькоўская зямля.
- 4) Павязло нам — надвор'е стаіць __як па заказу.
- 5) Так__жыццё кіруецца толькі да лепшага ва ўсім сваім глыбокім і шырокім сэнсе.

А 29 Вызначце колькасць косак у дадзеным сказе:

Табе мой родны край жыццё ўсё аддаю свае і думкі і песні і ўсю любоў маю.

- 1) 1;   2) 2;   3) 3;   4) 4;   5) 5.

А 30 Устаноўце адпаведнасць паміж сказамі і іх характарыстыкамі:

А Марозны снег пад нагамі парывае гучна і бадзёра.	1) просты, апавядальны, няклічны, аднасастаўны, пэўна-асабовы, развіты, поўны, ускладнены звароткам;
Б На дварэ змяркаецца.	2) просты, апавядальны, няклічны, двухсастаўны, развіты, поўны, ускладнены аднароднымі акалічнасцямі;
В Возера цёплае, малочнае.	3) просты, апавядальны, няклічны, двухсастаўны, неразвіты, ускладнены аднароднымі выказнікамі;
Г Пад партрэтамі – нізкія шырокія шафы, поўныя беларускіх кніжак.	4) просты, апавядальны, няклічны, аднасастаўны, безасабовы, развіты, поўны, няўскладнены;
Д Над ракою быстрой не шумі, чарот.	5) просты, апавядальны, няклічны, аднасастаўны, няпоўны, развіты, ускладнены абасобленым азначэннем.

1) А2 Б4 В5 Г3 Д1;

4) А1 Б3 В5 Г2 Д4;

2) А1 Б2 В3 Г4 Д5;

5) А2 Б4 В3 Г5 Д1.

3) А5 Б4 В3 Г2 Д1;

Заданні В

	Пытанні Як называе(ю)цца:	Адказы
В 1	раздзел мовазнаўства, мінімальнымі адзінкамі якога з'яўляюцца словазлучэнне і сказ;	
В 2	від падпарадкавальнай сувязі ў словазлучэннях, пры якой залежнае слова стаіць у той жа самай граматычнай форме, што і галоўнае;	
В 3	сказы, у якіх дзве і больш граматычныя асновы;	
В 4	сказы, у якіх няма даданых членаў сказа;	
В 5	аднасастаўны сказ, у якім выказнік выражаны дзеясловам 3 асобы множнага ліку;	
В 6	састаўны выказнік, які складаецца з дапаможнага дзеяслова-звязкі і інфінітыва;	
В 7	дапаўненне, выражанае назоўнікам вінавальнага склону без прыназоўніка;	
В 8	азначэнні, якія прыпадабняюцца да слова, якое яно паясняюць, у родзе, ліку, склоне;	
В 9	акалічнасць, якая адказвае на пытанне <i>нягледзячы на што? насуперак чаму?</i>	
В 10	слова, якое адносіцца да аднародных членаў сказа і з'яўляецца тым жа членам сказа, што і яны.	

ВАРЫЯНТ 2

Заданні А

А 1 Адзначце словазлучэнні:

1) далёка ад вас;	4) лес і рака;
2) давайце маляваць;	5) кіраваць калектывам.
3) дзякуючы дапамозе;	

А 2 Адзначце словазлучэнні, у якіх словы звязаны па спосабу дапасавання:

1) блакітнае неба;	4) першы клас;
2) прыехаць да таварыша;	5) нашае дзіця.
3) прабачыць сябру;	

А 3 Адзначце словазлучэнні, у якіх словы звязаны па спосабу кіравання:

1) есці не спяшаючыся;	4) надыход свята;
2) партрэт маці;	5) імкненне да навукі.
3) выдатны дзеяч;	

А 4 Адзначце словазлучэнні, у якіх словы звязаны па спосабу прымыкання :

1) пайсці па вадзе;	4) хацець вучыцца;
2) вядомыя сцэжкі;	5) спяваюць бадзёра.
3) свой чалавек;	

А 5 Адзначце сказы са складаным дзейнікам:

- 1) Алесь з аўтаматчыкам падаліся на хутарок.
- 2) Будаваць – вялікае шчасце для чалавека.
- 3) Хтосьці з хлопцаў ступіў крок наперад.
- 4) З шумам над намі пралятае чарада гусей.
- 5) Вузкай сцяжынкай цераз поле ішоў незнаёмы.

А 6 Адзначце сказы з простым дзеяслоўным выказнікам:

- 1) Няхай родным словам загаворыць наш народ.
- 2) Творчасць – найбагацейшая крыніца радасці.
- 3) Сцелецца, сцелецца ў полі мяцеліца косамі светлымі па-над палеткамі.
- 4) Начаваць ён меўся пайсці да Андрэя.
- 5) Потым – гоп яна з калёс.

А 7 Адзначце сказы з састаўным дзеяслоўным выказнікам:

- 1) Нашу працу і нашых сяброў мы ўмелі любіць.
- 2) Гатова ад веснавой красы сэрца жаваранка разарвацца.
- 3) Мастак быў дзядзька і на гэта, ён ладзіў многа кос за лета.
- 4) Жучкі і конікі трашчалі і ў стройны звон свой зык злівалі.
- 5) Буду ў далёкім краі я нудзіцца, у сэрцы любоў затаіўшы сваю.

А 8 Адзначце сказы з састаўным іменным выказнікам:

- 1) З нас кожны быў чацвёрты.
- 2) Стаў барвовым дол зімовы.
- 3) Ва ўсіх сферах дзейнасці чалавек не можа абысціся без слова.
- 4) Квадрат ёсць роўнастаронні прамавугольнік.
- 5) Старанна працаваць – краіну мацаваць.

А 9 Адзначце няпоўныя сказы:

- 1) Надыхла вясна.
- 2) Змяркаецца.
- 3) Для акна – звычайны пісьмовы стол.
- 4) Куды ні ступі – баравікі!
- 5) Празрыстыя воблакі гоніць бясконца Балтыкі вецер.

А 10 Адзначце ўскладненыя сказы:

- 1) Дзіцяюць агароды, дрэвы, хаты без чалавечай ласкі і рукі.
- 2) Неба, зацягнутае шэрымі хмарамі, нізка павісла над зямлёй.
- 3) Хмаркі, хмаркі дарагія, напайце дожджыкам зямлю.
- 4) Як чорны парасон, вісела цемра над зямлёю.
- 5) Па старой замшэлай пушчы ходзіць вецер невідучы.

А 11 Адзначце аднасастаўныя пэўна-асабовыя сказы:

- 1) Углядайся, мой сыне, пільней углядайся ў святыя абрысы бацькоўскай зямлі.
- 2) На другі дзень у полі не працавалі.
- 3) Рэшатам вады не наносіш.
- 4) З лесу пацягнула халадком.
- 5) Скажу на развітанне шчырыя словы ўдзячнасці за хлеб-соль.

А 12 Адзначце аднасастаўныя няпэўна-асабовыя сказы:

- 1) Птушыныя бесклапотныя галасы і кветкі дзікіх руж.
- 2) Ёй сніцца неба сіняе.
- 3) Мне кажуць пра прарокаў.
- 4) На нягоды жыцця не жальцеся.
- 5) Мне вечную ручку з пяром залатым прыслалі з усходняй краіны.

А 13 Адзначце аднасастаўныя безасабовыя сказы:

- 1) Надвечоркам пачало хмарыцца паволі.
- 2) Мне па-дзіцячы бяспэчнасць захацелася казачна-песеннай даброты.
- 3) Гары, душа мая, гары, твары высокае бяспэчце!
- 4) Хваробы лечыць і атрутамі.
- 5) Хочацца бегчы па лузе босаму, па халоднай мяккай траве.

А 14 Адзначце аднасастаўныя назыўныя сказы:

- 1) Мароз. Завяя. Снежань.
- 2) Бацьку не спіцца.
- 3) Чужыя людзі.
- 4) Шануй бацьку і маці.
- 5) Вам раскажуць шмат цікавага пра гэты край.

А 15 Адзначце аднасастаўныя абагульнена-асабовыя сказы:

- 1) Ідзём у лес.
- 2) Прыяцеля пазнаеш у няшчасці.
- 3) На вуліцы пацямнела.
- 4) Люблю мой край, старонку гэту.
- 5) Гуляючы, розуму не прыдбаеш.

А 16 Адзначце сказы, у якіх паміж дзейнікам і выказнікам працяжнік ставіцца:

- 1) Маўленчая культура чалавека гэта люстэрка яго духоўнага жыцця.
- 2) Госць як госць, а валакіты дасць.
- 3) Там звяроў ого-го-го!
- 4) Прачытаць “Новую зямлю” у(ў)збагаціцца родным словам.
- 5) Цемра хоць вока выкалі.

А 17 Адзначце сказы, у якіх паміж дзейнікам і выказнікам працяжнік не ставіцца:

- 1) Выйсці замуж не дожджык перачакаць.
- 2) Хлопец відаць добры памочнік.
- 3) Крывічы-палачане, дрыгавічы і радзімічы непасрэдныя продкі беларусаў.
- 4) Кот мышы не таварыш.
- 5) Воблакі нібы залачныя чаўны.

А 18 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя сінтаксічныя канструкцыі (азначэнні і інш.) адасабляюцца:

- 1) У лесе змярцвелым і суровым было зацішна і нават цёпла.
- 2) Дзень быў ціхі, цёплы.
- 3) Змарнелая ад гора маці Марысі ляжала на ложку.
- 4) Сядзіць ён глухі, скамянелы нібы лесавік той кашлаты.
- 5) Усе прысутныя на сходзе абмяркоўвалі пытанне аб добраўпарадкаванні дарог.

А 19 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя прыдаткі адасабляюцца:

- 1) Ганна маці Лабановіча была жанчына добрая, працавітая, руплівая.
- 2) Найвыдатнейшы беларускі паэт Максім Багдановіч большую частку жыцця правёў далёка ад Радзімы.
- 3) Светлыя хмаркі дзеці прастору ціха па небе плывуць.

- 4) Широкай светлай паласою нясе свае воды Дняпро любімая рака ўсходніх славян.
- 5) У Полацку жыў і славуты майстар-ювелір *Лазар Богша*.

А 20 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя акалічнасці адасабляюцца:

- 1) Там далёка за дамамі разляглося поле.
- 2) Воўк авечак бярэ не выбіраючы.
- 3) Па полі пабеглі палахлівыя цені змяняючы і блытаючы колеры.
- 4) Ён ішоў усміхаючыся сваім думкам.
- 5) Нягледзячы на ранні час тут пульсавала жыццё.

А 21 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя дапаўненні адасабляюцца:

- 1) На голых дрэвах замест лісця паклалі шэрань маразы.
- 2) Акрамя “зайцавага” хлеба у(ў) бацькавай скрынцы бывае шмат якіх цікавых рэчаў.
- 3) Апрача аднастайнага шуму сосен у(ў) лесе нічога не чуваць.
- 4) Усё лета за выключэннем некалькіх дзён было цёплае надвор’е.
- 5) Звыш плана было выраблена мноства карысных рэчаў.

А 22 Адзначце, чым адасоблены дадзены сказ:

Дубовы ліст, у жылках і расе, мне нагадаў абрысы Беларусі.

- 1) адасобленым дапаўненнем;
- 2) адасобленай акалічнасцю;
- 3) абасобленым дапасаваным азначэннем;
- 4) адасобленым недапасаваным азначэннем;
- 5) адасобленым прыдаткам;

А 23 Адзначце сказы, у якіх коска перад параўнальнымі злучнікамі ставіцца:

- 1) Мора як неба блакітнае.
- 2) Начамаі з неба падаюць не што іншае як бліскучыя зоркі.
- 3) Старыя дрэвы як і старыя людзі спяць трывожна і мала.
- 4) Відаць усё як на далоні.
- 5) Ноч была як казка.

А 24 Адзначце сказы, у якіх коска перад параўнальнымі злучнікамі не ставіцца:

- 1) На дварэ ўжо не так хмурна як раніцай.
- 2) Вёска знаходзілася больш як за вярсту адгэтуль.
- 3) Навокал нібы дываны раскінуты цёмна-зялёныя сенажаці.
- 4) Дзень выдаўся гарачы як ніколі.
- 5) Гэты палкоўнік быў падобны на мяне як дзве кроплі вады.

А 25 Адзначце сказы з пабочнымі канструкцыямі (улічыце, што знакі прыпынку не расстаўлены):

- 1) Тут здавалася нікога не было.
- 2) Алена нам здавалася самай прыгожай.
- 3) *Мо* лепш пачакаць, калі вернецца маці?
- 4) Заўтра *напэўна* будзе дождж.
- 5) *Бадай* кожны дзень я хадзіў у лес.

А 26 Адзначце, чым ускладнены дадзены сказ (улічыце, што знакі прыпынку не расстаўлены):

Ты красуй наш сад красуй і шумі зялёны.

- 1) адасобленым азначэннем;
- 2) аднароднымі членамі сказа;
- 3) выклічнікам;
- 4) параўнальным зваротам;
- 5) звароткамі.

А 27 Адзначце, чым з'яўляюцца выдзеленыя словы ў сказе:

Абвяшчае генерал – у ім пазнаў ён сына – байцам дывізіі прывал.

- 1) пабочнай канструкцыяй;
- 2) удакладняльнымі членамі;
- 3) адасобленымі даданымі членамі сказа;
- 4) устаўной канструкцыяй;
- 5) параўнальным зваротам.

А 28 Адзначце, у якіх сказах на месцы пропуску ставяцца коскі:

- 1) О__светлае сонца! Усім ты нясеш цяпло і красу.
- 2) Эй вы__дарогі жыцця, што там за вамі ўдалі?
- 3) О так__жыць трэба з розумам.
- 4) Ішлі мы дадому__як мыла з'еўшы.
- 5) Не__не забывае Алёша сваіх сяброў.

А 29 Вызначце колькасць косак у дадзеным сказе:

Дзе б я ні быў сябры перад вачыма нібы жывая у(ў)стае мая Радзіма дарагая.

- 1) 1;
- 2) 2;
- 3) 3;
- 4) 4;
- 5) 5.

А 30. Устанавіце адпаведнасць паміж сказамі і іх характарыстыкамі:

А Матчынай зямлі карэнні ніколі не адпускаць нас.	1) просты, апавядальны, няклічны, двух-састаўны, развіты, поўны, ускладнены аднароднымі выказнікамі і параўнальным зваротам;
Б Будуць коні сніць лугі мядовыя і, як людзі, цяжка ўздыхаць.	2) просты, апавядальны, няклічны, двух-састаўны, развіты, поўны, няўскладнены;
В Спакойнага шчасця не зычу нікому.	3) просты, апавядальны, няклічны, развіты, няпоўны з апушчаным выказнікам, няўскладнены;

Г Гуляючы, розуму не прыдбаеш.	4) просты, апавядальны, няклічны, аднасастаўны, абагульнена-асабовы, развіты, поўны, ускладнены адасобленай акалічнасцю, выражанай адзіночным дзеепрыслоўем;
Д Ле акана – звычайны пісьмовы стол.	5) просты, апавядальны, няклічны, аднасастаўны, пэўна-асабовы, развіты, поўны, няўскладнены.

1) А2 Б4 В5 Г3 Д1;

4) А1 Б3 В5 Г2 Д4;

2) А1 Б2 В3 Г4 Д5;

5) А2 Б1 В5 Г4 Д3.

3) А5 Б4 В3 Г2 Д1;

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	мінімальная адзінка сінтаксісу;	
В 2	від падпарадкавальнай сувязі ў словазлучэннях, пры якім залежнае слова звязваецца з галоўным толькі па сэнсе;	
В 3	сказы, у якіх адна граматычная аснова;	
В 4	сказы, якія, акрамя галоўных, змяшчаюць даданыя члены сказа;	
В 5	аднасастаўны сказ, у якім выказнік выражаны дзеясловам 1 ці 2-ой асобы адзіночнага ці множага ліку;	
В 6	састаўны выказнік, які складаецца з дапаможнага дзеяслова-звязкі і іменнай часткі;	
В 7	дапаўненне, выражанае назоўнікам творнага склону;	
В 8	азначэнні, якія выражаюцца назоўнікамі ў форме ўскосных склонаў з прыназоўнікамі ці без іх, інфінітывамі і прыналежнымі займеннікамі <i>яе, яго, іх</i> , прыслоўямі, выклічнікамі і гукайпераймальнымі словамі;	
В 9	акалічнасць, якая адказвае на пытанне <i>навошта?</i>	
В 10	члены сказа, якія выконваюць аднолькавую сінтаксічную функцыю, адносяцца да аднаго агульнага для іх члена сказа і характарызуюцца інтанацыйнай пералічэння.	

ТЭСТ 8

СІНТАКСІС І ПУНКТУАЦЫЯ СКЛАДАНАГА СКАЗА

ВАРЫЯНТ 1

Заданні А

А 1 Укажыце няправільнае сцвярджэнне:

- 1) сказ з'яўляецца складаным, калі ў ім налічваецца дзве і больш граматычных частак;
- 2) у складаных сказах граматычныя часткі аб'ядноўваюцца паміж сабой пры дапамозе злучнікаў, злучальных слоў і інтанацыі;
- 3) часткі складанага бяззлучнікавага сказа з'яўляюцца раўнапраўнымі;
- 4) часткі складанага сказа заўсёды аддзяляюцца знакамі прыпынку;
- 5) сярод складаных сказаў з рознымі відамі сувязі адрозніваюцца сказы, у якіх часткі звязаны злучальнай і падпарадкавальнай, злучальнай і бяззлучнікавай, падпарадкавальнай і бяззлучнікавай сувяззю, а таксама ўсімі пералічанымі відамі сувязі.

А 2 Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх коска не ставіцца:

- 1) Вецер закалыхаў высокія жоўтыя сосны і яны шумелі несціхана вакол заставы.
- 2) У полі бяскрайнім морам калышацца жыта і ціха перазвоньваюцца ліловыя званочки.
- 3) Над зялёнымі жытнімі каласамі таўкуць мак конікі ды звіняць камары.
- 4) Алешына ўжо адлетавала і мне думалася пра познюю восень.
- 5) Можна, з часам завяне бадзёрасць і гады лягуць шэрагам плям.

А 3 Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх коска ставіцца:

- 1) Яна паспешліва паставіла на стол вячэру і сама села побач.
- 2) Ляцяць на ветры косы рыжай восені і кліча лісцяў жоўты сум зіму.
- 3) Я глядзеў на заплаканую маці і сам быў блізка да плачу.
- 4) Рэдкі промень сонца вырываўся з-за хмар і тады трава ў лугах рабілася бліскавая, светла-сіняя.
- 5) Ва ўсіх баках пагрымліваў гром і мільгацела маланка.

А 4 Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх коска не ставіцца:

- 1) Ужо даўно сцямнела і праз шыбы акон глядзеў зімовы месяц.
- 2) Па шашы ўвесь дзень ішлі людзі або ехалі падводы.
- 3) У той год вясна зацягнулася і па начах завывалі завірухі.

- 4) Трымаўся невялікі марозік і пад нагамі ледзь чутна парыпваў неглыбокі снег.
- 5) Не нагуляўся чэрвень у кветках ды ўспыхнуў ліпамі ліпень.

А 5 Адзначце складаназалежныя сказы, сродкам сувязі паміж часткамі якіх з'яўляюцца злучальныя словы:

- 1) Калі памірае мара, свет заслання хмара.
- 2) Шкада заранкі мне, што ў небе дагарае на ўсходзе дня майго, якому ружавець.
- 3) Хутчэй перасохнуць крыніцы і рэкі, чым клятву парушу сваю.
- 4) Усе, хто быў на маёўцы, хаваліся ад дажджу.
- 5) Жадалі госці шчыра часінаю такой, каб шчасце было ў доме, і мір, і супакой.

А 6 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай дзейнікавай часткай:

- 1) Чым бліжэй блізілася сустрэча з вёскай, тым больш расла трывога
- 2) Я не заўважыў, як мая сталасць настала.
- 3) Хто позна ходзіць, той сам сабе шкодзіць.
- 4) Зрабілі мы б нямала, каб сілы нам хапала.
- 5) Мароз такі, што скоўвае дыханне.

А 7 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай выказнікавай часткай:

- 1) Гэта ўсё, што я хацеў сказаць.
- 2) Гул бою выразна чуўся з таго боку, дзе зайшло сонца.
- 3) Праўда ў тым, каб не сагнуцца перад наступам бяды.
- 4) Пра ўсё нашэптваюць галіны, калі прыслушацца да іх.
- 5) Ураджанне такое, быццам знаходзішся недзе пад Рыгай, на ўзбярэжжы Балтыйскага мора.

А 8 Адзначце складаназалежныя часкі з дададай дапаўняльнай:

- 1) Што аднаму з цяжкасцю даецца, тое калектывам лёгка бярэцца.
- 2) Вы не бачылі часамі, як напіўшыся з крыніц, вырасталі за лясамі горы спелых навальніц?
- 3) Што ў полі родзіцца, усё дома згодзіцца.
- 4) Хто ў хвіліну цяжкую руку мне падаў, той братам навек застанецца.
- 5) Ды хіба загадаеш каму, каб гады над табою і мною ўлады не мелі.

А 9 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай азначальнай часткай:

- 1) Прыгадаў я цябе, лес далёкага краю, дзе, як быццам маршчынку на лбе, сцежку кожную знаю.
- 2) Дзень прайшоў не так, як хацелася.

- 3) Едзем паўз бэрэзнік беланогі, што ў расе на досвітку прадрог.
- 4) Зрадлівая дрыгва пагражала зацягнуць у сваю багну кожнага, хто аступіцца або зробіць неасцярожны крок.
- 5) Прышоў у наша ён сяло, калі павечарэла.

А 10 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай часу:

- 1) Яны былі шчаслівыя, асабліва калі жылі ўдвух.
- 2) Змоўкнуць совы ў дуплах, як развіднеецца на дзень.
- 3) Ля акон дзве таполі не шумяць, бо баяцца парушыць твой сон.
- 4) Хлопцы паваліліся на зямлю і паснулі, толькі калі пазбіралі ды спалілі ўсё бліжэйшае галлё.
- 5) Ураджайным будзе лета, калі снег аж да акон.

А 11 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай месца:

- 1) Шануй бацьку з маткай, бо другіх не знойдзеш.
- 2) Толькі на лодцы можна дабрацца туды, куды не трапяць ні фурманка, ні машына, ні пешаход.
- 3) Перасохла рэчка, дзе крыніца бегла.
- 4) Удзень, як лекцыі канчалі, на рэчку хлопцы выбягалі крыху пакоўцацца на лёдзе...
- 5) З далейшай размовы высветлілася, што дзядзьку завуць Зыгмусь.

А 12 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай прычыны:

- 1) Ён смела на вуліцу выйшаў, дзе бэз густаліста за нізкім штыкетнікам рос.
- 2) Для агню тут корм багаты, як ускінецца пажар.
- 3) Свет не забудзе сцяга над рэйстагам, таму што нялёгка нам узяць яго.
- 4) Калі ўпадзе адзін баец — заменіць паўшага другі.
- 5) Тут зусім ціха, асабліва калі сцямнее.

А 13 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай параўнальнай часткай:

- 1) Як ворану вышэй арла не лятаць, так ворагу нашай зямлі не таптаць.
- 2) Лёгкі туман праплывае над Мінскам, быццам пялёсткамі сыплюць сады.
- 3) Там, нібы ў Беларусі, і вербы растуць, і рабіны.
- 4) Я за жыццё схапіўся прагна, як за галлё дубовы ліст.
- 5) К сонцу ў неба імкнуцца ўсе, як ракеты хвастатыя ў космас.

А 14 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай умовы:

- 1) Раз ён так сказаў, то так і будзе.
- 2) Толькі не маніце, бо другі раз мы вам не даруем.
- 3) Голас грымеў, нібыта нехта моцна біў у бубен.

- 4) Як толькі развіднела, на вуліцы зноў пачалі збірацца мужчыны.
- 5) Усё вырасце на нашай зямлі, абы дождж праходзіў.

А 15 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай уступальнай часткай:

- 1) Жаўрук пад небам заміраў ад радаснае песні, хаця шарэў яшчэ наўкол зляжалы снег.
- 2) На сонцы было гарача, хоць к вечару спёка зменшылася.
- 3) Пра ўсё нашэптваюць галіны, калі прыслухацца да іх.
- 4) Там, дзе вада спадала, прабівалася і жаўцела буйная шыракалістая лотаць.
- 5) Вечарам, калі вучні прыходзілі са школы, Рыгорка таксама вяртаўся дамоў.

А 16 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай спосабу дзеяння:

- 1) Рэчка разлілася так шырока, як не разлівалася ўжо шмат гадоў.
- 2) Злаваць чыноўнік пачынае, бо дзядзька вытрыманасць мае.
- 3) Як клікнулі, так і абазваўся.
- 4) Ніводнага слова, як ён ні страўся ўлавіць, нельга было разабраць.
- 5) Колас з коласам гутарку дзіўную завялі, бы на хмары злуюць.

А 17 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай мэты:

- 1) Колькі ж трэба было працы, каб тут вырасла гара?
- 2) Вось і сонца не відаць, бо за хмары легла спаць.
- 3) З высокіх душ гартуецца планета, каб душагубам месца не было.
- 4) Самота выльецца слязамі, як хмара цёмная – дажджом.
- 5) Я люблю бярозку, што пье з вятрамі.

А 18 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай меры і ступені:

- 1) Для таго каб праца давала плённыя вынікі, трэба прывучаць да сталых і сур'ёзных адносін да яе з малых гадоў.
- 2) Білі абцасамі так гулка ў дол, ажно ўсё гойдалася наўкол.
- 3) Дзе няма ахвоты, там няма работы.
- 4) Бацькі прыносілі яму яду, так што галадаць не прыходзілася.
- 5) Гром пракаціўся па-над лесам, аж зазвінелі вокны.

А 19 Адзначце складаназалежныя сказы з паслядоўным падпарадкаваннем:

- 1) К таму часу, калі ён вярнуўся зноў у мястэчка, не стала таго следчага, што разбіраў бацькаву справу.

- 2) Іван ведаў, што яго чакаць тут ніхто не будзе, але пастаяў ля нізенькага стацыйнага плоціка, пакуль людзі не разышліся.
- 3) Салодка мроіцца, як пахне мак, як зоры мрояцца і спіць вішняк.
- 4) Ты наводзіш там парадкі, каб ўсё было так, як было тады, калі мама адгэтуль паехала.
- 5) Рушылі ў дарогу ўжо тады, калі сонца схавалася за лесам і над балотамі ляглі тонкія змрокі, якія з кожнай хвілінай усё гусцелі і гусцелі.

А 20 Адзначце складаназалежныя сказы з сузалежным аднародным падпарадкаваннем:

- 1) Усё было ў парадку, калі не лічыць гэтай раніцы, якая пачыналася не вельмі добра.
- 2) Схіліўшыся за плотам у ціхім завулку, яны бачылі, як дырэктар выйшаў на ганак, як замкнуў дзверы, як тузануў за дзверы, нібы правяраючы надзейнасць замка.
- 3) Часам Лабановічу здавалася, што школа адстае, што вынікі дасягнуты нязначныя і што наогул ён няважны настаўнік.
- 4) Хутка ласяня з маці падышлі да стромкай новай рэчкі-канавы, дзе яны пілі золкам ці познім вечарам плытку смачную вадку; за якой — у цемнаватай зелены сярэд мноства дамоў — чуліся тыя знаёмыя галасы.
- 5) Там, дзе сосны заглядаюць у высі ды сцяною стаяць чараты над вадой, прасядзеў я некалькі гадзін.

А 21 Адзначце сказы, на месцы пропуску ў якіх ставяцца коскі:

- 1) З працы пачынаецца Купала__з песні__што яднала ўсіх людзей__з казак__дзе крыві і слёз хапала__з калыханкі__сонца і надзей.
- 2) Усё__пакінуць__след__павінна__бо__як__пачаўся__белы свет__прамень__пясчынкі і расліна нязменна пакідаюць след.
- 3) Час зараз такі__што__калі сёння не паспееш зрабіць справу__дык заўтра аб ёй не трэба нават успамінаць.
- 4) Але толькі вясною высока ў небе клічуць радасць журавы__і__калі яна запазнілася да цябе__абавязкова прыйдзе з гэтай песняй.
- 5) Шкада мне зялёнай нівы__што шуміць у полі__таго дуба__што над рэчкай песціца ў прыволлі.

А 22 Адзначце складаныя бяззлучнікавыя сказы, на месцы пропуску ў якіх ставяцца ставяцца працяжнікі:

- 1) Захочаш мець__мацней жадай!
- 2) Зямля жыве__у бераг б'юць прылівы, у вырай адлятаюць жураўлі.
- 3) Хату зрабіць__не скрынку збіць
- 4) Куды ні кінь__усё бялютка.
- 5) Гэтыя месцы прыглынуліся працавітым, мірным бабрам__вакол цішыня і спакой, шмат вады і корму.

А 23 Адзначце складаныя бяззлучнікавыя сказы, на месцы пропускау ў якіх ставяцца ставяцца двукроп'і:

- 1) Была калісь пара__шумела завіруха і замяла маёй мінуўшчыны сляды.
- 2) Вецер пракоціцца, будзячы нівы,__нівы калоссем шумяць.
- 3) Я ўслухоўваюся__аднекуль чуюцца галасы.
- 4) Нездарма ў народзе кажуць__рэкі прыцягваюць дождж.
- 5) Прышоў працаваць__няма чаго час каратаць.

А 24 Адзначце складаныя сказы з рознымі відамі сувязі (улічыце, што знакі прыпынку не расстаўлены):

- 1) Мы добра бачым тую небяспеку якая пагражае людзям і трэба зрабіць усё для таго, каб адвесці бяду.
- 2) Калі парою лістападу ў вырай птушкі адлятаюць, яны ў дубровах пакідаюць свае вясновыя напевы, каб не згубіць іх недзе часам у хмурным небе на чужыне.
- 3) Было ўжо не рана неба па-ранейшаму нізка вісела над мокрай зямлёй але дождж перастаў вецер улёгся.
- 4) У птушак галасней размовы адталі рэчак берагі і скрозь па ўзгорках і дубровах нібы шавеляцца снягі.
- 5) Калі дзяцей прывезлі сустракаць выйшаў увесь штабны атрад усе сяляне вёскі дзе мы размяшчаліся.

А 25 Адзначце сказы з памылкамі ва ўжыванні чужой мовы:

- 1) Пятровіч пазнаёміў мяне са сваёю падарожніцай і сказаў, што я хутка з ёю ажанюся.
- 2) Кожны чалавек – гэта цэлы свет. (К. Чорны)
- 3) Вольга Усцінаўна скардзілася, што прыехаў сын і не даў на сябе паглядзець.
- 4) Браце мой, сказаць магу адно: “Я цябе зайдрошчу як нікому!”
- 5) Ён падумаў, што ці не паехаць яму заўтра ў вёску.

А 26 Адзначце, якая схема адпавядае настановаўцы знакаў прыпынку ў сказе з прастай мовай:

Матчына мова за руку павяла прызнаваўся Якуб Колас і, хвіліну памаўчаўшы, дадаваў Б(б)еларускае слова, пяшчотнае і ласкавае, гнеўнае і сумнае, паслухмянае і гнуткае ў паэтычным радку, было бліжэйшае і мілейшае майму сэрцу.

1) “П: – а і а, – П”.	4) “П? – а і а: П”.
2) “П, – а і а: – П”.	5) – П ? – а і а: П.
3) – П? – а і а: П.	

А 27 Адзначце спосаб перадачы чужой мовы ў сказе:

Янка Купала клікаў народ да змагання за чалавечыя правы – “людзьмі звацца” і ісці “да сонца і да зор”.

- 1) няўласна-простая мова;
- 2) простая мова;
- 3) дыялог;
- 4) ускосная мова;
- 5) цытата.

А 28 Адзначце сказы, у якіх правільна пастаўлены знакі прыпынку ў сказах з чужой мовай:

- 1) “Гэ, брэшаш ты, мароз, не згіну я пад карою ледзяною, пабарукаемся з табою!” – як бы гаворыць смела, гулка марозу бойкая рачулка.
- 2) Крынічка пытала: чаго матулечка-рака так цяжка ўздыхае.
- 3) “Мы вашы браты, дрыгавічы з Бярозы-ракі, што ў Дняпро цячэ”, – адказаў, нізка кланяючыся, страцім.
- 4) І пытаўся я ў сябе: няўжо тады, стагоддзі назад, мае малапісьменныя продкі ведалі і разумелі, што без Радзімы жыццё іх страціць сэнс і яны тут жа знікнуць, бяследна растварацца ў свеце белым...
- 5) “Можна і ў Дагестан з’ездзіць, – з напускным спакоем, тоечы радасць адказаў Алесь, а каб падмацаваць свой знешні спакой, дадаў – У Сярэдняй Азіі прырода цікавейшая...”

А 29 Адзначце, колькі і якіх знакаў прыпынку павінна быць у сказе:

Акрамя важнага практычнага значэння разведка боем што мела вось-вось пачацца мела і іншае чалавечае значэнне яна быццам заканчвала тое даўняе напружанае чаканне якое становілася ўсё больш цяжкім мучыла сваёй нерухомацю.

- 1) 5 косак, 1 двукроп’е;
- 2) 5 косак, 1 працяжнік;
- 3) 6 косак, 1 двукроп’е;
- 4) 6 косак, 1 працяжнік;
- 5) 7 косак.

А 30 Устаноўце адпаведнасць паміж сказамі і іх характарыстыкамі:

А Іх аднолькавы пуціны – ды не сходзяцца яны.	1) просты, ускладнены адасобленай акалічнасцю і аднародным выказнікам;
Б Дзе прайшло маленства, там пачынаецца Радзіма.	2) складаназлучаны сказ, паміж часткамі якога выражаюцца супраціўныя адносіны;
В Іншага ж часу ў яго не было: амаль кожнага дня яны ездзілі з Зарубам па вёсках – далёкіх і блізкіх.	3) складаны сказ з рознымі відамі сувязі: злучальнай і падпарадкавальнай;
Г А я ўгледзеў жоўты мох, і пэўна, мне здалося, што чую топат ціхіх ног, што крочыць полем восень.	4) складаны бяззлучнікавы сказ з разна-тыпнымі часткамі;

Д Жыта, адкрасаваўшы, налівалася, палавела, але яшчэ было маладзенькае.	5) складаназалежны сказ з даданай акалічнаснай часткай месца.
---	---

1) А2 Б4 В5 Г3 Д1;

4) А1 Б3 В5 Г2 Д4;

2) А1 Б2 В3 Г4 Д5;

5) А2 Б5 В4 Г3 Д1.

3) А5 Б4 В3 Г2 Д1;

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	раздзел мовазнаўства, у якім вывучаецца сказ;	
В 2	сказ, які складаецца з дзвюх або некалькіх частак;	
В 3	сувязь у складаназлучаных сказах;	
В 4	складаныя сказы, у якіх часткі звязаны падпарадкавальнай сувяззю;	
В 5	адносіны паміж часткамі складаназалежнага сказа, якія злучаны пры дапамозе злучнікаў <i>а, але, ды (=але), аднак, затое, толькі</i> (дзеянні і з'явы супастаўляюцца);	
В 6	даданая частка складаназалежнага сказа, якая паясняе назоўнік у галоўнай частцы або канкрэтызуе значэнні ўказальных займеннікаў <i>той, такі, гэты, гэтакі</i> ;	
В 7	складаныя сказы, у якіх часткі звязаны бяззлучнікавай сувяззю;	
В 8	складаныя сказы, у якіх тры і больш часткі звязаны злучальнай і падпарадкавальнай, злучальнай і бяззлучнікавай, падпарадкавальнай і бяззлучнікавай або злучальнай, падпарадкавальнай і бяззлучнікавай сувяззю;	
В 9	форма перадачы чужой мовы, пры якой мова перадаецца ад імя той асобы, якой належыць, з поўным захаваннем не толькі зместу, але лексічных, марфалагічных і лексічных асаблівасцей;	
В 10	чужая мова, якая перадае толькі асноўны змест выказвання пэўнай асобы ад імя аўтара (апавядальніка).	

ВАРЫАНТ 2

Заданні А

А 1 Укажыце няправільныя сцвярджэнні:

- 1) часткі складанага сказа могуць быць развітымі і неразвітымі, поўнымі і няпоўнымі, ускладненымі і няўскладненымі;
- 2) сказ з'яўляецца складаным, калі ў ім налічваецца дзве і больш граматычныя часткі;
- 3) у складаных сказах граматычныя часткі аб'ядноўваюцца паміж сабой пры дапамозе знакаў прыпынку;
- 4) часткі складаназлучанага сказа заўсёды аддзяляюцца коскай або іншымі знакамі прыпынку;
- 5) у складаназалежным сказе адна ці некалькі частак падпарадкаваны адной іншай.

А 2 Адзначце складаназалежныя сказы, сродкам сувязі паміж часткамі якіх з'яўляюцца злучальныя словы:

- 1) І так напамнілі знаёма мне тую раннюю пару, калі над кожным ціхім домам дымкі ўздыхаюцца ўгару.
- 2) Хутчэй перасохнуць крыніцы ды рэкі, чым клятву парушу сваю.
- 3) Тут вербы схіляюцца нізка, калі ім паклоніцца госць.
- 4) Пісаў я смыкамі ўсіх скрыпак, якія смяюцца і плачуць.
- 5) За драўлянымі млынамі, дзе канчаюцца масты, шырачэзнымі лістамі ахінуліся бары.

А 3 Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх коска ставіцца:

- 1) Дзесьці блізка крычаць кулікі і рака ўскіпае ад хвалі
- 2) Сонца на небе ўжо няма і між хат туліцца вечаровы паўзмрок.
- 3) У таку стаяў прыцемак і пахла саломай, пылам.
- 4) Зашумела над кручай сасна і вярба зацвіла пры дарозе.
- 5) Рыбак вяслом саштурхнуў карму з пясчанай мелі і лодка лёгка загойдалася.

А 4 Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх коска не ставіцца:

- 1) У апошнія дні ўсё мацней прыгравала сонца і павявала душнаватым водарам бярозавага лісця.
- 2) У канцы жніўня ночы былі ўжо даволі халаднаватыя і ў палісадніках прыемна пахлі хризантэмы.
- 3) Пад вечар спыняе свой звон неабдымная цішыня і кладзецца на зямлю цішыня.
- 4) Вецер зайшоў з захаду і цёмныя дажджавыя хмары заслалі ўсё неба.

- 5) Абапал дарогі каласілася жыта і сакаталі ў ім цыркуны.

А 5 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай умовы:

- 1) Як паеў ты з маслам бульбы, ідзеш на працу, як на гульбы.
- 2) Збожжа трэба з поля збіраць, а то асыпаецца.
- 3) Як смяюцца толькі дзеці, усміхнуўся тут Сымон.
- 4) Пасля таго як дакасілі, разам выходзілі і жаць.
- 5) Калі добра ўзарэш, то і ўраджай збярэш.

А 6 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай уступальнай часткай:

- 1) Хоць няма ветру, а ўсё роўна лес шуміць.
- 2) Які ж ён быў паляўнічы, каб не ўмеў добра страляць.
- 3) Хай бывае цяжка часам, не здаюцца нашы сэрцы.
- 4) Над галавой, дзе ўчора вісела пахмурная зімняя смуга, цяпер глядзелася чыста-празрыстая сінь.
- 5) Хутчэй перасохнуць крыніцы і рэкі, чым клятву парушу сваю.

А 7 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай спосабу дзеяння:

- 1) Нарэшце гром так неба скалыхнуў, што ўпала і разбілася вясёлка і морам разлілася скрозь.
- 2) Я кажу так таму, што хачу выратаваць людзей.
- 3) Хоць з кветак па адным пялёсткі аблятаюць, але ж затое кветкі не сівеюць.
- 4) Няма на свеце справы больш пачэснай, як быць народу творцай і слугой.
- 5) Абняўся так, што ў хлопца косці затрашчалі.

А 8 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай мэты:

- 1) Не для таго мы гадавалі дзяцей, каб яны пад старасць нам не памагалі.
- 2) Маша хітра ўсміхнулася і глянула туды, адкуль усё мацней і мацней даносіўся стук матацыкла.
- 3) З усходу ішла вясна, каб зноў на палях зелянець.
- 4) Часта прыходзілася спыняцца, таму што дарога была несамавітая.
- 5) Не сей пшаніцы, калі дзеці ідуць у суніцы.

А 9 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай меры і ступені:

- 1) Памятаў ён усё так, нібы яно здарылася ўчора.
- 2) На вуліцы пасвятлела, хоць ужо надыходзіў вечар.
- 3) І скрозь, куды ў хату ні зайдзі, дыхне ад печы дух гарача-кменны.
- 4) У вушах так засвістала, аж дух заняло.

- 5) З даўніх часоў дрэва было адным з тых матэрыялаў, якія прыцягвалі ўвагу мастакоў.

А 10 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай азначальнай часткай:

- 1) Яны спаткаліся так, быццам ведалі адзін аднаго з маленства.
- 2) Мы пускаем млын, які збудаваў самі сваімі рукамі.
- 3) Калі ўжо сонейка прыгрэла, Антось на полі скончыў дзела і выпраг коніка сівога, свайго памочніка старога.
- 4) Старыя яліны высока ўзнеслі свае лапы ў чорнае неба, на якім мігацелі рэдкія зоры.
- 5) Вокам змералі салдаты, ці далёка да сяла.

А 11 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай дзейнікавай часткай:

- 1) Што ў полі родзіцца, усё дома згодзіцца.
- 2) Ён не ведаў, колькі часу прайшло.
- 3) Хто ў хвіліну цяжкую руку мне падаў, той братам навек застанеца.
- 4) Каб зверху пазнаць нас маглі пералётныя гусі, зіму зімаваць, засталіся б яны ў Беларусі.
- 5) Увесь выгляд быў такі, быццам прыбег аднекуль.

А 12 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай выказнікавай часткай:

- 1) Які розум, такая і гаворка.
- 2) Ногі блыталіся ў траве, над якой гулі пчолы.
- 3) Ганна такая, што без справы сядзець не можа.
- 4) Алеся здзівілася, як хутка ўсё змянілася вакол.
- 5) А чалавек той, хто змагаецца за роўнае права на шчасце для ўсіх на зямлі.

А 13 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай дапаўняльнай часткай:

- 1) Па духу ў хаце можна было меркаваць, што ў печы нешта пяклося ці тушылася.
- 2) Лепей за ўсё мне мясціна тая, дзе я нарадзіўся і ўзрос.
- 3) Хлопцу здавалася, што поезд цягнеца вельмі марудна.
- 4) Туравец адзначыў, што гаварыў Дрозд ціха, глуха.
- 5) Дзяды і бацькі нашу мову стваралі, каб звонка звінела, была як агонь.

А 14 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай часу:

- 1) Даведаўшы аб тым, што мяне цікавіць, дзядзька Зыгмусь прапанаваў перабірацца да яго.
- 2) Хто позна ходзіць, той сам сабе шкодзіць.

- 3) Сцяжынка прыводзіць нас да сланечніку, які шэрай нерухомай сцяною дрэмле ўначы.
- 4) Валодзя паступіў у інстытут, калі яго старэйшы брат ужо быў на апошнім курсе.
- 5) Ледзь толькі ўзышло сонца, як хлопцы былі на нагах і спешна рушылі ў дарогу.

А 15 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай месца:

- 1) На разборнай байдарцы можна прабрацца ўсюды, дзе ёсць хоць трэшкі вады на паверхні.
- 2) Рана ў поле выязджай, каб быў добры ўраджай.
- 3) Куды павявае ветрык, туды сцелецца дым ад вогнішча.
- 4) Калі пераехалі мост цераз Сож, ужо добра развіднела.
- 5) Начлежнікі выбралі сухі груд, каб можна было прылегчы і разлажыць агонь.

А 16 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай часткай прычыны:

- 1) Таму і сумна мне часамі, што з дому вестак не чуваць.
- 2) Толькі па дзвюх абгарэлых бярозах стары пазнаў месца, дзе пражыў усё сваё жыццё.
- 3) Аблокі, якія плывуць на небе, вецер гнаў усё хутчэй.
- 4) Дзе раней была пясчаная града, там з зарою пераліваецца вада.
- 5) Ліпы шумелі, бо ўверсе шумеў вецер.

А 17 Адзначце складаназалежныя сказы з даданай параўнальнай часткай:

- 1) Бяда, як пыл, развеяна вятрамi.
- 2) Усё зацвіло, загаманіла, бы жыватворчая тут сіла ад сну прыроду абудзіла.
- 3) Правей носа карабля два разы нешта слаба бліснула ў цемры, нібы хтосьці пстрыкнуў ліхтарыкам.
- 4) Лыжы ў пульхным снезе правальваліся глыбей, чым трэба было для хуткай хады, і амаль не слізгалі.
- 5) Стаяла яблыня ля вёскі, як падарожнік між дарог.

А 18 Адзначце сказы, на месцы ўсіх пропускау ў якіх ставіцца коска:

- 1) Калі выйдзеш летам за сяло__не адарвеш вачэй ад шырокага поля збжыны__якая няспынна__як мора__коціць хвалі пад лёгкім павевам ветру.
- 2) Там__дзе сосны гурбою заглядаюцца ў высі__дзе чароты сцяною над вадою ўзняліся__дзе арэшнік развесіў гронкі вочак-арэхаў__заблудзілася ў лесе зялёнае рэха.

- 3) Іван быў спакойны__бо__калі кавалёў пачне прычыць__то ў яго запасе ёсць яшчэ аргументы.
- 4) Ад узбалотка__дзе крычаў дзярках__плыў свежы настой медуницы__змешаны з водарам вялай дзяцеліны__якая скошана__відаць__недзе паблізу.
- 5) Быў гэты вечар веснавы__што чуць было здалёк__як люстра возера ў цішы разбіў мой паплавок__як__зачапіўшыся ў бары за верхавіны дрэў__зары нягаснучы прамень над Нараччу звінеў.

А 19 Адзначце складаназалежныя сказы з сузалежным аднародным падпарадкаваннем:

- 1) І поле, і пушчы, і рэкі тут чулі, як Цётка спявала, як марыў Бядуля, як слёзы рассыпаў Мацей Бурачок.
- 2) Край мой там, дзе Нёман льецца срэбрапыльнай паласой; там, дзе ўсё смяецца, шчасцем хваліцца, красой!
- 3) Я пабываў усюды, дзе хоць калі ступала мая нага, дзе хадзілі са мною і без мяне мая маці, бацька, дзед.
- 4) Пайду адзін па золкіх туманах туды, дзе срэбрам зімае восень, дзе спеў мой ціхі росіцца ў палях і позняй птушкай просіцца ў нябёсы.
- 5) Калі зубр састарыцца, калі карагодзіць пачнуць маладзейшыя, ён, умудроны жыццём, раптам адчуе, што страціў галоўнае, моўчкі пакідае тое месца, дзе нарадзіўся, жыў, і ідзе прэч ад сваіх.

А 20 Адзначце складаназалежныя сказы з паслядоўным падпарадкаваннем:

- 1) Карабель стаў на якар, калі на маяку ўжо запаліліся агні, якія будуць гарэць цяпер усю ноч.
- 2) Хораша і крыху маркотна бывае ў канцы ліпеня, калі цэлы дзень стаіць неспіханая гамана маладых шпакоў і мацней шапацяць лістотай прыдарожныя бярозы.
- 3) Вясна была ранняя, таму ў пачатку чэрвеня людзі ўжо збіралі першыя суніцы, што весела чырванелі на ўгрэвах.
- 4) Радасна ўсведамляць, што любоў да творчасці народа і веданне яе прывілі Адаму Міцкевічу ў маленстве простыя людзі нашай Навагрудчыны, што яго музу многія гады натхнялі беларускія азёры і лясы.
- 5) У сяле сярод садоў і красак, дзе цвілі зялёныя гады, мы наслухаліся даўніх казак, што калісь расказвалі дзяды.

А 21 Адзначце сказы, на месцы ўсіх пропускау у якіх ставяцца коскі:

- 1) Параўняўшыся з кузняй__на дзвях__якой вісеў замок__ён перайшоў на роўны крок.
- 2) Далей ад берага__там__дзе глыбей__вада здаецца сіняй.

- 3) Зайшоўшы ў двор__я__як і ўсе__хто ведаў гаспадаровы звычкі__адразу ж накіраваўся да лаўкі пад вязнем.
- 4) Рыгор доўга шукаў выхад__а__знайшоўшы__весела ўсміхнуўся і выйшаў з хаты.
- 5) Лабановіч не спыніўся__а__выбраўшы больш зручнае месца__смела рушыў наперад.

А 22 Адзначце складаныя бяззлучнікавыя сказы, на месцы пропускаў у якіх ставяцца ставяцца працяжнікі:

- 1) Слова сказаў__сякераю адсек.
- 2) Як позна ліпы сёлета цвітуць__было так доўга холадна і хмура
- 3) Стажок парадкам абскубаны__ён стаіць блізка ад дарогі.
- 4) Стракозы ляталі над травой, у паветры таўкаліся камары, воблакі павольна плылі ў вышыні і зніклі__усё гэта прадказвала цёплыя дні.
- 5) Я па ўсіх прыкметах бачу__будзе багаты ўраджай.

А 23 Адзначце складаныя бяззлучнікавыя сказы, на месцы пропускаў у якіх ставяцца ставяцца двукроп'і:

- 1) Ён ведаў__маці будзе вялікая радасць бачыць яго.
- 2) Мост праз раку быў разбураны __давялося пераязджаць уброд.
- 3) Раскаціста і гучна грывелі салаўі__звону іх песень не маглі заглушыць грук і шум вагонных колаў.
- 4) Макар пастукаў__ніхто не азваўся.
- 5) Лабановіч акінуў вачамі ваколіцы Цэльшчына__цесна, цёмна і пуста.

А 24 Адзначце складаныя сказы з рознымі відамі сувязі (улічыце, што знакі прыпынку не расстаўлены):

- 1) Святлела неба і недзе там дзе бег паравоз разгараўся ўжо новы дзень.
- 2) Рушылі ў дарогу ўжо тады калі сонца схавалася за лесам і над балотам ляглі тонкія змрокі якія з кожнай хвілінай усё гусцелі і гусцелі.
- 3) Пачынае світаць сіне-белы туман вісіць над кустамі што растуць паблізу насыпу над лугамі і ўзлесе.
- 4) Пад поўдзень выбілася з туману сонца трава і дрэвы ясныя лясы як бы адыходзілі далей неба ўзнімалася вышэй
- 5) Туман расцілаецца ўранку і росы ярчэй сарабра раняючы лісце ля ганку сумуе з вятрамі вярба.

А 25 Адзначце сказы з памылкамі ва ўжыванні чужой мовы:

- 1) Ён сказаў, што а якая нам справа да ўсяго гэтага.
- 2) Калі раптам сціхла і пачуўся чалавечы голас: “Хто тут?” — я зразумеў, што і ў лесе не заўсёды схаваешся.
- 3) Часта пыталася маці ў мяне: “Куды падзеліся зоркі?”
- 4) Алеся маўчала і думала, што ці не кінучь ёй вучобу і завербавацца на будоўлю.

- 5) “А ты, Павел, хіба не знаеш? — пажартаваў востры на язык Шурка. — Сёння ж вялікае свята”.

А 26 Адзначце, якая схема адпавядае пастаноўцы знакаў прыпынку ў сказе з прастай мовай:

Пасля першай страфы Аляксей папрасіў: “Памагайце”, — і яны заспявалі разам: “З гэтай пары я пачаў углядацца ў небе начное і зорку шукаў...”

1) А: “П, – а: П”.	4) А: “П. – А: П...”
2) А: “П! – А – П!”.	5) А – “П і а П”.
3) А: “П”, – а: “П...”	

А 27 Адзначце спосаб перадачы чужой мовы ў сказе:

Смуціўся моцна хлопчык спачатку і аб сваёй хвойцы: каб меў крылі, здаецца, паляцеў бы туды ўжываць тое свежае, чыстае і здаровае паветра, якога так нестала тут.

1) няўласна-простая мова;	4) ускосная мова;
2) простая мова;	5) цытата.
3) дыялог;	

А 28 Адзначце сказы, у якіх правільна пастаўлены знакі прыпынку ў сказах з дыялогам і чужой мовай:

- 1) — Вы з Мінска? — спытала яна шчыра і з ноткай надзеі, па якой я зразумеў, што для яе гэта мае вялікае значэнне.
— З Мінска, — адказаў я і сваю чаргу пацікавіўся: — А чаму вы падумалі, што з Мінска?
- 2) Настаўнік яму сказаў: “Не пакідай, Сцёпка, навукі: у цябе вялікія здольнасці да яе”.
- 3) Якуб Колас справядліва ўказваў, што роднае слова – гэта першая крыніца, праз якую мы пазнаём жыццё і акаляючы нас свет”
- 4) Паляўнічы запытаўся, а масток застанеца зламаны і зірнуў на дзядка.
- 5) Кінуўшы на хаду: “Я да Андрэя”, хлопец амаль выбег з хаты.

А 29 Адзначце, колькі і якіх знакаў прыпынку павінна быць у сказе:

Безліч выпадкаў прыгод і жывых успамінаў хваляй нахлынуць палоняць душу і здаецца зноў ты вярнуўся ў свой край дзе пачатак пачаткаў сэнсу жыцця і пачуцця святога радзіма.

1) 2 коскі, 2 двукроп’е, 1 працяжнік;	4) 4 коскі, 1 працяжнік;
2) 3 коскі, 2 працяжніка;	5) 4 коскі, двукроп’е.
3) 3 коскі, 1 двукроп’е, 2 працяжніка;	

А 30 Устанавіце адпаведнасць паміж сказамі і іх характарыстыкамі:

А Праз колькі часу лес расступіўся, і тады зноў адкрыўся прастор.	1) складаназалежны сказ з сузалежным аданародным падпарадкаваннем, у якім дзве даданыя азначальныя часткі;
---	--

Б Я люблю часіну навалніцы, калі б'е пярун па ўсіх ладах і злуюцца ў хмарах бліскавіцы, кроплі асыпаюча на дах.	2) складаны бяззлучнікавы сказ з аднатыпнымі часткамі;
В Скрыпнулі вароты, ляснуў замок, гаўкнуў сабака, ля калодзежа скрыгнула вага.	3) складаназлучаны сказ, паміж часткамі якога выражаюцца спалучальныя адносіны;
Г Цябе, напэўна, скульптар злепіць, і будзеш ты глядзець на луг з усмешкай той, якая слепіць і аглушае, як абух!	4) складаназалежны сказ з паслядоўным падпарадкаваннем, у якім адна даданая частка часу, а другая – прычыны;
Д Мы прыехалі на возера, калі туман яшчэ не рассяўся, бо сонца толькі што ўзышло.	5) складаны сказ з рознымі відамі сувязі: злучальнай і падпарад- кавальнай.

- 1) А1 Б2 В3 Г4 Д5;
2) А2 Б3 В4 Г1 Д5;
3) А3 Б1 В2 Г5 Д4;

- 4) А3 Б1 В5 Г4 Д2;
5) А4 Б2 В3 Г5 Д1.

Заданні В

	Пытанні <i>Як называе(ю)цца:</i>	Адказы
В 1	сказы, у якіх дзве і больш граматычныя асновы;	
В 2	складаныя сказы, у якіх часткі звязаны злучальнай сувяззю;	
В 3	сувязь у складаназалежных сказах;	
В 4	даданая частка складаназалежнага сказа, якая далучаецца да ўсёй галоўнай часткі пры дапамозе злучнікаў <i>хоць, хай, нягледзячы на тое што</i> і адказвае на пытанне <i>нягледзячы на што?</i>	
В 5	адносіны паміж часткамі складаназлучанага сказа, што злучаны пры дапамозе злучнікаў <i>і, ды(=і)</i> (дзеянні і з'явы працякаюць адначасова або паслядоўна);	
В 6	асноўны сродак сувязі ў складаных бяззлучнікавых сказах;	
В 7	складаныя сказы, у якіх часткі (тры і больш) звязаны злучальнай і падпарадкавальнай, злучальнай і бяззлучнікавай, падпарад-кавальнай і бяззлучнікавай сувяззю;	
В 8	форма перадачы чужой мовы, пры якой мова перадаецца з пункту гледжання аўтара з захаваннем гаворкі персанажа;	
В 9	даслоўная вытрымка з якога-небудзь тэксту або дакладна прыведзеныя чые-небудзь словы;	
В 10	сукупнасць знакаў прыпынку, а таксама правіл іх ужывання ў пісьмовай мове.	

А 6 Адзначце слова, якое з'яўляецца сінонімам да фразеалагізма *БІЦЬ У ХАМУТ*:

- 1) рабаваць коней;
- 2) празмерна хваліцца нечым;
- 3) рашуча не пагаджацца, упарціцца.

А 7 Устаноўце адпаведнасць паміж парамі слоў і іх сэнсавай характарыстыкай і адзначце нумар правільнага адказу:

А дыпламат – дыпламант;	1) амонімы;
Б дарожка – сцежка;	2) амаформы;
В дзень – ноч;	3) паронімы;
Г ручка дзіцяці – ручка дзвярэй;	4) антонімы;
Д вусны пераказ – вусны шэпчуць.	5) сінонімы.

- 1) А2Б4В5Г3Д1;
- 2) А2Б5В1Г4Д3;
- 3) А3Б4В2Г5Д1;
- 4) А1Б2В5Г4Д3;
- 5) А3Б5В4Г1Д2.

А 8 Адзначце словы, у якіх колькасць літар і гукаў не супадае:

- 1) кап'ё;
- 2) ехаць;
- 3) паўзці;
- 4) жменя;
- 5) дзянёк.

А 9 Адзначце словы, у якіх літара **Я** абазначае два гукі:

- 1) старая;
- 2) алімпіяда;
- 3) мядок;
- 4) Янка;
- 5) выганяць.

А 10 Адзначце словы, напісанне якіх не супадае з вымаўленнем:

- 1) лісце;
- 2) скінуць;
- 3) узвышша;
- 4) зжаць;
- 5) красамоўства.

А 11 Адзначце словы, у якіх правільна пастаўлены націск:

- 1) павéдаміць;
- 2) за́няць;
- 3) пурпур;
- 4) цыга́ны;
- 5) камбала́.

А 12 Адзначце радкі, у якіх усе падкрэсленыя літары абазначаюць націскныя гукі:

- 1) аб'інелы, грамадзянін;
- 2) ціхенечка, апрануты;
- 3) беларусы, тытунь;
- 4) бульбяны, дэфіс;
- 5) імя, жальба.

А 13 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара А:

1) гл...таць, р...чны, р...парцёр;	4) сол..., лод...р, ц...гельня;
2) ч...снок, др...васек, ч...ромха;	5) ж...ніцьба, ч...цвер, д...лікатэс.
3) лат...рэя, вод...р, д...лікатны;	

А 14 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара О:

1) выс...кагорны, р...значасовы;	4) ч...рнавокі, мн...гавугольны;
2) г...рналыжны, с...кавыціскалка;	5) п...лімер, п...ўкіламетра.
3) ст...тысячны, сл...вазмяненне;	

А 15 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Э:

1) барт...р, пр...зідэнт;	4) фламаст...р, хр...шчэнне;
2) майст...р, Ц...йлон;	5) гард...роб, ч...кавы.
3) п'ед...стал, ц...рымонія;	

А 16 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Я:

1) зн...вага, п...чатка;	4) м...даль, н...добра;
2) п...шчотны, б...тон;	5) Св...тлана, дроб...зь.
3) в...сна, персп...ктыва;	

А 17 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара І:

1) су...скальнік, аб...ржавець;	4) за...нтрыгаваць, за...сці;
2) тра...няты, над...шоў;	5) пры...сці, адна...менны.
3) пабо...шча, за...ка;	

А 18 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара ў (нескладовае):

1) паўднёва-...сходні, бра...нінг;	4) тры...мф, на ...краіне;
2) пажа...целы, тэрары ...м;	5) Ма...рытанія, ска...тызм.
3) джо...ль, ліноле...м;	

А 19 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца апостраф:

1) раўнапраў...е, ман...як;	4) мыш...як, узмор...е;
2) лас...ён, пад...ёмны;	5) пад...езд, з...яднанне.
3) за верф...ю, раз...юшаны;	

А 20 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ь (мяккі знак):

1) ас...вяціць, грыл...яж;	4) будз...це, кан...як;
2) Мал...ер, шас...цю;	5) дз...ме, Яўціх...еў.
3) хтос...ці, гіл...ятына;	

А 21 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх дапушчаны памылкі:

1) юнат, птаства;	4) добрушскі, Ефрасіння;
2) бястрашны, аванпосны;	5) расстраляць, меца.
3) фашыстскі, манна;	

А 22 Адзначце рады слоў з падваеннем зычных:

1) коннік, Аўдоцця;	4) насценны, аддаць;
2) узлесе, замежжа;	5) каменне, рассыпаць.
3) аддзяліць, бяззбройны;	

А 23 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара В:

1) на...одшыбе, ...озера;	4) за...улак, На...уменка;
2) ...аконны, ...(О, о)рша;	5) ...угор, ...(О, о)льга.
3) па...учок, ...улада;	

А 24 Адзначце словы, якія маюць прыстаўкі:

1) ажына;	4) акула;
2) акідаць;	5) ажыць.
3) акварыум;	

А 25 Нулявы канчатак маюць словы:

1) добра;	4) сынаў;
2) дошка;	5) санаторый.
3) зацікаўлены;	

А 26 Адзначце словы, якія маюць формаўтваральныя афіксы:

1) садовы;	4) маляваць;
2) устаньце;	5) несучы.
3) прыдарожны;	

А 27 Адзначце словы з аднолькавай марфемнай будовай:

1) падбегам;	4) ускочыць;
2) тройка;	5) абараняцца.
3) дубовы;	

А 28 Адзначце словы, якія ўтвораны аднолькавым спосабам:

1) завоблачны;	4) безгалосы;
2) тагачасны;	5) непарыўнасць.
3) даверху;	

А 29 Адзначце неадусаўлёныя назойнікі:

1) моладзь;	4) натоўп;
2) нябожчык;	5) Марс (планета).
3) валет;	

А 30 Адзначце канкрэтныя назоўнікі:

1) цяжар;	4) гонар;
2) мяцеліца;	5) навальніца.
3) смеласць;	

А 31 Адзначце назоўнікі, якія не маюць формы множнага ліку:

1) каменне;	4) зямля;
2) клён;	5) золата.
3) ціш;	

А 32 Адзначце назоўнікі агульнага роду:

1) дырыжор;	4) выкладчык;
2) задавака;	5) манюка.
3) заіка;	

А 33 Адзначце, лік якіх назоўнікаў не супадае ў беларускай і рускай мовах:

1) грудзі;	4) каноплі;
2) бацька;	5) суткі.
3) арэлі;	

А 34 Адзначце да якіх назоўнікаў правільна дапасаваны прыметнікі:

1) прыгожая подпіс;	4) злая сабака;
2) залаты медаль;	5) вялікая гусь.
3) цёплае Сочы;	

А 35 Адзначце назоўнікі I скланення:

1) краіна;	4) дзядуля;
2) выскачка прыйшоў;	5) возера.
3) хваля;	

А 36 Адзначце назоўнікі II скланення:

1) семя;	4) паліто;
2) горад;	5) дзяжурны.
3) поле;	

А 37 Адзначце назоўнікі III скланення:

1) плюшч;	4) радасць;
2) рукапіс;	5) шынель.
3) верф;	

А 38 Адзначце рознаскланяльныя назоўнікі:

1) імя;	4) полымя;
2) качаня;	5) племя.
3) старшыня;	

А 39 Адзначце назойнікі, якія ў родным склоне адзіночнага ліку маюць канчаток -А:

1) кампрэс;	4) спартсмен;
2) крос;	5) твар.
3) табар;	

А 40 Адзначце назойнікі, якія ў родным склоне адзіночнага ліку маюць канчаток -У:

1) дах;	4) экскаватар;
2) рэцэпт;	5) агняцвет.
3) гукапіс;	

А 41 Адзначце словазлучэнні з граматычнымі памылкамі:

1) з няўмекай Антонам;	4) сумчатае кенгуру;
2) крываваая мазоль;	5) раённы ЗАГС.
3) двухмеснае купэ;	

А 42 Адзначце словазлучэнні з якаснымі прыметнікамі:

1) жанаты чалавек;	4) залаты характар;
2) разумнае дзіця;	5) буслава гняздо.
3) студэнцкі інтэрнат;	

А 43 Адзначце словазлучэнні з адноснымі прыметнікамі:

1) воўчы след;	4) жалезны характар;
2) сонечная ўсмешка;	5) карысныя рэчы.
3) пяцітонны самазвал;	

А 44 Адзначце словазлучэнні з прыналежнымі прыметнікамі:

1) Кацін сшытак;	4) леснікова пасада;
2) нутрыевае футра;	5) салаўіная песня.
3) беларускі пераклад;	

А 45 Адзначце прыметнікі, якія не ўтвараюць ступеней параўнання:

1) малады;	4) буланы;
2) каляровы;	5) васільковы.
3) малы;	

А 46 Адзначце прыметнікі, якія пішуцца праз злучок:

1) будаўніча(мантажны);	4) агніста(чырвоны);
2) трох(зменны);	5) мала(спрыяльны).
3) вода(напорны);	

А 47 Адзначце прыметнікі, якія пішуцца разам:

1) сацыял(шавінісцкі);	4) контр(адміральскі);
2) усе(баковы);	5) напаў(разбураны).
3) рыба(гандлёвы);	

А 48 Адзначце адносныя займеннікі:

1) чый;	4) каторы;
2) ніякі;	5) уся.
3) некалькі;	

А 49 Адзначце лічэбнікі, пры скланенні якіх дапушчаны памылкі:

1) трыямі кнігамі;	4) сямісот чалавек;
2) у дзвюх тысячах восьмым годзе;	5) з абедзюма хлапчукамі;
3) у паўтара літрах;	

А 50 Адзначце дзеясловы II спражэння:

1) піць;	4) сядзець;
2) разрэзаць;	5) плесці.
3) запрэгчы;	

А 51 Адзначце словазлучэнні з пераходнымі дзеясловамі:

1) глядзець кіно;	4) завалодаць сэрцам;
2) працаваць на заводзе;	5) выпіць квасу.
3) жаць жыта;	

А 52 Адзначце сказы з дзеясловамі незалежнага стану:

1) Вучань прачытаў кнігу;	4) Лясы высакалі, выпальвалі;
2) Пісьмы разносяцца паштальёнам;	5) Сінеецца бор.
3) Лісце гналася ветрыкам;	

А 53 Адзначце дзеясловы, якія не ўтвараюць трывальнай пары:

1) стаяць;	4) важнічаць;
2) бяліць;	5) разысціся.
3) перашэптвацца;	

А 54 Адзначце словазлучэнні з дзеепрыметнікамі:

1) чытаючы твор;	4) пясчаны курган;
2) парэзаны хлеб;	5) нержавеючая сталь.
3) праштудзіраванае правіла;	

А 55 Адзначце словазлучэнні з няправільна ўжытымі дзеепрыметнікамі:

1) растаяўшы снег;	4) дагледжаны сад;
2) бастуючы рабочы;	5) прыціхлая зямля.
3) расколаннае палена;	

А 56 Адзначце словазлучэнні з дзеепрыслоўямі:

1) сустрэўшыся вечарам;	4) пазіраючы на хлопца;
2) бягучыя справы;	5) носячы ваду.
3) неасветленая вуліца;	

А 57 Адзначце прыслоўі, якія пішуцца праз злучок:

1) па(мойму);	4) калі(нікалі);
2) на(перакор);	5) па(дзіцячы).
3) (з)размаху;	

А 58 Адзначце прыслоўі, якія пішуцца разам:

1) (да)смаку;	4) што(тыдзень);
2) (паў)сядзённа;	5) раз(пораз).
3) (у)адзіночку;	

А 59 Адзначце словазлучэнні з правільна ўжытымі прыназоўнікамі:

1) смяяцца над сястрой;	4) пайсці ў суніцы;
2) хварэць на сухоты;	5) клапаціцца пра маці.
3) больш за сотню чалавек;	

А 60 Адзначце сінтаксічныя канструкцыі, у якіх НЕ-(НЯ-) са словамі пішуцца разам:

- 1) (не)ахайны, (не)дзе, (не)даядаць, (ня)зробленае заданне;
- 2) (не)сустрэць, (ня)шчыра, (не)хта, (не)трэба;
- 3) (не)праздольнасць, (не)цікава, (ня)ўключда, (не)далёт;
- 4) (не)людзімы, (не)зроблена, (не)шкада, (не)мінуча;
- 5) (не)ўпапад, (не)ўжываючы, (не)надта, (не)як.

А 61 Адзначце сказы, у якіх НЕ(НЯ) пішацца асобна:

- 1) Як сцягі, вынімаюць кашулі – напамінкі (не/ня)сцерпных страт.
- 2) Сакавітыя пожні мурожныя (не/ня)заменіш нічым і нідзе.
- 3) Шлях да цябе – аблогай (не/ня)ходжанай.
- 4) Мяняецца толькі адзенне – (не/ня)мяняецца сутнасць мая.
- 5) Калі паразважаеш, (не/ня)цяжка дазнацца, бо сведчаць на ўсю (не/ня)абсяжную шыр, што продкі любілі спакойную працу, – Шклоў, Клецк, Мір.

А 62 Адзначце сказы, у якіх часціца НІ надае выказванню сцвярдзальнае значэнне:

- 1) Куды ні глянь – людзі, людзі...
- 2) Трэція суткі яна не спала ні часіны і ўсё ішла.
- 3) Ён прачнуўся ні свет ні зара.
- 4) Ні з месца!
- 5) Людзі вартыя шчасця, дзе б яны ні жылі.

А 63 Адзначце пропускі, дзе пішацца НІ:

Калі б і ў якім настроі н¹...ішоў, залюбуешся, н²... можаш, каб н³... залюбавацца, спынішся, н⁴... ў сілах адвесці вачэй, зачараваны н⁵... бывалай прыгажосцю.

А 64 Адзначце сінтаксічныя канструкцыі, якія не з'яўляюцца словазлучэннямі:

1) хлопцы і дзяўчаты;	4) адпачнуць на поўдні;
2) вакол хаты;	5) буду ад'язджаць.
3) дзякаваць сябру;	

А 65 Адзначце сказы з састаўнымі іменнымі выказнікамі:

- 1) Васілю стала добра, хораша.
- 2) Лось – вялікі майстар прабірацца па балоце.
- 3) Лілася, лілася песня і гэта было падобна на дзіва.
- 4) Раніца выдалася ў той дзень на дзіва сонечная, ласкавая.
- 5) Хата затраслася ад смеху.

А 67 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы з'яўляюцца азначэннямі:

- 1) Начальнік выдаў загад – *працаваць усім без выключэння*.
- 2) Паплылі *Дняпровы* хвалі ажно ў сіне мора.
- 3) Падводчыкам быў пажылы селянін *гадоў пад шэсцьдзесят*.
- 4) *Цяплом агорнутае* поле цвіце, красуецца, шуміць.
- 5) Дзень ішоў *пагодны*.

А 68 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя акалічнасці адасабляюцца:

- 1) *Стараючыся не рабіць многа шуму ў гэты ранні час* імшыстай сцежкай паміж балотам і лесам ішло многа людзей *расцягнуўшыся доўгім ланцугом*.
- 2) Па праходзе *не спяшаючы* ідзе Купала і хаваецца за дзвярыма.
- 3) *Уздымаючы* горы ўсё больш і больш затулялі неба, здавалася, падпіралі яго.
- 4) *Дамоў я ішоў падскокваючы*.
- 5) Чэсь апусціў галаву ў знак свае віны і *стаяў панурыўшыся*.

А 69 Адзначце сказы, у якіх набраныя курсівам словы (словазлучэнні, сказы) трэба выдзеліць коскамі:

- 1) Зямля *вільготная і мяккая* дыхала на поўныя грудзі.
- 2) Ты ж *каханне маё* стань пакутным агнём, стань вялікім акіянам без дна.
- 3) Трэба быць аптымістам і жыць *не апускаючы рук*.
- 4) Дрэвы *у(ў) прыватнасці вольхі і асіны* зімой вельмі крохкія.
- 5) Поўдзень *або Палессе* дарэмна лічыць адной суцэльнай нізінай.

А 70 Адзначце сказы, у якіх коска перад параўнальнымі злучнікамі ставіцца:

- 1) Ён адчуў, як шурпаты *быццам* тарка язык звера лізнуў яго шыю.
- 2) Восень адышла, а зіма не бралася як след.
- 3) На гарызонце віднеецца не што іншае як старажытны Нясвіжскі замак.
- 4) Хворая як хворая. Такіх ён бачыў сотні.
- 5) Пасля канцэрта ён спаў як пшаніцу прадаўшы.

А 71 Адзначце тып сказа па структуры:

Зачыняйце шчыльна хату, каб не дзьмулі халады, на акно пляціце мату, каб не клаў мароз сляды.

- 1) просты;
- 2) складаназлучаны;
- 3) складаназалежны;
- 4) складаны бяззлучнікавы;
- 5) складаны з рознымі відамі сувязі.

А 72 Адзначце сказы, у якіх на месцы ўсіх пропускау ставяцца коскі:

- 1) Нягледзячы на шматлікія перашкоды__Максім Іванавіч Гарэцкі працаваў__не пакладаючы рук.
- 2) Праз заснежаныя лапкі ён добра бачыў лісіцу__асветленую сонцам__зграбную__прывабную ў сваім рыжым уборы__далікатную і прыгожую.
- 3) Хмурынкі белыя ў сіняве__нібыта гусі-лебедзі__плывуць.
- 4) Ігнась вярнуўся дадому праз два тыдні__схуднелы__абарваны.
- 5) Глушэц пачынае такаваць на досвітку__калі вакол цёмна __і лес яшчэ не абудзіўся.

А 73 Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускау ставяцца працяжнікі:

- 1) Чалавек па натуры сваёй __шукальнік.
- 2) Квадрат __ёсць роўнастаронні прамавугольнік.
- 3) Зямля на Случчыне__багатая, урадлівая.
- 4) Сэрца __не камень.
- 5) Песня __гэта крыніца, яна будзе сачыцца, покуль сэрца жыве.

А 74 Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць двукроп'е:

- 1) На шыбе ўсё __снапкі ржання, чароты хвацкія, буйныя, і розных красак траў нямала.
- 2) Адчуванне дакладнасці слова, уменне карыстацца ім, культура мовы і пісьменнасць__усё залежыць ад таго, як загучала слова, пачутае ў маленстве.

- 3) То не снег __ то чаромха цвіце.
- 4) Буду стаяць на сваім __ паэзія – гэта ўздым, паэзія – гэта падзенне, малітва і ачышчэнне, неба твайго непазбежнасць.
- 5) Адразу ж я заўважыў __ вецер пачаў дзьмуць нам у бок, потым і зусім у твар.

А 75 Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пастаўлены правільна:

- 1) У гэту журботную восень, здаецца, зямля ўся галосіць, і вецер праклёны разносіць, і пушча трывожна гудзе.
- 2) Да спаткання ж, рэчка, да другога лета, дарагія пушчы, нівы і лугі.
- 3) Хутка, праз дзень ці праз тыдзень, восень дажджлівая прыйдзе яблыкi ў садзе атрэсці.
- 4) Цудоўны бор, сасна ў сасну, абступіў невялікую паляну.
- 5) Жывой паэзіі крыніца напоіць смагу маладых і будзе, светлая бруіцца праз незлічоныя гады.

А 76 Адзначце сказы, у якіх трэба паставіць тры коскі:

- 1) І шугнуў дождж налётам смелым павіс абрусам густа-белым над гэтым лугам над палямі і льецца коса ручаямі бы невад цягнецца грымотны і б'юцца кроплі ў пыл вільготны
- 2) Я глядзеў у неба і бачыў як у вышыні над лесам адзінока кружыў коршак і толькі яго тонкі адрывісты крык даносіўся да зямлі і абуджаў гэты лясны спакой.
- 3) Калі апускаецца над ракой глухая палеская ноч і тады заціхае Пінск маўклівымі робяцца вуліцы і завулкі і рэдкія крокі прахожых рэхам аддаюцца ў каменных сценах.
- 4) Гэта была яшчэ раніца ранняя раніца калі толькі пачынала брацца на дзень калі яшчэ сонца недзе далёка за лясамі.
- 5) Нарэшце дзённыя і начныя турботы змарылі хлопцаў і яны заснулі так моцна што мусціць цяпер іх не разбудзіў бы ні гром ні мароз.

А 77 Адзначце віды сувязі ў складаным сказе:

А хлопец гаварыў, і голас яго зрываўся на дзіцячы ўскрык, у якім чулася нечалавечая крыўда, крывавы боль растаптаных мар, спадзяванняў...

- 1) злучальная;
- 2) бяззлучнікавая;
- 3) злучальная і падпарадкавальная;
- 4) бяззлучнікавая і падпарадкавальная;
- 5) бяззлучнікавая і злучальная.

А 78 Адзначце, колькі і якіх знакаў прыпынку павінна быць у сказе:

А ліст-хітрэц выжыга хуткі па снезе цягне шнур раўняўкі слядок з сляdochкам супадае бы лапка тут адна ступае.

- 1) 2 коскі, 1 працяжнік;
- 2) 3 коскі, 1 працяжнік;
- 3) 3 коскі, 1 двукроп'е;

- 4) 2 коскі, 1 двукроп'е;
- 5) 2 коскі, 2 працяжніка.

А 79 Адзначце, якая схема адпавядае настанойцы знакаў прыпынку ў дадзеным сказе з простаю моваю:

Генерал выйшаў у завіруху і крыкнуў (П, п)а конях хоць усе былі іменна на конях.

- 1) А: “П”, – а.
- 2) А: “П!” – а.
- 3) А: “П!” – А.
- 4) А – “П!” – а.
- 5) А – “П...” – а.

А 80 Адзначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) прыналежныя прыметнікі абазначаюць прыналежнасць прадмета асобе ці іншай жывой істотце;
- 2) паводле паходжання прыназоўнікі падзяляюцца на вытворныя і невытворныя;
- 3) словазлучэнне – гэта аб'яднанне двух слоў;
- 4) выклічнікі ў адрозненне ад паўназначных слоў не маюць лексічнага значэння.
- 5) састаўны дзеяслоўны выказнік складаецца з асабовай формы дапаможнага дзеяслова-звязкі і інфінітыва дзеяслова.

Заданні В

	Пытанні	Адказы
	Як называе(ю)цца:	
В 1	асноўная мінімальная адзінка мовы, якая называе прадметы і з'явы і служыць для зносін паміж людзьмі;	
В 2	разнавіднасць амонімаў – словы, якія маюць аднолькавае напісанне, але рознае гучанне і значэнне;	
В 3	сінонімы, якія збліжаюцца сэнсавы толькі ў пэўным кантэксце;	
В 4	словы і выразы, запазычаныя з нямецкай мовы;	
В 5	народны выраз, які мае выразнае іншасказальнае значэнне, не з'яўляецца закончаным суджэннем і не мае павучальнага зместу;	
В 6	назоўнікі, якія абазначаюць розныя адцягненыя паняцці, пачуцці, працэсы, дзеянні, уласцівасці, якасці.	

	Вызначце:	
В 7	разрад займеннікаў па значэнні: <i>ніхто, нішто, ніякі, нічый;</i>	
В 8	разрад прыслоўяў па значэнні: <i>высока, далёка, зверху, сюды, дома;</i>	
В 9	разрад часціц па значэнні: <i>што за, ну і, вось дык, ажно, такі;</i>	
В 10	тып словазлучэння ў залежнасці ад спосабу выражэння галоўнага слова: <i>мурожная трава;</i>	
В 11	тып аднастаўнага сказа: <i>У гэты вечар сямнела раней, чым звычайна.</i>	
	Запішыце:	
В 12	назоўнік <i>неба</i> ў назоўным склоне множнага ліку;	
В 13	назоўнік <i>верф</i> у творным склоне адзіночнага ліку;	
В 14	назоўнік <i>герой</i> у месным склоне адзіночнага ліку.	
	Замяніце сінтаксічную канструкцыю адным іншамойным словам:	
В 15	пункт найвышэйшага напружання, пад'ёму, развіцця чаго-небудзь;	
В 16	непрымірымая супярэчнасці;	
В 17	усе словы, якія ўваходзяць у склад якой-небудзь мовы.	
	Перакладзіце рускія словы на беларускую мову:	
В 18	макароны;	
В 19	уксус;	
В 20	охрана.	

ВАРЫЯНТ 2

Заданні А

А 1 Адзначце, у якім парадку трэба размясціць сказы, каб атрымаўся звязны тэкст:

- 1) Толькі як гэта зрабіць? Хто пакажа, хто навучыць?
  - 2) Янка палез на покуць, дастаў з-за абразы кніжку, якую прывёз бацька, і схавай яе за пазуху.
  - 3) Бацька? Да яго лепш не звяртацца: яму сваіх клопатаў хапае...
  - 4) Маці? Добрая, ласкавая маці, яна ахвотна спявала яму песні, але не ўмела чытаць і не магла дапамагчы...
  - 5) Як хацелася яму навучыцца чытаць па-руску!
1) 2, 1, 5, 4, 3;	4) 2, 5, 1, 4, 3;
2) 5, 4, 3, 1, 2;	5) 3, 4, 2, 1, 5.
3) 3, 2, 5, 4, 1;	

А 2 Адзначце словазлучэнні, у якіх выдзеленыя словы ўжыты ў пераносным значэнні:

1) гняздо ластаўкі;	4) карань слова;
2) гарачая спрэчка;	5) чорная фарба.
3) востры розум;	

А 3 Адзначце радкі слоў з няправільна ўжытымі паронімамі:

1) абанемент МТС;	4) дыпламант конкурса;
2) вязальны апарат;	5) аднарукі збанок.
3) выносныя сосны;	

А 4 Адзначце рады, у якіх усе словы з'яўляюцца інішамойнымі (запазычанымі):

1) аўтамат, сеанс, ксеракс;	4) намеснік, зіма, баран;
2) аўца, пшаніца, фермер;	5) абеліск, трумо, джаз.
3) дваранін, гегемон, штанга;	

А 5 Адзначце, у якім з радоў першым напісана ўстарэлае слова, а запазычанае – другім:

1) парасон, фанетыка;	4) каліта, пюрэ;
2) катлета, маркер;	5) бірыла, мітынг.
3) нэпман, танцмайстар;	

А 6 Адзначце слова, якое з'яўляецца сінонімам да фразеалагізма У САБАКІ ВАЧЭЙ ПАЗЫЧЫЦЬ:

1) пільна ўглядвацца;	3) надакучліва.
2) набрацца нахабнасці;	

А 7 Устанавіце адпаведнасць паміж парамі слоў і іх сэнсавай характарыстыкай. Адзначце нумар правільнага адказу:

А абанент – абанемент;	1) амонімы;
Б мужны – смелы;	2) амаформы;
В чорны – белы;	3) паронімы;
Г нота пратэсту – музычная нота;	4) антонімы;
Д лячу ўвысь – лячу людзей.	5) сінонімы.

1) А1Б2В5Г4Д3;	4) А3Б5В4Г1Д2;
2) А2Б5В1Г4Д3;	5) А3Б4В2Г5Д1.
3) А2Б4В5Г3Д1;	

А 8 Адзначце словы, у якіх колькасць літар і гукаў не супадае:

1) дзіця;	4) бяроза;
2) семестр;	5) паўшар’е.
3) каменне;	

А 9 Адзначце словы, у якіх літара Я абазначае два гукі:

1) сяло;	4) Якуб;
2) радыяцыя;	5) каляндар.
3) галерэя;	

А 10 Адзначце словы, напісанне якіх не супадае з вымаўленнем:

1) шчасце;	4) кніжны;
2) падарожжа;	5) сшытак.
3) стрыгчы;	

А 11 Адзначце словы, у якіх правільна пастаўлены націск:

1) х́абар;	4) куліна́рыя;
2) ка́мень;	5) за́нятасць.
3) ва́га;	

А 12 Адзначце рады, у якіх усе падкрэсленыя галосныя з’яўляюцца націскнымі:

1) ліста <u>в</u> ы, ме <u>з</u> енец;	4) аб <u>а</u> пал, ру <u>б</u> ель;
2) надзвыч <u>а</u> й, металург <u>і</u> я;	5) цаг <u>л</u> яны, прас <u>ц</u> іна.
3) грамадзян <u>і</u> н, міз <u>э</u> рнасць;	

А 13 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара А:

1) літ...ратура, р...льеф, адажы...;	4) с...крэт, ч...рніла, бухгалт...р;
2) ц...гляны, ябл...к, Ч...лябінск;	5) ж...ўток, р...монт, ч...рэшня.
3) характ...р, ш...сцісот, ч...рпак;	

А 14 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара О:

1) др...бналессе, д...макіраўніцтва;	4) Н...васібірск, п...ўнапраўны;
2) к...негадоўля, чырв...наармейскі;	5) н...вабудоўля, в...гнетрывалы.
3) п...ўнагалоссе, зб...жжаздача;	

А 15 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Э:

1) ...тыкет, шніц...ль;	4) вет...ран, лібр...та;
2) прынт...р, ц...ркава;	5) світ...р, ігр...к.
3) эпіт...т, р...сора;	

А 16 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Я:

1) сув...зь, ...хідна, ц...цярук;	4) ...нот, в...ранда, нев...сёлы;
2) Вал...нціна, дроб...зь, кул...мёт;	5) з...лёны, к...фір, м...ханік.
3) л...снік, п...сняры, с...лянін;	

А 17 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара І:

1) дэз...нтэгратар, за...нець;	4) пад...граць, за...граць;
2) борт...нжынер, без...дэйнасць;	5) сан...нструктар, між...нстытуцкі.
3) пра...граваць, с...ходзіць;	

А 18 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца літара Ў:

1) здаро...е, во...к;	4) кла...нада, стаяў ...ваччу;
2) да ...краіны, ла...р;	5) а...т, не...роз.
3) тра...ка, Яна ...ладзіміраўна;	

А 19 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца апостраф:

1) аб...ездчык, пагалоў...е;	4) Амудар...я, аб...ёмны;
2) кап...ё, пад...ячы;	5) з...ява, інтэрв...ю.
3) аб...едзены, малакроў...е;	

А 20 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца Б (мяккі знак):

1) рамен...чык, Вікенц...евіч;	4) мякен...кі, кал...е;
2) ц...мяны, ад...ютант;	5) пайс...ці, л...е.
3) казан...скі, разал...ю;	

А 21 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх дапушчаны памылкі:

1) растанне, расада;	4) волжскі, Жана;
2) таварышскі, Вініца;	5) рассыпаць, мадонна.
3) салдатскі, Мека;	

А 22 Адзначце рады слоў з падваеннем зычных:

1) каменны, Таццяна;	4) аббіць, аддаляцца;
2) Палессе, аббегчы;	5) галлё, стагоддзе.
3) раззлавацца, расстанне;	

А 23 Адзначце рады, ва ўсіх словах якіх пішацца В:

1) ...охра, ...опера;	4) ...обад, ...(У, у)рал;
2) ...унія, Тадэ....уш;	5) ...одмель, ...устрыца.
3) ...усце, ...унісон;	

А 24 Адзначце словы, якія маюць прыстаўкі:

1) адукацыя;	4) адужаць;
2) акуп;	5) акуратна.
3) акіян;	

А 25 Нулявы канчатак маюць словы:

1) глыб;	4) сцяна;
2) хорапа;	5) бацькаў.
3) заінелы;	

А 26 Адзначце словы, якія маюць формаўтваральныя афіксы:

1) гарадскі;	4) абедань;
2) сядзьце;	5) гаворачы.
3) прыморскі;	

А 27 Адзначце словы з аднолькавай марфемнай будовай:

1) правамерны;	4) унучка;
2) прагон;	5) лячыць.
3) ляснік;	

А 28 Адзначце словы, якія ўтвораны аднолькавым спосабам:

1) міжгародні;	4) бясхвосты;
2) сярэдневяковы;	5) бяздарнасць.
3) данізу;	

А 29 Адзначце неадусаўлёныя назоўнікі:

1) студэнцтва;	4) народ;
2) сазан;	5) Юпітэр (планета).
3) кароль;	

А 30 Адзначце абстрактныя назоўнікі:

1) садавіна;	4) жаль;
2) валакіта;	5) чырвань.
3) дождж;	

А 31 Адзначце назоўнікі, якія не маюць формы множнага ліку:

1) галлё;	4) сіль;
2) бацька;	5) воцат.
3) зубр;	

А 32 Адзначце назоўнікі агульнага роду:

1) рэжысёр;	4) інжынер;
2) непаседа;	5) сірата.
3) доктар;	

А 33 Адзначце, лік якіх назоўнікаў не супадае ў беларускай і рускай мовах:

1) паводзіны;	4) чарніцы;
2) шчаўе;	5) выбары.
3) санкі;	

А 34 Адзначце да якіх назоўнікаў правільна дапасаваны прыметнікі:

1) земляны насып;	4) круглае яблыка;
2) міжнародная журы;	5) восеньскі распродаж.
3) прыгожыя Карпаты;	

А 35 Адзначце назоўнікі I скланення:

1) неба;	4) дзядзька;
2) суддзя;	5) дзяўчына.
3) плакса прыйшла;	

А 36 Адзначце назоўнікі II скланення:

1) стол;	4) кіно;
2) цемя;	5) хворы.
3) акно;	

А 37 Адзначце назоўнікі III скланення:

1) лебедзь;	4) фальш;
2) запіс;	5) любоў.
3) шыр;	

А 38 Адзначце рознаскланяльныя назоўнікі:

1) гумно;	4) парася;
2) бярэмя;	5) цемя.
3) бацька;	

А 39 Адзначце назоўнікі, якія ў родным склоне адзіночнага ліку маюць канчатак -А:

1) кантракт;	4) суботнік;
2) адварот;	5) лік.
3) статут;	

А 40 Адзначце назоўнікі, якія ў родным склоне адзіночнага ліку маюць канчатак -У:

1) веласіпед;	4) бэз;
2) націск;	5) салон.

3) фрегат;

А 41 Адзначце словазлучэнні з граматычнымі памылкамі:

1) з задзірай Алёшай;	4) афрыканскае какаду;
2) белы гусь;	5) гарадская ТЭЦ.
3) коцікавае манто;	

А 42 Адзначце словазлучэнні з якаснымі прыметнікамі:

1) мядзведжая бярога;	4) каменны будынак;
2) зялёная трава;	5) матчына ласка.
3) чытальная зала;	

А 43 Адзначце словазлучэнні з адноснымі прыметнікамі:

1) лісіная нара;	4) драўляны слуп;
2) каменнае сэрца;	5) бацькаў капялюш.
3) гарадская вуліца;	

А 44 Адзначце прыметнікі з прыналежнымі прыметнікамі:

1) Алесеў парасон;	4) дзядзькава хата;
2) норкавае манто;	5) гусінае пер'е.
3) руская мова;	

А 45 Адзначце прыметнікі, якія не ўтвараюць ступеней параўнання:

1) цікавы;	4) рабы;
2) стараваты;	5) вішнёвы.
3) вялікі;	

А 46 Адзначце прыметнікі, якія пішуцца праз злучок:

1) асенне(зімовы);	4) светла(зялёны);
2) адна(баковы);	5) мала(актыўны).
3) леса(нарыхтоўчы);	

А 47 Адзначце прыметнікі, якія пішуцца разам:

1) магнітна(механічны);	4) лячэбна(санаторны);
2) усе(славянскі);	5) паў(афіцыйны).
3) каротка(часовы);	

А 48 Адзначце адносныя займеннікі:

1) колькі;	4) якія;
2) нічога;	5) увесь.
3) штось;	

А 49 Адзначце лічэбнікі, пры скланенні якіх дапушчаны памылкі:

1) пяццю вучнямі;	4) шасцюстамі рублямі;
2) у двух тысячах сёмым годзе;	5) з двума дзяўчынкамі.
3) у паўтары тонах;	

А 50 Адзначце дзеясловы I спражэння:

1) крыць;	4) глядзець;
2) выехаць;	5) везці.
3) залегчы;	

А 51 Адзначце словазлучэнні з пераходнымі дзеясловамі:

1) чытаць кнігу;	4) сумаваць па радзіме;
2) ехаць лесам;	5) нарэзаць хлеба.
3) радаваць сяброў;	

А 52 Адзначце сказы з дзеясловамі незалежнага стану:

1) Паштальён разносіць пісьмы;	4) Лясы высыкаліся, выпальваліся;
2) Ветрык гнаў лісце;	5) Хутка змяркаецца.
3) Кніга прачытана вучнем;	

А 53 Адзначце дзеясловы, якія не ўтвараюць трывальнай пары:

1) ляжаць;	4) дабрадзейнічаць;
2) мыць;	5) уваходзіць.
3) перастуквацца;	

А 54 Адзначце словазлучэнні з дзеепрыметнікамі:

1) вяжучы світэр;	4) калючы дрот;
2) прышыты гузік;	5) плакучая іва.
3) заасфальтаваны двор;	

А 55 Адзначце словазлучэнні з няправільна ўжытымі дзеепрыметнікамі:

1) прыціхшая вярба;	4) запрошаны госць;
2) рухаючая сіла;	5) загоеная рана.
3) паколанныя пальцы;	

А 56 Адзначце словазлучэнні з дзеепрыслоўямі:

1) праросшая бульба;	4) беручы за руку;
2) стоячы ля акна;	5) нягледзячы на абставіны.
3) неўзаранае поле;	

А 57 Адзначце прыслоўі, якія пішуцца праз злучок:

1) па(ранейшаму);	4) на(ўздагон);
2) па(асобку);	5) дзе(нідзе).
3) на(перад);	

А 58 Адзначце прыслоўі, якія пішуцца разам:

1) пер(наперш);	4) усё(роўна);
2) (у)рассыпную;	5) (за)цемна.
3) на(ўцёкі);	

А 59 Адзначце словазлучэнні з правільна ўжытымі прыназоўнікамі:

1) ажаніцца на дзяўчыне;	4) цешыцца з малога;
2) пайсці па хлеб ;	5) хварэць грыпам.
3) дзякаваць настаўніку;	

А 60 Адзначце сінтаксічныя канструкцыі, у якіх НЕ-(НЯ-) са словамі пішацца разам:

- 1) (ня)шчыра, (не)навідзець, (ня)якасны, (не)далёка;
- 2) (не)ціхае, а ветранае надвор'е, (не)трэба, (не)жыў, (не)ты;
- 3) (не)па-летняму, (не)замужам, (яшчэ)не выканана, (не)раз;
- 4) (не)чакаў, (не)выпітае малако, (не)купіла, (не)адзін;
- 5) (ня)добразычлівы, (не)пагадзь, (ня)шчасце, (ня)лёгка.

А 61 Адзначце сказы, у якіх НЕ(НЯ) пішацца асобна:

- 1) Часам, калі сустракалі гасцей выходзіў ледзь не/ня)увесь штабны атрад...
- 2) Я ведаю цану хвіліны і гаркату (не/ня)збытных мар.
- 3) Я (не/ня)мог (не/ня)згадзіцца з ёй.
- 4) Ніхто мяне са шляху (не/ня)саб'е.
- 5) (Не/ня)нармальны? Блажэнны? Дзівак? Я адказваю весела: "Так!"

А 62 Адзначце сказы, у якіх часціца НІ надае выказванню сцвярдзальнае значэнне:

- 1) Дзе б ён ні быў, што б ні рабіў, ён адчуваў, бачыў адну Ганну.
- 2) На вуліцы ні душы не было.
- 3) Іван сядзеў ні жывы ні мёртвы.
- 4) Ні кроку назад!
- 5) Летам, куды ні кінеш вокам, зачароўвае зялёны прастор і прыгажосць.

А 63 Адзначце пропускі, дзе пішацца НІ:

Н¹... чуваць было н²... ляскату машын, н³... грукату матораў, н⁴... людскіх галасоў, н⁵... шolahу дрэў.

А 64 Адзначце сінтаксічныя канструкцыі, якія не з'яўляюцца словазлучэннямі:

1) браты і сёстры;	4) лес шумеў;
2) няхай прыедзе;	5) добра маляваць.
3) вітаю вас;	

А 65 Адзначце сказы з састаўнымі іменнымі выказнікамі:

- 1) Вада ў канале цёмная і глыбокая.
- 2) Бор стары за сцяной усё шуміць ды шуміць.
- 3) Кусты лазы, як стада на папасе, раскіданы прыгожа за ракой.
- 4) Маці тупала каля стала і не зводзіла з сына вачэй.
- 5) Праспект – найпрыгажэйшая магістраль беларускай сталіцы.

А 67 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы з'яўляюцца азначэннямі:

- 1) Партызанам быў дадзены загад – *выступаць*.
- 2) Закаханыя сэрцам ў сцежкі *над Бугам і Сожам*.
- 3) Ночы стаяць *цёплыя, зорныя*.
- 4) *Трэці* полк з боем перапраўляўся цераз балота.
- 5) Танкісты заўсёды *першыя*.

А 68 Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя акалічнасці адасабляюцца:

- 1) Гуляючы розуму не прыдбаеш.
- 2) Сонца было яшчэ высока і свяціла *не спяшаючы на сустрэчу з ноччу*.
- 3) Не хваліся *сеўшы*, а хваліся *з'еўшы*.
- 4) *Пільна назіраючы* лёгка ўбачыць, як зачыняюць мурашкі свае дзверы.
- 5) Сёмка-матрос *жартуючы* назваў параход браняносцам.

А 69 Адзначце сказы, у якіх набраныя курсівам словы (словазлучэнні, сказы) трэба выдзеліць коскамі:

- 1) Пранікніцеся любоўю да маёй роднай Беларусі *людзі*.
- 2) Раніца выдалася ў той дзень *на дзіва сонечная, ласкавая*.
- 3) У летнюю спёку ручай *бадай* можа перасохнуць.
- 4) Цяпер стаіць тут светлы дом *музей слаўтага паэта*.
- 5) Воўк авечак бярэ *не выбіраючы*.

А 70 Адзначце сказы, у якіх коска перад параўнальнымі злучнікамі ставіцца:

- 1) Як з вядра лінуў дождж.
- 2) Голас звiніць так гучна як ручаёк.
- 3) Дарога як дарога. Ехаць можна.
- 4) Мабыць, нідзе так хораша не адчуваў сябе Якуб Колас *як у родных беларускіх вёсках, сярод родных людзей*.
- 5) Няйначай як Марыя вярнулася ў хату.

А 71 Адзначце тып сказа па структуры:

Калі сонца не ўзыходзіць – над сусветам цьма, калі мілы не прыходзіць – радасці няма.

- 1) просты;
- 2) складаназлучаны;
- 3) складаназалежны;
- 4) складаны бяззлучнікавы;
- 5) складаны з рознымі відамі сувязі.

А 72 Адзначце сказы, у якіх на месцы ўсіх пропускау ставяцца коскі:

- 1) У кожнага партызана была вінтоўка__або аўтамат__ці пісталет.

- 2) Праз заснежаныя лапкі ён добра бачыў лісіцу__асветленую сонцам__зграбную__прывабную ў сваім рыжым уборы__далікатную і прыгожую.
- 3) У поўдзень поезд выйшаў у бяскрайнія__стэпавыя прасторы.
- 4) Трэба ведаць__чым быў славен наш край__і што было на нашай роднай зямлі да нас.
- 5) Ведаў здаўна__яблыні__як і кветкі__без чалавечай любові расці не могуць.

А 73 Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску ставяцца працяжнікі:

- 1) Паэзія Коласа __такая ж натуральная, простая і такая ж складаная, як і сама прырода.
- 2) Аблогі __нібы воўна.
- 3) Няма народаў малых __бываюць малыя паэты.
- 4) Абодва __гарадскія жыхары.
- 5) Двор без мамы __народ без мовы.

А 74 Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць двукрон'е:

- 1) Як цуд чужы вачэй ні цешыў, душа шаптала мне адно__ёсць край цяплейшы, багацейшы, але раднейшага няма.
- 2) Разуцца і пайсці сцяжынкай__то травяністай, лугавой, то гладка ўбітай, палявой.
- 3) То не снег__то чаромха цвіце.
- 4) Буду стаяць на сваім__паэзія – гэта ўздых, паэзія – гэта падзенне, малітва і ачышчэнне, неба твайго непазбежнасць.
- 5) Ціха булькала вада ў канаве, сыпалася лісце, чырыкалі недзе вераб'і__усё гэта здавалася такім звыклым, добрым, прыгожым.

А 75 Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пастаўлены правільна:

- 1) За вокнамі шумяць у садзе слівы і месяц стаў над стрэхамі сяла.
- 2) Цудоўны бор, сасна ў сасну, абступіў невялікую паляну.
- 3) Жывой паэзіі крыніца напоіць смагу маладых і будзе, светлая, бруіцца праз незлічоныя гады.
- 4) Для цябе, маё сонейка, высь любую вазьму, скажаш толькі ты слованька зорку з неба здыху.
- 5) Спазнаў Купала і знявагу і нягоду, і матчыны песні прыгадаў, і ў спадчыну пакутніку-народу ўсё, што бурліла ў сэрцы, перадаў.

А 76 Адзначце сказы, у якіх трэба паставіць тры коскі:

- 1) Быў той слаўны вечар якія бываюць у пачатку жніўня калі яшчэ цёпла калі нават ноччу не адчуваеш яшчэ восеньскай стыні калі на бярозах яшчэ рэдка-рэдка патрапіш на жоўты лісток.

- 2) Бацька яшчэ хвіліну-другую спадзяецца што сын перадумае але той глядзіць толькі на спакойную шырокую раку у якой вада чамусьці здаецца злёнай.
- 3) Калі на Ушачай лятуць журавы і поўня спакойна барвее запахне трывогаю мох баравы жывіцай заплачуць бяргенні.
- 4) У ноч наступную ледзь на дварэ сцямнела і прыціснула ноч да шыбаў свой твар нехта ў ніжнія дзверы пастукаў нясмела і ў пакоі святло пагасіў гаспадар.
- 5) Амаль нідзе не адчувае чалавек сябе больш вольным як у дарозе і асабліва сярод шырокага поля калі ўсё відаць навокал і ты ўпэўнены што ніхто не чуе тваіх думак.

А 77 Азначце віды сувязі ў складаным сказе:

За Глускам у глухіх барах яшчэ маё блукае рэха, і дзень суніцамі прапах, даспелі першыя арэхі.

- 1) злучальная;
- 2) бяззлучнікавая;
- 3) злучальная і падпарадкавальная;
- 4) бяззлучнікавая і падпарадкавальная;
- 5) бяззлучнікавая і злучальная.

А 78 Адзначце, колькі і якіх знакаў прыпынку павінна быць у сказе:

Прыпадзі да зямлі цёплай ніцма да ўзоранай плугам раллі ты пачуеш як б'ецца крыніцай сэрца вечна жывое зямлі.

1) 4 коскі, 1 працяжнік;	4) 3 коскі, 1 працяжнік;
2) 6 косак, 1 двукроп'е;	5) 2 коскі, 2 працяжніка.
3) 5 косак, 1 двукроп'е;	

А 79 Адзначце, якая схема адпавядае настаноўцы знакаў прыпынку ў дадзеным сказе з прастай мовай:

Усю дарогу ён пакрываў на шафёра (Ц, ц)ішэй, Ціма, цішэй быццам Вера была нейкай дарагой цацкай.

1) А: “П”, – а.	4) А – “П!” – а.
2) А: “П!” – а.	5) А – “П...” – а.
3) А: “П!” – А.	

А 80 Адзначце правільныя сцвярджэнні:

- 1) паводле лексічных значэнняў і граматычных асаблівасцей прыметнікі падзяляюцца на чатыры разрады: якасныя, колькасныя, адносныя і прыналежныя;
- 2) усе прыслоўі маюць ступені параўнання і формы суб'ектыўнай ацэнкі;
- 3) паводле функцыянальнага значэння злучнікі падзяляюцца на злучальныя і падпарадкавальныя.
- 4) словазлучэнне – гэта свабоднае аб'яднанне двух і болей слоў.

- 5) састаўны іменны выказнік складаецца з дзеяслова-звязкі і слова, выражанага іменнымі часцінамі мовы.

Заданні В

	Пытанні	Адказы
	Як называе(ю)цца:	
В 1	разнавіднасць амонімаў – словы, якія маюць аднолькавае гучанне, але рознае напісанне і значэнне;	
В 2	значэнне, уласцівае слову як часціне мовы;	
В 3	словы і выразы, запазычаныя з татарскай, мангольскай і інш. цюркскіх моў;	
В 4	словы, якія не толькі называюць што-небудзь, але адначасова выражаюць дадатковыя эмацыянальна-экспрэсіўныя адценні;	
В 5	кароткі закончаны народны выраз з павучальным зместам, які носіць абагульняльны характар;	
В 6	назоўнікі, якія з'яўляюцца назвамі прадметаў, што існуюць у рэчаіснасці;	
	Вызначце:	
В 7	разрад займеннікаў па значэнні: <i>сам, самы, увесь, усякі, іншы</i> ;	
В 8	разрад прыслоўяў па значэнні: <i>амаль, дужа, занадта, трохі, шмат</i> ;	
В 9	разрад часціц па значэнні: <i>так, але, нібы, няхай, давай</i> ;	
В 10	тып словазлучэння ў залежнасці ад спосабу выражэння галоўнага слова: <i>недзе далёка</i> ;	
В 11	тып аднасастаўнага сказа: <i>Углядайся, мой сыне, пільней углядайся ў святыя абрысы бацькоўскай зямлі</i> .	
	Запішыце:	
В 12	назоўнік <i>пяро</i> ў назоўным склоне множнага ліку;	
В 13	назоўнік <i>шыр</i> у творным склоне адзіночнага ліку;	
В 14	назоўнік <i>каваль</i> у месным склоне адзіночнага ліку.	
	Замяніце сінтаксічную канструкцыю адным іншамоўным словам:	
В 15	увоз у краіну замежных тавараў;	
В 16	навука аб жывой прыродзе;	
В 17	кіруючая роля, першынство.	
	Перакладзіце рускія словы на беларускую мову:	
В 18	клеёнка;	
В 19	фата;	
В 20	образование.	

ЛІТАРАТУРА

- 1 Бадзевіч, Э. І. 50 асноўных правілаў беларускай пунктуацыі : дапаможнік для вучняў старэйшых класаў агульнаадукацыйных школ, ліцэяў, гімназій / Э. І. Бадзевіч, І. М. Саматыя. – Мн., 2000.
- 2 Беларуская мова : дапаможнік для падрыхтоўкі да цэнтралізаванага тэсціравання і ўступных экзаменаў / склад. Л. А. Гіруцкая. – Мн., 2004.
- 3 Беларуская мова : дапаможнік для падрыхтоўкі: цэнтралізаванае тэсціраванне, адзіны экзамен / аўт.-склад. Л. А. Гіруцкая. – Мн., 2004.
- 4 Беларуская мова : дапаможнік для абітурыентаў / Э. Д. Блінава, Н. В. Гаўрош, М. Ц. Кавалёва [і інш.] – Мн., 1992.
- 5 Беларуская мова: сцісла і даступна : дапаможнік для старшакласнікаў і абітурыентаў / пад рэд. Ул. Г. Будай. – Мн., 2000.
- 6 Беларуская мова ў практыкаваннях і тэстах : дапаможнік для падрыхтоўкі да экзамену і цэнтралізаванага тэсціравання. – Мн., 2007.
- 7 Беларуская мова ў табліцах і схемах: вучэб. дапам. для вучняў ст. кл. сярэд. шк./ Г. М. Валочка, Я. М. Лаўрэль, В. П. Красней і інш. – Мн., 1998.
- 8 Беларуская мова ў табліцах і схемах: вучэб. дапам. для вучняў ст. кл. сярэд. шк./ Г.М. Валочка, Я.М. Лаўрэль, В.П. Красней і інш. – Мн., 1998.
- 9 Беларуская мова : рыхтуемся да цэнтралізаванага тэсціравання : аналіз памылак, каментарый да адказаў, трэніровачныя тэсты. – Мн., 2007.
- 10 Беларуская мова : у 2 ч. / пад рэд. Л. М. Грыгор'евай. – Мн., 1998.
- 11 Блінава, Э. Д. Беларуская мова : практычны дапаможнік для абітурыентаў / Э. Д. Блінава, Н. В. Гаўрош, М. Ц. Кавалёва і інш., – Мн., 1994.
- 12 Бурак, Л. І. Сучасная беларуская мова : арфаграфія і пунктуацыя : Практыкум / Л. І. Бурак, І. Л. Бурак. – Мн., 1993.
- 13 Здаём экзамен па беларускай мове : экзаменацыйныя і даведачныя матэрыялы / В. П. Красней, І. С. Роўда, У. Р. Шкраба. – Мн., 1994.
- 14 Камароўскі, Я. М. Беларуская мова : дапаможнік для абітурыентаў / Я. М. Камароўскі, Е. С. Мяцельская. – Мн., 1993.
- 15 Капылоў, І. Л. Беларуская мова ў табліцах і схемах : дапаможнік для школьнікаў і абітурыентаў / І. Л. Капылоў, С. Я. Рапацэвіч. – 2-е выд. – Мн., 2004.
- 16 Красней, В. П. Беларуская мова ў табліцах і схемах : для школьнікаў / В. П. Красней. – Мн., 2007.
- 17 Кулеш, Г. І. Беларуская мова : Тэставыя заданні. Адказы да тэставых заданняў. давед. матэрыял : дапам. для падрых. да вынік. атэстацыі / Г. І. Кулеш, І. Р. Шкраба. – Мн., 2004.
- 18 Малажай, Г. М. Дапаможнік для падрыхтоўкі да абавязковага цэнтралізаванага тэсціравання / Г. М. Малажай. – Мн., 2004.
- 19 Малажай, Г. М. Цэнтралізаванае тэсціраванне : Беларуская мова : Тэсты (прыкладныя варыянты) з адказамі / Г. М. Малажай. – Мн., 2004.

20 Прыгодзіч, М. Р. Асобна, разам, праз дэфіс / М. Р. Прыгодзіч. – Мн., 1994.

21 Роўда, І. С. Экзамен па беларускай мове / І. С. Роўда, В. П. Красней, І. Р. Шкраба. – Мн., 2001.

22 Рэпенка, І. У. Тэставыя заданні па беларускай мове для вучняў старэйшых класаў і абітурыентаў / І. У. Рэпенка. – Мн., 1998.

23 Смольская, Т. М. Беларуская мова ў экзаменацыйных тэстах / Т. М. Смольская. – Мн., 2004.

24 Старычонак, В. Д. Беларуская мова : Узоры моўнага аналізу. Трэнеравачныя заданні. Тэсты : у дапамогу абітурыентам і школьнікам / В. Д. Старычонак. – Мн., 2002.

25 Тэставыя заданні па беларускай мове для вучняў старэйшых класаў і абітурыентаў / І. У. Рэпенка. – Мн., 1998.

26 Тэсты : Беларуская мова : матэрыялы для падрыхтоўкі да цэнтралізаванага тэсціравання / УА Рэсп. ін-т кантролю ведаў. – Мазыр, 2003.

27 Тэсты : Беларуская мова : матэрыялы для падрыхтоўкі да цэнтралізаванага тэсціравання / УА Рэсп. ін-т кантролю ведаў. – Мазыр, 2004.

28 Цэнтралізаванае тэсціраванне. Беларуская мова : зборнік тэстаў / Рэсп. ін-т кантролю ведаў М-ва адукацыі Рэсп. Беларусь. – Мн., 2007.

29 Цыбульская, С. І. Беларуская мова : інтэнсіўны курс падрыхтоўкі да тэсціравання і экзамену / С. І. Цыбульская. – Мн., 2004.

30 Цыбульская, С. І. Рыхтуемся для пераказу па беларускай мове : дапаможнік для паступаючых у вышэйшыя навучальныя ўстановы / С. І. Цыбульская, А. М. Копач. – Мн., 2002.

31 Куліковіч, У. І. Беларускі правапіс / У. І. Куліковіч. – Мн., 1997.

32 Лепешаў, І. Я. Практыкум па беларускай мове : дапаможнік па беларускай мове / І. Я. Лепешаў, Г. М. Малажай, К. М. Панючыц. – Мн., 2001.

33 Практыкум па беларускай мове : вучэбны дапаможнік для нефілалагічных факультэтаў ВНУ / пад рэд. Г. М. Малажай. – Мн., 1993.

Вучэбнае выданне

Чайкова Святлана Віктараўна

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

ЗБОРНІК ТЭСТАЎ

*для слухачоў падрыхтоўчага аддзялення
і падрыхтоўчых курсаў, абітурыентаў*

Падпісана да друку 20.09.2007 г. (58). Фармат 60х84 1/16. Папера пісчая
№1. Гарнітура «Таймс». Умоўн. друк. арк.6,6. Улік.- выд. арк. 5,1.
Тыраж 25 экз.

Аддрукавана на рызографе з арыгінала-макета
ва ўстанове адукацыі

«Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны»

246019, г. Гомель, вул. Савецкая, 104